

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: filosofie
Studijní program: Učitelství pro základní školy
Studijní obor (kombinace): Anglický jazyk / Občanská výchova

Cizinci v České republice a ve Velké Británii očima
médií

Foreigners in the Czech Republic and the United
Kingdom from the Media Point of View

Diplomová práce: 2008–FP–*filosofie*– 165

Autor:

Jiří Fill

Podpis:

Adresa:

Východní 180

463 11, Liberec 30

Vedoucí práce: PhDr. Luďka Hrabáková, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
88			1	67	25

V Liberci dne: 15. 12. 2008

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 15. 12. 2008

Podpis

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí této diplomové práce PhDr. Ludce Hrabákové, Ph.D. za odborné vedení, za trpělivost při konzultacích, za obětavost při hledání vhodných výrazů a vyjadřovacích prostředků a také za všechnen čas, který této práci věnovala. Tímto bych chtěl také poděkovat její rodině, manželovi Zdeňkovi a dcerám Báře a Adéle, za pochopení.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá životem cizinců a národnostních menšin v České republice a Velké Británii, jejich mediálním obrazem v těchto zemích, vlivem médií na vnímání skutečnosti, analýzou mediálního obrazu cizinců a příslušníků národnostních menšin v hodinách občanské výchovy a přináší návrh dalších možných zpracování tohoto tématu při výuce v hodinách občanské výchovy.

This diploma thesis deals with the life of both foreigners and ethnic minorities in the Czech Republic and the United Kingdom, with their media image in these countries, with the influence of the media on the perception of reality, with the analysis of both foreigners and ethnic minorities' image in the media in Civic lessons bringing a suggestion of possible following ways of treating this subject in Civic classes.

Diese Diplomarbeit beschäftigt sich mit dem Leben der Ausländer und nationaler Minderheiten in der Tschechischen Republik und in Großbritannien. Es wurde untersucht, wie diese Bevölkerungsgruppen in den Medien dargestellt werden und welchen Einfluss die Medien auf diesem Gebiet auf die Meinungsbildung der Menschen haben. Außerdem wurde untersucht, ob die Medien ein realistisches Bild von Ausländern und nationalen Minderheiten widerspiegeln. Weitere Schwerpunkte der Arbeit sind die Analyse des Medienbildes im Gegenwartskundeunterricht und die Erarbeitung weiterer Vorschläge für die Behandlung dieses Themas im Unterricht.

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení pojmů cizinec a národnostní menšina	9
1. 1 Vymezení pojmu cizinec z různých úhlů pohledu	9
1.2 Pojem cizinec v diplomové práci.....	12
1. 3 Národnostní menšiny v České republice a Velké Británii	12
1. 3. 1 Národnostní menšiny v České republice	12
1. 3. 2 Národnostní menšiny ve Velké Británii.....	15
2 Informační věk.....	17
3 Mediální obraz cizinců v tištěných médiích	23
3.1 Mediální obraz cizinců ve vybraných médiích v České republice	23
3. 1. 1 Mediální obraz cizinců v jednotlivých periodikách.....	24
Haló noviny.....	24
Hospodářské noviny	24
Lidové noviny	25
Mladá fronta Dnes	25
Právo	26
Respekt.....	26
Týden	26
Super	27
Blesk	27
3. 1. 2 Cizinci v tzv. seriózním a bulvárním tisku	27
3. 1. 3 Jazykové prostředky pro označení cizinců v titulcích článků.....	28
3. 1. 3. 1 Jazykové prostředky v tzv. seriózním tisku	28
3. 1. 3. 2 Jazykové prostředky v tzv. bulvárním tisku	30
3. 1. 4 Cizinci v obsahu článků.....	31
Haló noviny.....	32
Hospodářské noviny	33
Lidové noviny	35
Mladá fronta Dnes	36
Právo	38
Respekt.....	39
Týden	40
Blesk a Super	41
3. 1. 5 Analýza odlišného informování periodik o konkrétní události	42
3. 2 Mediální obraz cizinců v tištěných médiích ve Velké Británii.....	44
3. 2. 1 Profil vybraných britských médií	45
The Times	45
The Independent	45
The Guardian	46
The Sun	46
3. 2. 2 Jazykové prostředky v titulcích článků o cizincích	47
3. 2. 3 Cizinci v obsahu článků vybraných britských periodik.....	51
The Times	51
The Guardian	53
The Independent	54

The Sun	55
3. 2. 4 Analýza stylu informování na konkrétní události.....	56
3. 3 Přehled mediálního obrazu cizinců ve vybraných českých a britských periodikách.....	58
4 Média a cizinci v učebnicích Výchovy k občanství	61
4.1 Mediální výchova v učebnicích OV	61
4. 2 Cizinci a národnostní menšiny v učebnicích OV.....	63
5 Média, cizinci a možnosti způsobů výuky v hodinách OV	65
5. 1 Mediální výchova	65
5. 1. 1 Mediální výchova v aktivitách.....	67
5. 2 Multikulturní výchova	69
5. 2. 1 Multikulturní výchova v aktivitách.....	70
Závěr	74
Seznam literatury	76

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá životem cizinců a národnostních menšin v České republice a Velké Británii, jejich mediálním obrazem v těchto zemích, vlivem médií na vnímání skutečnosti, analýzou mediálního obrazu cizinců a příslušníků národnostních menšin v hodinách občanské výchovy a přináší návrh dalších možných zpracování tohoto tématu při výuce v hodinách občanské výchovy.

Teprve od roku 1990, po pádu totalitního režimu začal být migrační proces do České republiky dvousměrný. Hranice České republiky se otevřely nejenom pro návrat emigrantů, kteří emigrovali před komunismem, ale také dalším migrantům, cizincům ze západní Evropy a Severní Ameriky, ze zemí bývalého Sovětského svazu, zemí bývalé Jugoslávie a romských migrantů ze Slovenska, Rumunska a Bulharska. Česká populace se tak na základě tohoto historického vývoje učí otevřenosti k přístupu k cizincům a příslušníkům národnostních menšin, což je provázáno diskusemi a názorovými střety uvnitř společnosti, o správnosti postojů k lidem přicházejícím z jiných zemí a kultur.

Prvním cílem této práce je proto porovnání přístupu k cizincům a příslušníkům národnostních menšin v České republice a v zemi, která se od ní liší svou kulturou a historickou zkušeností v přístupu k cizincům a etnickým menšinám, Velkou Británií. S postupným vývojem a transformací společnosti dochází také k vývoji přístupu médií k cizincům v obou cílových zemích. Proto se tato diplomová práce zabývá mediálním obrazem života cizinců v České republice a Velké Británii a způsobem ovlivňování veřejnosti médii.

Dalším cílem této práce je kritická analýza a srovnání mediálního obrazu cizinců především v tištěných médiích v České republice a Velké Británii. Výsledek této analýzy je porovnán se skutečnou situací v dané zemi a na tomto příkladu je také ukázáno zjednodušení a zkreslení přenosu informací médii, v některých případech vytvořeného i za účelem záměrného ovlivnění veřejnosti v neprospěch cizinců přicházejících do dané země.

Součástí výchovy k občanství je také mediální a multikulturní výchova. Závěrečná část této práce má proto za cíl nejprve analýzu učebnic občanské výchovy pro 2. stupeň základních škol a to, jakým způsobem se tyto učebnice věnují mediální a multikulturní výchově žáků v České republice. Tato analýza je pak následně porovnávána

s multikulturní a mediální výchovou na základních školách ve Velké Británii. V závěru této práce je pak navržen způsob rozvoje kritického myšlení při výuce žáků základních škol v hodinách občanské výchovy, v mediální výchově, s cílem rozvoje kritického myšlení při čtení tiskových a elektronických zpráv. V závěru práce jsou uvedeny další možné přístupy při multikulturní výchově žáků druhého stupně základních škol.

1 Vymezení pojmů cizinec a národnostní menšina

1. 1 Vymezení pojmu cizinec z různých úhlů pohledu

Jak ukazují příklady uvedené níže, na pojem „cizinec“ se dá nahlížet z několika zorných úhlů. Jinak s tímto pojmem pracují sociologové, jak je uvedeno na příkladu Zygmunta Baumana a Ivana Gabala. A z jiného zorného úhlu, mohou na tento pojem nahlížejí ti, kteří ho používají pro statistická zpracování, jak je patrné na příkladu internetového portálu Českého statistického úřadu.¹ Sociologické vymezení je důležité z hlediska sociologie - vědní disciplíny, jejímž úkolem je zabývat se všemi komplexy života jedinců a sociálních skupin. Naproti tomu statistické informace Českého statistického úřadu nejsou podávány se sociologickou komplexností, pojem „cizinec“ je zde rozřazen do několika pevně ohraničených kategorií, nicméně tyto informace nám podávají souhrnný obraz života cizinců v České republice za konkrétní období. A pak je tu ještě třetí, důležitý pohled na pojem „cizinec“ a to je pohled medií. Pohled, který se nemusí držet (a mnohdy se ani nedrží) sociologické komplexnosti ani statistické přesnosti a vytváří tak další úhel pohledu vnímání reality. Proto je pro následující práci nutné nejprve vymezit a vybrat základní definici pojmu „cizinec“.

Významný polský sociolog Zygmunt Bauman, žijící ve Velké Británii, se zabývá životem člověka v postmoderní společnosti. Ve svém zkoumání lidské identity pracuje s pojmem „cizinec“ v důsledku prudkého růstu mobility a „anonymity“ života v městských aglomeracích. Podle Baumana člověk definuje potkávané osoby jako cizí v důsledku nedostatku znalostí o ostatních lidech.² Člověk tak vnímá svou cizost ve společenství ostatních. Život v jeho moderní formě připodobňuje městskému životu, kde lidé žijí ve všeobecné cizotě a v anonymitě. To je možné kvůli skutečnosti, že lidé na ulicích velkého města vnímají sebe navzájem jako pouhé povrchy.

Pro tuto práci je však důležité další dělení cizosti a cizího, a to na základě etnických nebo rasových základů. Cizí etnické nebo rasové elementy slouží jako vnější hranice prostoru, který je tu vnímán jako idealizovaný obraz „domova“, uvádí Bauman.³ V tomto případě si lidé v obraně před cizostí, se kterou si nedokážou poradit, roztřídí cizost do kategorií, s nimiž si poradit dovedou, a to na: imigranty, Cikány aj. Toto

¹ <http://www.czso.cz> (10. 3. 2008)

² Bauman, Z. Úvahy o postmoderní době. Vyd. 2. Praha : Sociologické nakladatelství, 2002, s. 96.

³ Bauman, Z. cit. dílo s. 98.

dělení však zvýrazňuje nebezpečí, které hrozí od těchto etnicky a rasově rozlišených skupin a vytváří tak obraz cizinců, jako nositelů možného ohrožení bezpečného úkrytu „domova“. Toto vymezení cizosti a cizinců na základě rasově a etnicky odlišných skupin je pak někdy využíváno v médiích, pro vytvoření mediálního obrazu cizinců jako možného ohrožení idealizovaného obrazu „domova“.

Jiný pohled na cizince, který je bližší mediálnímu obrazu cizinců, uvádí český sociolog Ivan Gabal. Ten na základě sociologického výzkumu zaměřeného na etnické postoje české veřejnosti rozlišuje tři základní kategorie cizinců.⁴

1. kapitáloví cizinci – jsou takoví cizinci, u nichž z pohledu veřejnosti dominují hospodářské přínosy nad problémy. Tito cizinci jsou kulturně přijatelní pro každodenní život a sousedství. Jsou přijatelní pro společnost protože pochází z podobných kulturních a etnických tradic, z tzv. euroamerického prostředí, mezi něž patří země jako například USA, Francie a Německo.

2. tzv. příbuzní – veřejností je tato skupina vnímána jako směs problémů a přínosů, nicméně je nejpřijatelnější skupinou z hlediska každodenního života, kvůli jazykové a kulturní spřízněnosti. Do této skupiny patří Slováci, čeští emigranti a Židé.

3. etnicky odlišní cizinci – pro něž se také používá pojem nejčizější cizinci a to i přes dlouhodobější usídlení i českému občanství. Mezi tyto cizince patří Arabové, Vietnamci, Číňané, obyvatelé bývalé Jugoslávie, Rusové, Ukrajinci, černoši a Romové.

S pojmem cizinec pracují kromě sociologů i státní instituce. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR svou definicí stanovuje, kdo je cizincem na území České republiky, a to z pohledu zaměstnanosti. Podle tohoto ministerstva se tak cizincem se z hlediska zákona o zaměstnanosti rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, občanem EU/EHP a Švýcarska, ani jeho rodinným příslušníkem. Cizincem je i osoba bez státní příslušnosti.⁵ Z právního hlediska zaměstnanosti mají cizinci stejné postavení jako občané České republiky.

Údaje Českého statistického úřadu jsou důležité z hlediska statistického mapování pobytu cizinců na území České republiky (viz příloha 1). Tato data ale nejsou zcela

⁴ Gabal, I. a kolektiv. Etnické menšiny ve střední Evropě : konflikt nebo integrace. Vyd. 1. Praha : G plus G, 1999, s. 77.

⁵ <http://portal.mpsv.cz> (16. 3. 2008)

přesná, neboť v nich nejsou zahrnuty údaje o cizincích evidovaných ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční policie MV ČR v České republice, kteří pobývají na území ČR nelegálně. Přesto jsou tato statistická data hlavními souhrnnými informacemi, které jsou uváděny v této práci (viz příloha 2). Český statistický úřad pokládá za cizince podle zákona (č. 326/1999 Sb.) osobu, která nemá české státní občanství (resp. ani jedno z jejích státních občanství není české).⁶ Cizince dále dělí do dvou základních skupin podle přechodného či trvalého pobytu a rozlišuje tyto tři základní kategorie:

a) Občané zemí EU

Do této kategorie patří občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci bez povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu, stejně jako občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k přechodnému a trvalému pobytu, přičemž povolení k trvalému pobytu je pro občany EU možné získat po nepřetržitém pobytu v ČR po dobu nejméně tří let.

b) Občané zemí mimo EU (občané tzv. „třetích zemí“)

Do této kategorie patří občané třetích zemí pobývajících v České republice buď krátkodobě bez víz (do 90 dnů), nebo na základě krátkodobých víz do 90 dnů a víz nad 90 dnů s platností na jeden rok. Do této kategorie patří i občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému i trvalému pobytu i cizinci s platným azylem

Pro statistiku zahraniční migrace se považuje pobyt v délce tří měsíců až jednoho roku, za pobyt krátkodobý, který nezakládá změnu země obvyklého pobytu. V tabulkách Českého statistického úřadu je proto tato kategorie zahrnována variantně.

„V souladu s čl. IX zákona č. 161/2006 Sb. se pro účely zákona č. 561/2004 Sb. považuje za osobu se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie také osoba, které bylo Českou republikou přiznáno postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta, a osoba, které bylo přiznáno postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v jiném členském státě Evropské unie a na území České republiky jí bylo uděleno povolení k pobytu.“⁷

c) Cizinci bez ohledu na hranice EU

⁶ <http://www.czso.cz> (26. 2. 2008)

⁷ <http://www.meta-os.cz/pic> (26. 2. 2008)

Mezi tyto cizince patří registrovaní žadatelé o azyl (může být i občan EU) a cizinci pobývajících v České republice v rámci dočasné ochrany (viz příloha 3). Dočasnou ochranou cizinců je ochrana při hromadném exodu v důsledku ozbrojeného konfliktu, při živelné pohromě nebo při soustavném porušování lidských práv v zemi původu.

Tyto osoby se zahrnují do tabulek Českého statistického úřadu, neboť jsou Cizineckou policií ČR vedeny a vykazovány v rámci povolení k dlouhodobému pobytu.

V tabulkách této kapitoly se tyto osoby objevují, protože dočasná ochrana a strpění jsou Cizineckou policií vedeny a vykazovány v rámci povolení k dlouhodobému pobytu). Do této kategorie patří také cizinci, kteří v ČR pobývají nelegálně, bez potřebných víz a povolení.

1.2 Pojem cizinec v diplomové práci

Protože tato práce se zabývá pohledem médií na život cizinců v České republice a Velké Británii, základním vymezením pojmu cizinec bude vymezení z pohledu české veřejnosti, tak, jak je definoval Ivan Gabal. Je to tedy rozdělení, ve kterém se cizinci dělí na kapitálové cizince, tzv. příbuzné a etnicky odlišné cizince. V tomto rozlišení jsou cizinci děleni podle své příslušnosti k etnickým skupinám z destinací, odkud k nám přicházejí. Dalším důležitým vymezením pojmu cizinec pro tuto práci je definice podle Českého statistického úřadu. Toto rozlišení je důležité z hlediska statistik a nashromážděných dat o životě cizinců v České republice a Velké Británii.

1. 3 Národnostní menšiny v České republice a Velké Británii

Pojem národnostní menšina je důležitý pro tuto práci, protože zahrnuje skupinu lidí, kteří se etnickými znaky (jazykem, kulturou apod.) odlišují od většinové společnosti. Příslušníci národnostních menšin jsou cizinci s dlouhodobým či trvalým povolením pobytu na území země. Vzhledem k odlišné historii obou zemí se pojem národnostní menšiny vymezuje odlišně a pro pochopení odlišného pojetí tohoto pojmu je důležitý jejich historický vývoj v obou uvedených zemích.

1. 3. 1 Národnostní menšiny v České republice

Již po svém vzniku v roce 1918 bylo Československo státem multinárodním. Na jeho území žila maďarská, rusínská, židovská a polská menšina. Nejpočetnější menšinou

byla německá menšina, která tvořila asi 22-23% celkové populace obyvatelstva.⁸ Slovanská a germánská kultura se tu mísila s prvky katolického, protestantského a židovského náboženství. Cizí státnost, kterou se předtím českému obyvatelstvu snažily vnutit silné sousední mocnosti, byla však po vzniku Československa nahrazena pokusem české politiky o ustavení umělé československé národnosti. Občané nově utvořené Československé republiky tímto způsobem měly dostat možnost na vyřešení otázky svého sebeurčení, nicméně tento pokus o politické vytvoření identity selhal kvůli národnostním problémům uvnitř státu.⁹

Snaha politiky o udržení národnostní různorodosti ve státu byla potlačena národnostními rozpory, které vyvolala radikální část německé menšiny. Češi museli opustit území pohraničních Sudet a v nově ustanoveném protektorátu Čechy a Morava došlo k pokusu o vyhlazení židovské a romské menšiny během 2. světové války. Po 2. světové válce bylo vyřešení národnostní otázky považováno za klíčové pro stabilitu a bezpečnost země. Kvůli událostem z období 2. světové války došlo k téměř úplnému vysídlení německé a částečnému vysídlení maďarské menšiny. Toto vysídlení bylo doprovázeno migrací uvnitř státu, do pohraničních oblastí migrovali lidé z vnitrozemí a ze Slovenska, odkud přišla i část romské populace. Nicméně pestrost národnostní struktury byla výrazně omezena.

Kvůli dalším omezením územní mobility po nástupu komunistického režimu došlo k výraznému omezení migrace a migrační proces byl v podstatě jednosměrný. Hranice Československa byly uzavřeny a pod politickým tlakem došlo k několika vlnám emigrace českých občanů do zahraničí, bez možnosti návratu. Největší vlnou migrace do Československa tak byla asi státem řízená migrace Vietnamců ze severního Vietnamu v 60. letech.

Teprve od roku 1990, po pádu totalitního režimu začal být migrační proces dvousměrný. Do České republiky se tak začali vracet někteří emigranti, kteří emigrovali před komunismem. Po rozpadu Československa v roce 1993 začalo docházet k přesunům za prací mezi Českou a Slovenskou republikou. K dalším migrantům do ČR

⁸ Gabal, I. a kolektiv: Etnické menšiny ve střední Evropě : konflikt nebo integrace. vyd. 1. Praha : G plus G, 1999, s. 45.

⁹ Migrace v rozšířené Evropě: konference na Pražském hradě : 12.-14. září 2002 : pod záštitou Václava Havla, prezidenta České republiky a Tonyho Blaira, premiéra Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2002, s. 12.

pak patří cizinci ze západní Evropy a Severní Ameriky, migranti ze zemí bývalého Sovětského svazu a zemí bývalé Jugoslávie. Pro českou společnost jsou kontroverzní skupinou migrantů romští migranti ze Slovenska, Rumunska a Bulharska. Do poslední skupiny migrantů do České republiky patří žadatelé o azyl, přičemž většina žadatelů pochází ze zemí bývalého Sovětského svazu. Množství žadatelů o azyl se každoročně zvyšuje, udělen je však jen malému množství žadatelů. Pro názornější příklad, „mezi rokem 1990 – 2005 byl azyl udělen pouze 2 785 žadatelům, což je jen kolem 5,8% z celkového počtu žadatelů.“¹⁰ Azyl má za úkol poskytnutí ochrany osobě bez státní příslušnosti, většinou z politických, náboženských a rasových důvodů v důsledku jejího pronásledování.

Vzhledem k uzavření hranic Československa v období komunismu a omezení migrace, byl až 12. let (2. srpna 2001) po pádu tohoto režimu přijat v České republice zákon o právech příslušníků národnostních menšin. Podle této zákonné definice má národnostní menšina v České republice tyto znaky:¹¹

- jedná se o skupinu občanů ČR
- tato skupina se od většina odlišuje počtem, jazykem, kulturou, původem a tradicemi
- spojuje ji úsilí o zachování a rozvoj své svébytnosti
- má historickou souvislost s ČR

Tento zákon tak zaručuje příslušníkům národnostních menšin v ČR specifická národnostní práva. „Statut národnostní menšiny byl prozatím přiznán dvanácti menšinám: bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské. Některé národnostní menšiny v ČR ovšem ochranu požívají také na základě mezistátních bilaterálních smluv a dohod. Jsou to menšina polská (č. 416/1992 Sb.), německá (č. 521/1992 Sb., čl. 20, odst. 1-5, čl. 21, odst. 1-3), slovenská (č. 235/1993 Sb.) a chorvatská (č. 47/2002 Sb.).“¹² Mezi národnostní menšiny se tak například nepočítají národnostní skupiny příslušníků, kteří nejsou občany ČR, např. Vietnamci a Rumuni. V České republice se pak nerozlišuje to,

¹⁰ <http://www.amnesty.cz/> (10. 2. 2008)

¹¹ Šišková, T. Menšiny a migranti v České republice : [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. vyd. 1. Praha : Portál, 2001, s. 32.

¹² <http://www.icm.cz/mensiny> (15. 4. 2008)

jestli se jedná o menšinu etnickou či národnostní ani se zde menšiny nerozlišují na základě rasových faktorů, jakým je například barva kůže. Důležitá je především destinace, ze které národnostní menšina pochází, což je odlišné oproti rozlišení národnostních menšin ve Velké Británii či USA.

1. 3. 2 Národnostní menšiny ve Velké Británii

„Když se ve Spojených státech používají termíny majorita a minorita, používají se v rasovém kontextu a obvykle se vztahují na Evropany bílé barvy pleti, jako na majoritu, a na obyvatele s odlišnou barvou pleti (původní obyvatele USA, Asiaty, černochy a latinskoamerické obyvatele USA), jako na minoritu.“¹³ Tento rozdíl ve vymezení etnické menšiny vůči etnické většině uvádí autoři knihy *Race, multiculturalism and the media*. Ale platí toto vymezení etnické menšiny pouze pro Spojené státy americké?

Údaje, které zveřejnila britská Komise pro rasovou rovnost ukazují, že při sčítání lidu ve Velké Británii v roce 2001 se pojem etnická minorita vztahoval na tu část obyvatel, která si vybrala jinou kategorii než kategorii Obyvatelé bílé barvy pleti (viz příloha 4). Jak tedy tato fakta ukazují, termín etnická minorita se nejenom v USA, ale i ve Velké Británii vztahuje na obyvatele s odlišnou barvou pleti. Druhá tabulka (viz příloha 5) Komise pro rasovou rovnost přináší podrobnější údaje, podle kterých kategorie obyvatel bílé barvy pleti zahrnuje tyto národnosti: Brity, Skoty, Iry, jiné Brity a jiné obyvatele bílé barvy pleti. Kategorie etnických menšin byly rozděleny na: obyvatele se smíšenou barvou pleti, Asiaty, obyvatele s tmavou barvou pleti, Číňany a jiné skupiny obyvatel s odlišnou barvou pleti. Zajímavým faktem je, že lidé tmavé barvy pleti žijící ve Velké Británii se spíše neztotožňují s označením Brit, Britka.¹⁴

V porovnání s Českou republikou má Velká Británie mnohem větší historickou zkušenost s cizinci na svém území, kteří migrovali do této země z různých důvodů, ať už ekonomických, nebo politických. Nejčastější jsou ekonomické důvody, které jsou uváděny jako hlavní,¹⁵ jak tomu bylo v letech 1846-1851 u migrantů z Irska nebo Indů přicházejících do Británie po zákazu otrokářství na začátku 19. století. K největší vlně

¹³ Wilson, C. Gutiérrez, F. *Race, multiculturalism and the media*. Thousands Oaks: Sage, 1995, s. 19.

¹⁴ Pattie, Ch. Seyd, P. Whiteley, P. *Citizenship in Britain*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 59.

¹⁵ Culpin, Ch. *Making modern Britain*. Collins Educational, 1993, s. 268.

migrace do velké Británie však došlo po druhé světové válce. Kvůli nedostatku pracovní síly potřebné pro obnovu poválečné Británie, došlo k velké podpoře migrace do této země. Mezi prvními pracovníky ze zahraničí byla skupina asi 157 000 Poláků, následována lidmi z Itálie, Ukrajiny a Německa.¹⁶ Mnoho lidí z Východní Evropy uprchlo do Británie před komunistickým režimem. V polovině padesátých let začalo do Británie proudit větší množství migrantů z Jižní Asie, ze Západní Indie a Karibiku. Dokonce i ministr zdravotnictví, konzervativec Enoch Powell, v roce 1966 vítal zdravotní sestry ze Západní Indie přicházející pomoci nahradit nedostatek zdravotních sester v Británii. V sedmdesátých letech přišlo do Británie asi 80 000 cizinců z Ugandy a v osmdesátých letech to bylo velké množství migrantů z Austrálie a Nového Zélandu.

Nicméně velký příliv migrantů do Británie v padesátých letech začal vyvolávat rasové napětí. Cizinci přijíždějící za prací se setkávali s předsudky ze strany členů majoritní společnosti a „rostoucí rasismus v Británii vedl v roce 1958 k rasovým nepokojům v Notinghamu a v severním Kensingtonu.“¹⁷ Na podněcování nepokojů se podílela Britská národní strana, později známa jako Národní fronta. Nicméně i od členů obou hlavních stran; labouristů a konzervativců začalo vzrůstat volání po omezení migrace. Nakonec skupina poslanců Konzervativní strany založila Birminghamskou asociaci kontroly imigrace, labouristé s tímto krokem nesouhlasili. Pod politickým tlakem přijala britská vláda do roku 1972 opatření pro omezení migrace. Držitelům britského pasu žijícím v zemích britského impéria či občanům zemí Commonwealthu byl povolen pobyt v Británii jen pod podmínkou, že je k tomu opravňuje pracovní povolení pokud se někdo z jejich rodičů nebo prarodičů narodil v Británii. V osmdesátých letech byla přijata další opatření pro omezení imigrace, ale také došlo k další vlně rasových nepokojů v Brixtonu, centru migrantů z Afriky a Karibiku.¹⁸ V roce 1987 byli za poslance zvoleni čtyři politici tmavé barvy pleti. Migrační proces do Velké Británie opět zesílil po pádu komunistického režimu v zemích Východní Evropy, ze kterých začali do Británie přicházet další migranti za prací. V současnosti je téma migrace jedním z nejčastějších témat v politice i médiích. Podrobně se tímto tématem zabývá třetí část práce věnovaná mediálnímu obrazu cizinců.

¹⁶ Culpin, Ch. cit. dílo, s. 269.

¹⁷ Culpin, Ch. Cit. Dílo, s. 271.

¹⁸ Culpin, Ch. Cit dílo, s. 273.

2 Informační věk

Společnost ve které žijeme prošla řadou společenských proměn. Jednou z těchto proměn je i způsob myšlení a komunikace. Nové formy komunikace významně ovlivňují způsoby myšlení. Pro přenos informací jsou vytvářeny stále složitější systémy a média tak získávají „klíčové společenskopolitické postavení“¹⁹. Média mohou měnit, zmenšovat nebo zvětšovat, dramatizovat nebo bagatelizovat obsah zpráv, které přináší. Proto je důležité zaměřit se na práci médií s informací, abychom mohli pochopit i to, jak média mohou ovlivňovat pohled veřejnosti na cizince.

Pojem informační věk je používán pro označení období ve kterém společnost klade nebyvalý důraz na přenos a zpracování informací. Informace se stávají nepostradatelnou součástí života člověka, který čím dál více poznává svět prostřednictvím médií. Autoři zabývající se studiem médií a komunikace dělí vývoj médií podle typu média, které v daném období převažovalo. Mnozí z těchto autorů převzali dělení kanadského teoretika médií Marshalla McLuhana, který vývoj lidské komunikace rozdělil do čtyř období²⁰:

- 1) na období orální kmenové kultury
- 2) na období psané kultury – v němž fonetické písmo bylo nahrazeno psaným písmem
- 3) na období tištěné knihy – pro které McLuhan užívá výrazu „Gutenbergova galaxie“
- 4) na období elektronických médií - pro které mediální studia používají výraz informační věk. V informačním věku se média stala neodmyslytelnou součástí života. Nezanedbatelný je tak vliv médií, která vytváří „virtuální realitu – svět symbolů“²¹. Ve virtuální realitě přestává být člověk schopen odlišit to co je skutečnost a co fikce. Realitou se tak stává to, co je za realitu vydáváno v médiích a podle této „reality“ se také lidé rozhodují. Pomocí této virtuální reality se dají vytvářet odlišné mediální obrazy nejenom jednotlivců, ale i skupin lidí, například cizinců.

Celospolečenskou komunikaci, která směřuje od jednoho zdroje k publiku, ovlivňují tzv. masová média. Masová média směřují informaci k velkému množství lidí, kteří se většinou neznají a vytváří tedy masu. Masová média tak vytváří nové sociální vazby ve

¹⁹ Beck, U. Riziková společnost : na cestě k jiné moderně. vyd. 1. Praha : SLON, 2004, s. 29.

²⁰ Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. Média a společnost : [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace].

Praha : Portál, 2007, s. 19.

²¹ Urban, L. Sociologie. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006, s. 142.

společnosti: podporují skupinovou identitu (např. u politické skupiny), jedincům pak pomáhají identifikovat jejich místo ve společnosti. Mezi masmédia patří: noviny, časopisy, knihy, rozhlasové a televizní vysílání, ale také film, zvukové nahrávky a internet s elektronickými verzemi tištěných periodik i internetovým rozhlasovým a televizním vysíláním.

Prvním masmédiem v pravém slova smyslu byl tisk, který se objevil asi v první třetině 19. století ve Francii a USA²². Brzy se svým zaměřením začal tisk dělit na seriózní, který se věnoval ekonomickým a politickým námětům a byl určen pro čtenáře vzdělané a společensky výše postavené. Spolu s ním se začal objevovat masový tisk pro čtenáře středních a nižších tříd, který lišil výraznějším využitím grafiky a ilustrací a zábavním obsahem. Pro lacinou cenu, ale i obsah se pro tento druh tisku začalo ve Velké Británii a USA používat označení „penny press“²³. V českých zemích se pro masový tisk začal používat výraz bulvární tisk. I pro tuto práci jsou důležité údaje obou druhů tisku o cizincích ve Velké Británii a České republice, přičemž větší důležitost je kladená informacím uveřejněným v tzv. seriózním tisku. Tiskové informace tištěných i elektronických médií o životě cizinců v obou zmíněných zemích jsou základním zdrojem informací v této práci, pro podložitelnost a dostupnost těchto informací. Jak ve své knize *Ubavit se k smrti*, uvádí teoretik komunikace Neil Postman: „*Pracovat s psanými slovy znamená sledovat tok myšlení, což vyžaduje schopnost třídit, tvořit si úsudek a zdůvodňovat. Znamená to odkrývat lži, zmatky a přehnaná zobecnění, odhalovat zneužití logiky a zdravého rozumu. Znamená to také vážit myšlenky, srovnávat jednotlivá tvrzení a stavět je do protikladu, spojovat jedno zobecnění s druhým.*“²⁴

Mediací se označuje proces při kterém mezi dvě strany vstupuje prostředník, aby mezi nimi zprostředkoval, či ovlivnil vztah.²⁵ Mediace je jednou z hlavních funkcí masových médií. Masmédia prostřednictvím mediace vytvářejí představu o uspořádání společnosti. Protože masmédia tedy nejenom zprostředkovávají přenos informací, ale současně se podílejí na utváření společenských vztahů ve společnosti, jsou masmédia

²² Jirák, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 29.

²³ Jirák, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 30.

²⁴ Postman, N. *Ubavit se k smrti : veřejná komunikace ve věku zábavy*. vyd. 1. Praha : Mladá fronta, 1999. s.59.

²⁵ Jirák, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 42.

aktivním činitelem komunikace. Masová média tak podávají zprávu o událostech ve světě a přitom tyto události a dění interpretují. Ti kteří nemají vlastní zkušenost s konkrétní informací, kterou média přinášejí jsou odkázáni na „obraz skutečnosti“, který média přináší. V tom je ale také nebezpečí konstrukce reality, protože média dávají podobu a utvářejí proces mediace. Tímto procesem se například známé osobnosti, tzv. celebrity, stávají součástí našeho života. Média v rámci mediace využívají různých prostředků pro navození představy interpersonální komunikace. Proto například využití hlasatelů zpráv má za cíl kromě zprostředkování informací také podporu identifikace diváka s hodnotami, které dané médium nabízí.

Masová média zprostředkováním kontaktu s realitou vytvářejí tzv. sociální konstrukci reality. Sociální konstrukci reality je kulturou zprostředkovaný prostor mezi realitou a lidmi, prostor, v němž je vytvářen význam.²⁶ Kultura vytváří prostředí naplněné významy a komunikace zprostředkovává spojení mezi odlišnými kulturami a prostředími různých významů. Dalším z prostředků záměrného ovlivnění společnosti médii je ideologie. Ideologií se označuje soubor představ sloužící k uspořádání společnosti. Pomocí ideologií se v médiích dostávají do popředí zájmu hodnoty a představy vládnoucí společenské třídy.

Dalším ze způsobů ovlivňování představ o uspořádání společnosti je koncentrace vlastnictví určitého média. Koncentrace vlastnictví a to i vlastnictví médií se dělí na dva základní druhy:²⁷

1. **na horizontální koncentraci** – ve které se jeden vlastník snaží získat podniky, které by mu mohly přímo konkurovat (např. konkurenční vydavatele novin)
2. **na vertikální koncentraci** – ve které jeden majitel vlastní podniky podílející se na zajištění různých fází výrobního cyklu (např. vydavatel, který získá distribuční firmu)

Prostřednictvím koncentrace vlastnictví médií pak může jeden majitel působit na velmi početné publikum. S globalizací společnosti dochází k nadnárodní koncentraci vlastnictví médií. Díky tomuto postavení médií ve společnosti se médiím připisuje dvojí role v uchopování sociálních rozdílů. První soubor teorií je označen jako konsenzuální modely a jeho cílem je zdůraznit harmonii a jednotu soužití lidí ve společnosti.

²⁶ Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 51.

²⁷ Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 66.

Představitelem konsenzuálního přístupu byl americký filosof John Dewey, který od němeého filmu očekával vytvoření jednotného jazyku pro všechny skupiny přistěhovalců do USA.

Naproti tomu někteří teoretici médií (např. Herman a Chomsky) poukazují na tzv. model konfliktu, který zdůrazňuje nerovnosti mezi jednotlivými skupinami ve společnosti. Jak je ukázáno v další části této práce, která se zabývá mediálním obrazem cizinců, model konfliktu je často používán pro vytváření negativního obrazu cizinců, pro vytvoření obrazu cizinců jako možného nebezpečí, či hrozby. Tato schopnost médií ovlivňovat způsob podávání informací, je označován jako symbolická moc.²⁸ Díky této symbolické moci mohou média utvářet události vyráběním a přenosem symbolických sdělení.

Významným faktorem pro opakované zkreslování reality s cílem vytvoření negativního obrazu příslušníků národnostních menšin a cizinců v médiích, je předpojatost. Předpojatost je „ideologická inklinace média k předem hotovému postoji.“²⁹ Předpojatost nepoužívají média jen v vytvoření negativního obrazu příslušníků národnostních menšin, ale i k nesprávné interpretaci role žen ve společnosti nebo preference určité politické strany, či politického směru. Tato vytvořená sdělení pak mohou posilovat či oslabovat naše představy o sociálních vztazích ve společnosti, ve které žijeme. Opakem předpojatosti je reprezentace skutečnosti. „Za reprezentaci skutečnosti lze považovat taková mediální sdělení, která ve své konkrétnosti odpovídají mýtům/ideologiím platným v dané společnosti.“³⁰

Dalším příkladem, kdy média mohou vytvářet zkreslený obraz určité skupiny lidí, je stereotypizace, která vede k vytváření stereotypů. „Stereotypem se rozumí sociální klasifikace určitých skupin a jejich reprezentace pomocí zjednodušujících, neověřitelných, zobecňujících znaků, jež výslovně (explicitně) či nepřímou (implicitně) představují soubor hodnot, soudů a předpokladů týkajících se chování takových skupin, jejich vlastností, minulosti a vývoje.“³¹ Ve stereotypizaci se rozlišují nejenom určující rysy skupiny, ale také se příslušníkům skupin přisuzují určité charakteristiky. Stereotypizace může vést k vytváření zjednodušujících soudů o určité skupině a jejím

²⁸ Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 71.

²⁹ Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 131.

³⁰ Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 140.

³¹ Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 145.

příkladem je vytváření mediálního obrazu o životě cizinců a národnostních menšin. Takovýto obraz skupiny pak mohou považovat za skutečný lidé, kteří s touto skupinou nemají vlastní zkušenost.

Pro pochopení účinků médií je důležité se zaměřit i na ty, jimž jsou mediální produkty určeny, tedy na publikum. Jako publikum se označuje institucionalizovaný kolektivní uživatel či příjemce nějakého sdělení.³² Mediální publikum je tedy příjemce sdělení, která produkují média. Výzkumy publika, které zkoumají účinek médií, se zaměřují na povahu publika (tj.např. velikost, vlastnosti a sociální rysy) a na to, jak publikum zpracovává sdělení, které mu média přináší. Autoři odborných publikací o mediální komunikaci, Barbara Köpplová a Jan Jirák uvádí čtyři fáze představ o vývoji publika³³:

- **období elitního publika** – tj. období, kdy mediální publikum bylo početně malé a tvořené spíše vzdělanými jedinci
- **období masového publika** – v tomto období se stala publikem celá populace a toto publikum se začalo utvářet v první čtvrtině 19. století ze čtenářů masového tisku
- **období specializovaného publika** – ve kterém se začala utvářet malá publika se specializovanými zájmy, jejichž vznik byl umožněn rozvojem specializovaných časopisů a rozhlasových a televizních stanic
- **období interaktivního publika** – spojeného s nástupem digitalizovaných médií umožňujících volbu výběru (televizní kanály, rozhlasové stanice) a možnosti sestavení sdělení (internet)

V současné době jsou média součástí každodenního života. Nové druhy interaktivních médií, jakým je například internet, umožňují mnohem větší výběr informací a sdělení. Uživatel si tak může nejenom vybrat z velké nabídky odkazů na určitou informaci, ale i prověřit, či odmítnout obsah informace. Proto je dnešní člověk vnímán jako aktivní činitel procesu masové komunikace. Koncepce aktivního publika je protikladem koncepce pasivního publika, ve které publikum „pouze reaguje na podněty přicházející z médií“.³⁴

³² Jirák, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 87.

³³ Jirák, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 94.

³⁴ Jirák, J. Spitzová-Köpplová, B. cit. dílo, s. 102.

Model aktivního přístupu publika k médiím je proto vhodný ke kritické práci s informací během mediálních studií v hodinách občanské výchovy. Jedním z cílů mediální výchovy by mělo být posílení aktivního přístupu žáků k médiím. Jak také uvádí Neil Postman:³⁵ „Umožnit mladým lidem, aby se naučili interpretovat symboly své kultury, kromě toho patří k všeobecným uznávaným úkolům škol. Skutečnost, že tento úkol dnes vyžaduje naučit se také, jak si uchovat odstup od vlastních informačních forem, snad není natolik bizarní, abychom nemohli doufat, že se dostane do osnov, ba co víc, že se z něj stane ústřední bod vzdělávacího procesu.“ Jedním z cílů mediální výchovy, by proto měla být výchova ke kritickému přístupu žáků k informacím tak, aby žáci dokázali sdělení kriticky vyhodnotit, případně doplnit jinými sděleními a pak vyvodit vlastní závěry. Žáci by tak měli být schopni si z informací vybírat, porovnávat je a rozlišovat informace podle toho, jakou kvalitu jim přisuzují.

³⁵ Postman, N. cit. dílo, s. 172.

3 Mediální obraz cizinců v tištěných médiích

Tato část práce se zabývá zobrazením cizinců v médiích v České republice a ve Velké Británii, s cílem zjistit jakým způsobem se o cizincích píše v obou uvedených zemích. Pro prozkoumání mediálního obrazu života cizinců byla vybrána tištěná média a jejich webové stránky, kvůli systematičnosti a přehlednosti sledování. Jako klíčová slova pro vyhledávání z novinových článků a časopisů byla použita hesla: „cizinec, migrant a uprchlík“ ve vybraných celostátních denících, časopisech a bulvárních novinách za rok 2007.

3.1 Mediální obraz cizinců ve vybraných médiích v České republice

Na způsobu, jakým o cizincích a migrantech referují média v České republice, se také odráží historická zkušenost obyvatel Československa a České republiky s národnostními menšinami.

K výraznému omezení skladby národnostní struktury došlo nejprve po 2. světové válce a potom po nástupu komunistického režimu, kdy došlo k uzavření hranic. Až po roce 1989 začali nejprve do Československa a pak po jeho rozpadu v roce 1993 do České republiky proudit migranti, pro které média používají pojem „cizinci“. Kvůli této nedávné historické zkušenosti se česká společnost teprve učí hledat postoj k cizincům.

Také novináři jsou součástí této společnosti, která se snaží zorientovat v postoji k cizincům. Martina Křížková, jedna z autorek a autorů mediální analýzy: „Cizinci, našinci a média“ poukazuje na skutečnost, že „analýzy tisku ukazují, že komentářů týkajících se daných skupin lidí či psaní o nich je velmi málo.“³⁶ A ty, které reflektují život cizinců pak používají stereotypy ve vnímání světa: cizinci ze Západu jsou hodnotnější než ti z Východu a Romové a uprchlíci jsou zdrojem problémů. „Způsob, jakým jsou v médiích vytvářeni ,oni‘ a jak se o ,nich‘ píše, se ovšem dotýká také širšího problému. Výpověďmi o „nich“ vypovídáme také o „sobě“,“ uvádí Křížková.³⁷

Pro ucelenější popis obrazu cizinců v České republice tak, jak ho podávají média, byly použity databáze Multikulturního centra Praha, databáze Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí a databáze Anopress. Z tzv. seriózních celostátních deníků byly do této práce začleněny: Haló noviny, Hospodářské noviny, Lidové noviny, Mladá fronta

³⁶ Cizinci, našinci a média. Praha: Multikulturní centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007, s. 5.

³⁷ Tamtéž

DNES a Právo. Z časopisů byly použity články z Respektu a Týdne a z tzv. bulvárních novin byly vybrány články z deníků Super a Blesk. Ze všech článků, které obsahovaly klíčová slova „cizinec, migrant a uprchlík“ byly vybrány jen články relevantní pro tuto práci. K celkové analýze tak bylo použito 315 článků v následujícím zastoupení: Haló noviny (12), Hospodářské noviny (45), Lidové noviny (39), Mladá fronta DNES (53), Právo (29), Respekt (38), Týden (14), Super (28) a Blesk (47).

3. 1. 1 Mediální obraz cizinců v jednotlivých periodikách

Haló noviny

Toto levicově orientované periodikum, které bývá spojováno s prezentováním názorů KSČM si všímá především migrace. Migrace je v článcích Haló novin zmiňována z celosvětového hlediska, jak je tomu například v článku o migraci z chudých zemí.³⁸ Z hlediska světové migrace se dále tyto noviny věnují změnám ruského migračního zákona na počátku roku 2007.³⁹ V rámci České republiky se list zabývá životem cizinců a azylantů v České republice a zaměstnaností cizinců.⁴⁰

Hospodářské noviny

Prioritou tohoto listu zaměřeného na ekonomiku v oblasti, na níž jsme zaměřili pozornost, je informování o pracovních podmínkách cizinců v ČR. Velká část informací se týká nedostatku pracovní síly v Česku a možností řešení tohoto problému. Cizinci jsou zde zmiňováni jako někdo, koho Česká republika potřebuje k ovlivnění nepříznivé demografické situace.⁴¹ Několik článků pojednává o možnosti získání tzv. zelené karty pro usnadnění získání pracovního povolení pro pracovníky mimo EU.⁴² Toto periodikum se dále zabývá i podmínkami vzdělání imigrantů a azylantů a také vzděláváním a integrací Romů. V několika článcích, které se snaží o vyváženou

³⁸ Recept na migraci z chudých zemí neexistuje. Haló noviny, 18.1. 2007, s. 8. (20.8. 2008)

³⁹ Ruská migrační legislativa se dotkne českých turistů. Haló noviny, 24. 1. 2007, s. 7.
<http://archiv.newton.cz/hl/2007/01/24/0c016d3a34a0d39ff76b869d1c42fa6e.asp> (20. 8. 2008)

⁴⁰ Odborníci z ciziny se k nám nehrnou. Haló noviny, 2. 7. 2007, s. 2.
<http://archiv.newton.cz/hl/2007/07/02/e5f97e3e3cee069605ef49b06f6eda6c.asp> (20. 8. 2008)

⁴¹ Česko bude brzy závislé na cizincích. Hospodářské noviny, 14. 12. 2007, s. 5. http://ihned.cz/3-22616900-%E8esko+bude+brzy+z%E1visl%E9+na+cizinc%EDch-000000_d-64 (22. 8. 2008)

⁴² Česko svede „boj“ o vzdělané cizince. Hospodářské noviny, 15. 5. 2007, s. 3.
http://ekonomika.ihned.cz/c3-21138090-001000_d-cesko-svede-boj-o-vzdelane-cizince (22. 8. 2008)

informovanost o kladech i záporech pracovní migrace, je zachycena situace migrantů v Británii.⁴³

Lidové noviny

Tento deník, který se od počátku věnoval zahraniční politice a kultuře, v současnosti patří koncernu Rheinisch-Bergische Druckerei- und Verlagsgesellschaft, GmbH, který také vydává deník Mladá fronta DNES. Lidové noviny v souvislosti s cizinci referují o demografické situaci v Česku především z hlediska zvyšování celkového počtu narozených dětí.⁴⁴ Dále se tento list zabývá pracovní migrací z obou úhlů pohledu: s otevřením pracovního trhu pro cizince za pomoci tzv. zelených karet⁴⁵, ale i nelegálním zaměstnáváním cizinců. Dalšími oblastmi, kterým se toto periodikum věnuje, jsou také azylanti⁴⁶ a postoj české majoritní společnosti k cizincům⁴⁷. Mezi další témata pak patří: vzdělávání dětí uprchlíků a azylantů; konkrétně pak problémy vietnamské menšiny a integrace Romů do české společnosti.

Mladá fronta Dnes

Toto periodikum patří dlouhodobě mezi nejprodávanější mezi tzv. seriózním tiskem, ačkoli se kvůli zvyšování prodejnosti stírá rozlišení mezi bulvárním tiskem: používáním titulků, článků zaměřených na život známých osobností či článků patřících do rubriky černá kronika, které lze nalézt na přední straně listu. Tento deník, který se zaměřuje na komentované zpravodajství a tematické přílohy, si podobně jako ostatní přisuzuje označení nezávislý, ačkoli někteří redaktoři tohoto listu jsou spíše pravicově a konzervativně zaměřeni.

Kvůli již zmíněnému vlastníku, německému koncernu Rheinisch-Bergische Druckerei- und Verlagsgesellschaft, GmbH, se tento tisk v pohledu na cizince zabývá podobnými tématy jakými jsou: demografické faktory, pracovní problematika zaměstnávání cizinců, možnosti integrace Romů do společnosti, problémy spojené se vzděláváním migrantů a azylantů a také vietnamská menšina.

⁴³ Britská ekonomika těží z imigrantů. Hospodářské noviny, 18. 10. 2007, s. 6.
<http://hn.ihned.cz/c1-22248460-britska-ekonomika-tezi-z-imigrantu> (22. 8. 2008)

⁴⁴ Počet obyvatel zvyšují stále hlavně cizinci.. - In: Lidové noviny, 22.06.2007, s. 3.

⁴⁵ Česko se otevře i pro dělníky. Lidové noviny, 6. 09.2007, s. 3.

⁴⁶ Počet azylantů v Česku klesá. Lidové noviny, 12.10.2007, s. 5.

⁴⁷ Cizince potřebujeme, ale nevítáme. Lidové noviny, 24. 11.2007, příl. Jak žijí cizinci s. II.

Právo

Deník Právo, dříve vycházející pod názvem Rudé právo, nese označení levicový list. Tematicky se tento deník zabývá především tématy migrace, žadateli o azyl a jejich zaměstnáváním, spolu se zaměstnáváním cizinců a také integrací Romů do společnosti. V porovnání s předchozími dvěma listy je však u zaměstnávání cizinců častěji poukazováno na problémy spojené se zaměstnáváním cizinců v České republice.⁴⁸ Mezi další oblasti informování o cizincích v Česku patří demografická situace a život menšin v ČR.

Respekt

Tento týdeník, který se zabývá zpravodajstvím a publicistikou je označován jako liberální časopis. Ačkoli v roce 2005 získal ocenění časopis roku⁴⁹, v uplynulých letech na něj podalo žalobu několik českých politiků a veřejných činitelů po zveřejnění některých kritických článků. Od roku 2007 patří většinový podíl Respektu podnikateli Zdeňku Bakalovi, který také v roce 2008 získal většinový podíl v Hospodářských novinách. Ačkoli se i Respekt zabývá v souvislosti s cizinci v Česku tématy migrace, azylanty, zaměstnáváním cizinců a demografickými vlivy, jako jediné periodikum z uvedených tištěných médií se také pravidelně zabývá pohledem cizinců na život v České republice v roce 2007.⁵⁰

Týden

Časopis Týden je označován jako zpravodajsko-společenský týdeník, který se řadí mezi tzv. seriózní média. V roce 2004 dostal tento časopis ocenění Nejlepší zpravodajský časopis roku. Tento časopis vydal také svůj etický kodex, ve kterém se zavazuje k nestrannosti a nepředpojatosti a v souvislosti s menšinami klade důraz na různorodost. V tomto kodexu je uvedeno, že: „redakce časopisu TÝDEN považuje za důležité rozšířit pomocí pojmu různorodost vnímání nestrannosti také o význam kulturní, náboženský, etnický či vůbec skupinový. Dodržovat zásady různorodosti znamená dávat hlas také „hlasově slabším“, menšinám.“⁵¹ Týden se v souvislosti s životem cizinců v České

⁴⁸ Na 83 procent pracuje načerno. Právo, 3.04.2007, s.7.

⁴⁹ <http://tiskove-zpravy.respekt.cz/Respekt-ziskal-titul-Casopis-roku-2005.html> (2. 9. 2008)

⁵⁰ www.respekt.cz (22. 9. 2008)

⁵¹ <http://ceskaskola.cz/Files/Download/kodex.htm> (19.9. 2008)

republiky tematicky zabývá migrací, ve zvýšené míře pak i přestupky cizinců a migrantů proti právnímu řádu⁵², zaměstnáváním cizinců a azylanty.

Super

Deník Super patří mezi tzv. bulvární média. Vydavatelem tohoto bulvárního deníku je vydavatelství Stratosféra, které vydává i časopisy jako Cosmopolitan, Esquire nebo Spy. Na rozdíl od tzv. seriózních deníků se deník Super zabývá především vztahy s cizinci v osobním životě a souvislosti spojené s životem cizinců v Česku, mapuje jen okrajově. Zmiňuje jen cizince, kteří jsou zajímaví pro pohled bulvárního média, například život thajských masérek.⁵³

Blesk

Posledním z uvedených periodik je další zástupce tzv. bulvárního tisku, deník Blesk. Jak informuje časopis Týden, i přes pokles čtenosti českých deníků v posledních letech, deník Blesk zůstává nejčtenějším periodikem na českém novinovém trhu se čteností 1 506 miliónů čtenářů na jedno vydání.⁵⁴ Protože má velký mediální vliv, má způsob informování tohoto média o cizincích v České republice značnou důležitost pro tuto práci. Blesk se podobně jako bulvární deník Super věnuje především vztahům cizinců a obyvatel České republiky, ponejvíce v oblasti partnerského života. Dále se zabývá trestními přestupky cizinců a zprávám z oblasti černé kroniky.

3. 1. 2 Cizinci v tzv. seriózním a bulvárním tisku

Mezi tzv. seriózním a bulvárním tiskem existují objektivní rozdíly, které však začínají být stírány. Bulvární tisk, v angličtině „tabloid“, se v porovnání s tzv. seriózním tiskem, „broadsheet“, vyznačuje malým formátem (ve Velké Británii 430/280 mm)⁵⁵, větším formátem fotografií a titulků a tematickým zaměřením na zábavu, senzaci a známé osobnosti. Nicméně některé z těchto znaků začíná používat i tzv. seriózní tisk. Britský deník The Independent začal v květnu 2004 vycházet ve zmenšeném kompaktním formátu.⁵⁶ Někdy jsou tyto tendence připisovány bulvarizaci médií, nicméně ke zmenšení formátu vedou i ekonomické faktory. Zmenšený formát tištěných médií vede ke snížení nákladů na výrobu. Důležitým faktorem pro tuto práci je rozdíl v použití

⁵² www.tyden.cz (19. 9. 2008)

⁵³ www.super.cz (3. 10. 2008)

⁵⁴ www.tyden.cz/rubriky/media (11. 10. 2008)

⁵⁵ <http://www.reference.com/browse/tabloid> (17. 10. 2008)

⁵⁶ Britský Independent v plně v kompaktním formátu. <http://mam.ihned.cz> (18. 10. 2008)

jazykových prostředků pro referování o životě cizinců a způsob, jakým se o nich tato média vyjadřují.

3. 1. 3 Jazykové prostředky pro označení cizinců v titulcích článků

Sociolog médií Neil Postman nabádá ve své knize „Ubavit se k smrti“ čtenáře k ostražitosti. „Týká se to zejména aktu četby, neboť autorům nelze vždycky důvěřovat. Lžou, zmateně argumentují, přehnaně zobecňují, zneužívají logiku a někdy i zdravý rozum. Čtenář se musí na setkání s nimi pečlivě vyzbrojit a dostavit se v plné intelektuální pohotovosti. Taková věc není snadná, protože čtenář přistupuje k textu sám. Jeho reakce jsou izolované a intelekt je odkázán jen sám na sebe.“⁵⁷ Ostražitosti proto bude zapotřebí i při rozboru jazykových prostředků, které tisková média využívají. To jak, se o cizincích píše, bude hodnoceno na základě užití těchto jazykových prostředků: užití spisovné a nespisovné češtiny, použití metonymických, metaforických a frazeologickými výrazů. U tzv. seriózních médií se předpokládá, že budou používat spisovný jazyk. Ale je to opravdu tak a je rozdíl mezi jimi a bulvárními médii opravdu i v použití spisovného a nespisovného jazyka? Rozbor jazykových prostředků užitých pro označení cizinců je ukázán na titulcích článků, tedy na místě, na kterém autoři článků vyjadřují svůj postoj k danému tématu. Jak ve své knize „zpravodajství“ uvádí sociolog médií Tomáš Trampota, „volba výrazových prostředků fakticky ‚komentuje‘ předpokládaný děj tím, že rozehrává rejstřík významových asociací daných konotovanými významy slova či obrazu použitého pro přenesené pojmenování“.⁵⁸

3. 1. 3. 1 Jazykové prostředky v tzv. seriózním tisku

Hospodářské noviny v tomto dělení obstojí. Relevantní články o cizincích jsou psány spisovným jazykem a při použití nespisovného výrazu je tento výraz uveden v uvozovkách, jak je tomu například v názvu článku nazvaného „Školy se otevrou i dětem ‚ilegálů‘“.⁵⁹ V jednom případě je pro cizince použit metaforický výraz „nové duše“,⁶⁰ v souvislosti s hledáním nových pracovníků v zahraničí. Ve stejném článku je pak použito metonymické spojení „firmy loví nové duše“. V dalším článku z prosince

⁵⁷ Postman, cit. dílo, s. 58.

⁵⁸ Trampota, T. Zpravodajství. 1. vyd. Portál, 2006, s. 68.

⁵⁹ Školy se otevrou i dětem ilegálů. Hospodářské noviny, 28. 11. 2007, s. 3.
<http://hn.ihned.cz/c1-22508030-skoly-se-otevrou-i-detem-ilegalu> (17. 10. 2008)

⁶⁰ Nové duše firmy loví už i na školách v cizině. Hospodářské noviny, 6. 8. 2007, s. 14

2007, je užito stejného slovního spojení v negativním významu. Už ne firmy, ale policisté zde loví cizince v rámci policejní akce „Cizinec“, která byla zaměřena na odhalení nelegálně pobývajících osob na území ČR před vstupem do Schengenského prostoru.⁶¹

V porovnání s Hospodářskými novinami používají Lidové noviny pro cizince i nespisovné výrazy. Výraz „ilegál“ je zde uveden bez užití uvozovek a to i přesto, že se jedná o název článku.⁶² Tento výraz je použit v negativním významu ve slovním spojení „dětí ilegálů“. Stejným způsobem, tedy bez užití uvozovek, použil tento deník výraz „ilegál“, opět ve spojení „dětí ilegálů“ a v článku pak ještě jako „potomky ilegálů“⁶³ v červnovém článku zabývajícím se zrovnoprávněním dětí nelegálních pracovníků ve školách v ČR. Novináři Lidových novin použili odlišné slovní spojení pro cizince v květnovém magazínu LN, kde vzdělané cizince přicházející za prací do ČR označili jako „chytré hlavy“⁶⁴. V zářijovém vydání tohoto periodika se pak objevil ještě další, tentokrát nespisovný, výraz pro pracující cizince v titulku článku nazvaného „Vstříc gastarbeitřům“⁶⁵.

Deník Mladá fronta DNES při referování o životě cizinců používá spisovné výrazy, čímž se liší od Lidových novin, vydávaných stejným vydavatelem. Výraz „ilegál“ je v člancích MF DNES o cizincích v roce 2007 použit jednou. Tento článek se však nezabývá životem cizinců v ČR, ale v Rusku.⁶⁶ Hosté z dalekých krajů, toto slovní spojení pro cizince využil analytik TV Nova Milan Kruml ve svém článku nabádajícím k velké obezřetnosti při komunikaci s cizinci.⁶⁷ V ostatních člancích MF DNES nebylo zaznamenáno používání nespisovných či metaforických výrazů pro cizince. Jen v nadpisu květnového článku je použito metonymického spojení „Dávky zachutnaly i cizincům“.⁶⁸

⁶¹ 600 policistů loví cizince. Hospodářské noviny, 19. 12. 2007, s. 1.

⁶² Stavbaři připouští práci ilegálů. Lidové noviny, 24. 9. 2007, s. 13.
[http://www.lidovky.cz/stavbari-pripousti-praci-ilegalu-dl0-/ln_noviny.asp?c=A070924_000086_ln_noviny_sko&klic=221580&mes=070924_0\(17. 10. 2008\)](http://www.lidovky.cz/stavbari-pripousti-praci-ilegalu-dl0-/ln_noviny.asp?c=A070924_000086_ln_noviny_sko&klic=221580&mes=070924_0(17. 10. 2008))

⁶³ Kuchtová chce, aby děti ilegálů směly do školy. Lidové noviny, 20. 6. 2007, s. 3.

⁶⁴ Chytré hlavy míří do Čech. Magazín LN, 11. 5. 2007, s. 14.

⁶⁵ Vstříc gastarbeitřům Lidové noviny, 6. 9. 2007, s. 3.

⁶⁶ Ruský imigrační zákon vyhnal „ilegály“ z tržnic. MF DNES, 15. 1. 2007, s. 5.

⁶⁷ Pozor na hosty z dalekých krajů!. MF DNES, 26. 7. 2007, s. 10.

⁶⁸ Dávky zachutnaly i cizincům. MF DNES, 11. 5. 2007, s. B 1.

Deník Právo pro označování cizinců používá spisovné výrazy. Jen pro popis nelegální práce cizinců používají autoři tři článků vydaných v roce 2007, metonymické spojení „pracovat načerno“⁶⁹. V názvech článků se jinak neobjevují žádné hovorové či metaforické výrazy ve spojení s cizinci v ČR. Totéž platí i pro deník Haló noviny, které pro informování o akci Cizinec použili metonymický výraz „přinést ovoce“ pro popis o odhalení prvních nelegálně pracujících migrantů na území ČR v rámci této akce.⁷⁰

Z obou vybraných týdeníků Respekt a Týden, využívá týdeník Respekt větší rozpětí jazykových prostředků v souvislosti s cizinci v ČR. Metonymický výraz „hon na mozky“, se objevil v titulku článku o chybějících lidech v české ekonomice a jejich hledání v zahraničí.⁷¹ Metaforickým výrazem „čistokrevný sněhulák“, v titulku článku květnového čísla, se označuje čekatel na azyl Michel Séverin Pale z Republiky Kongo.⁷² Časopis Týden v titulcích článků z roku 2007 nepoužil žádný z metaforických ani metonymických výrazů pro označení cizinců.

3. 1. 3. 2 Jazykové prostředky v tzv. bulvárním tisku

Od tzv. bulvárního tisku se očekává, že v titulcích se bude objevovat více nespisovných výrazů než je tomu u tzv. seriózních médií. Ale je tomu skutečně tak? Nespisovný výraz pro cizince v ČR se v titulcích Blesku objevil za rok 2007 pouze jednou. Autor článku Jaroslav Fikar výraz „makáč“ použil pro označení nelegálně pracujících cizinců.⁷³ Deník Blesk, který se řadí mezi tzv. bulvární tisk, se tak výrazně neliší od tzv. seriózních periodik, co se týká používání nespisovných výrazů v titulcích článků pro cizince v ČR. Druhé z tzv. bulvárních periodik zahrnutých do této práce, deník Super, má také jen jeden nespisovný výraz pro cizince v ČR v titulku článku v roce 2007. Výraz „holkař“ je však spojen s označením „můj nejlepší kamarád Arab“, takže se v tomto případě nejedná o přímé použití nespisovného výrazu označujícího skupinu cizinců či jednotlivce.⁷⁴ Není to tedy používání nespisovných výrazů v titulcích článků, co odlišuje tzv. seriózní tisk od tzv. bulvárního tisku. Je tu však jiný rozdíl v užití jazykových prostředků v titulcích článků, kterým se odlišuje tzv. seriózní tisk od tisku bulvárního.

⁶⁹ Na 83 procent pracuje načerno. Právo, 3. 4. 2007, s. 7.

⁷⁰ Akce „Cizinec přinesla první výsledky. Haló noviny, 3. 10. 2007, s. 14.

⁷¹ Hon na mozky. Respekt, 11. 6. 2007, s. 17.

⁷² Říkám jim: jsem čistokrevný sněhulák. Respekt, 4. 6. 2007, s. 14.

⁷³ Razie odhalila čtrnáct makáčů. Blesk, 15. 3. 2007, s. 4.

⁷⁴ Ariana a Raven: můj nejlepší kamarád je Arab. Super, 20. 11. 2007, s. 3.

Především deník Blesk častokrát používá především negativní adjektiva pro označení cizinců. Například adjektivum opilý, se ve spojení s cizinci v titulku článku objevuje v Blesku v roce 2007 dvakrát. Poprvé v jednom z únorových vydání Blesku⁷⁵, ve kterém jeho autor zdůrazňuje, že tento cizinec utekl od nehody kterou způsobil a při které nebyl nikdo zraněn. Podruhé se výraz opilý cizinec objevuje v titulku článku Blesku v srpnovém vydání, informujícím o cizinci, kterého policie ČR přistihla při řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu.⁷⁶ Další z negativních adjektiv, která deník Blesk použil v roce 2007 v titulku článků ve spojitosti s cizinci jsou: naivní, „ponížený“, pobodaný, nemocný, nepozorný a smutný. Dalším z jazykových prostředků Blesku použitých k negaci slova cizinec v titulcích článků jsou titulky psané v holých větách: „Cizinec lhal“⁷⁷ nebo „Cizinec zaútočil“.⁷⁸

3. 1. 4 Cizinci v obsahu článků

Masová média přináší rozličné obsahy zpráv s různými významy. Od zpráv sloužících jako zdroj zábavy, přes zprávy se vzdělávacím významem ke zpravodajství, které přináší více či méně důležité informace o událostech. Jakou důležitost bychom však měli připisovat zpravodajství a zprávám, které nám, přináší? Sociolog médií Tomáš Trampota uvádí, že někdy je zprávám připisována „jedna ze společenských funkcí komunikace. Zprávy nám mají pomáhat orientovat se ve světě, zvažovat naše možnosti v dalším životě, pomáhat nám rozhodovat se ve funkci voličů a podobně. A pro svůj předpokládaný vztah k realitě (vždyť jsou o ní) se zprávy často považují za relativně věrohodnou informaci o světě, lidech, společnosti.“⁷⁹

Ačkoli slovo cizinec, migrant či azylant může být častěji použito autorem konkrétního článku, který pojednává o těchto lidech, častokrát se jedná jen o termín potřebný k přechodu na hlavní téma. Názorným příkladem takového použití mohou být dva články uveřejněné na začátku roku 2007 v Hospodářských novinách. V obou textech je termín cizinec použit v souvislosti se zdravotnictvím. V prvním z nich se slovo cizinec vyskytuje osmkrát a ekonom Tomáš Sedláček v něm navrhuje „otevřít české

⁷⁵ Opilý cizinec utekl od nehody. Blesk, 20. 2. 2007, s. 5.

⁷⁶ Opilý cizinec. Blesk, 27. 8. 2007, s. 5.

⁷⁷ Cizinec lhal. Blesk, 29. 12. 2007, s. 5.

⁷⁸ Cizinec zaútočil. Blesk, 18. 12. 2007, s. 5.

⁷⁹ Trampota, T. cit. dílo, s. 24.

zdravotnictví zahraniční klientele“⁸⁰, ve druhém článku se ten samý termín vyskytuje šestkrát a jeho autor Petr Vašek v něm píše o zahraničních pacientech v českých nemocnicích.⁸¹ Obě zprávy se vztahují ke zdravotnictví, ale ani jedna se přitom nezabývá životem cizinců České republiky. V obou zprávách je pojmu cizinec použito k poukázání na problematiku uzavřeného zdravotnického systému v České republice před cizinci, kteří mohou být hospodářsky přínosní. Nicméně takovéto zprávy nepojednávají o životě cizinců v České republice, ani nutně nevyjadřují postoj majoritní společnosti k nim.

U dalšího typu zpráv, které se zabývají životem cizinců v ČR budeme sledovat, zdali vybraná média nemají tendenci je zobrazovat určitým ustáleným, stereotypním způsobem. Tomáš Trampota upozorňuje na skutečnost, že při popisu zpráv uplatňují představitelé majoritní společnosti určité sociální třídy či etnika „svou perspektivu vidění světa. Tato skutečnost se může projevat ve způsobu, jakým zpravují o představitelích sociálních skupin, ke kterým nepatří a které jsou jim cizí. Prostřednictvím označování odlišností jiných sociálních skupin může docházet k vystavení polarizace my versus oni.“⁸² Tato polarizace pak vede ke stereotypnímu zobrazování v tomto případě cizinců v médiích.

Tato část práce se pak také zaměří na to, zdali konkrétní médium má sklon informovat jen o určité skupině cizinců či příslušníků určité etnické minority. Posledním kritériem pro zkoumání obsahu článků bude i to, zda-li konkrétní médium pouze referuje o životě cizinců pohledem majoritní společnosti nebo zdali média dávají prostor pro vyjádření i konkrétním lidem – cizincům, či příslušníkům etnických minorit.

Haló noviny

V obsahu článků tohoto periodika převažoval za rok 2007 sklon ke stereotypizaci u cizinců v několika oblastech. U pracovní migrace bylo ve větším počtu článků (3) poukázáno na možné problémy či negativa pracovní migrace, jak je tomu například v červnovém článku, který nelegální pracovní migraci označuje jako „vážnou

⁸⁰ Turisty lze lákat i na kvalitní zdravotnictví. Hospodářské noviny, 5. 1. 2007, s. 4. <http://hn.ihned.cz/c1-20105280-turisty-lze-lakat-i-na-kvalitni-zdravotnictvi> (20. 10. 2008)

⁸¹ Česko se může stát nemocnicí Evropy, 5. 1. 2007, s. 4. <http://hn.ihned.cz/c1-20105260-cesko-se-muze-stat-nemocnici-evropy> (20. 10. 2008)

⁸² Trampota, T. cit. dílo, s. 97.

bezpečnostní hrozbu“.⁸³ Ve třech článcích se také tento deník věnuje migrační politice v Rusku. Dá se tedy předpokládat, že model stereotypizace u pracovní migrace tohoto levicového deníku souvisí s obhajováním názorů KSČM. Dalším příkladem stereotypizace jsou články o hrozbě skupování pozemků cizinci. Na toto nebezpečí také upozorňuje poslanec KSČM Pavel Hojda, v rozhovoru na počátku roku 2007.⁸⁴

Nejčastějším příkladem stereotypizace u zobrazování cizinců, bylo jejich negativní zobrazení v oblasti zpráv z černé kroniky, to celkem ve třinácti článcích z roku 2007. Ve většině případů je pouze uvedeno, že za nějaký přečin v oblasti trestního práva může cizinec. A to bez jakékoli souvislosti s konkrétní zprávou, jak je tomu na příkladu zprávy o patnáctileté dívce, která byla znásilněna cizincem.⁸⁵ Sociolog Tomáš Trampota však zastává názor že, „pokud dochází v textu zprávy k identifikaci zločince jako Roma a nemá to žádnou hlubší souvislost s faktickým obsahem zprávy a v případě majoritního etnika označení zahrnuto není, dochází k posilování stereotypu, že běžné a normální je nebýt Rom“.⁸⁶

Do oblastí zpráv, ve kterých list informuje o cizincích pozitivně patří zlepšování podmínek ve vzdělání pro cizince v ČR⁸⁷ a integrace Romů do majoritní společnosti.⁸⁸ Celkový mediální obraz cizinců za rok 2007 v Haló novinách je tedy značně negativní. Haló noviny navíc za celý rok 2007 nedaly prostor k „pohledu z druhé strany“, tj. všechny články byly psány pohledem majoritní společnosti. Žádný cizinec nedostal možnost sdělení svého pohledu na život v ČR. V oblasti zpráv z černé kroniky byla uvedena národnost bez hlubších souvislostí u těchto cizinců: Makedonec, Slovák, Syřan, Kurd a Gruzínek. Do ostatních zpráv byli zahrnuti příslušníci Romského etnika a Němci.

Hospodářské noviny

V porovnání s Haló novinami přináší Hospodářské noviny mnohem širší spektrum informací o cizincích v ČR v roce 2007. Ve 22 článcích se toto periodikum věnovalo problematice zaměstnávání cizinců v ČR. Na rozdíl od deníku Haló noviny však

⁸³ Proti nelegální migraci tvrději. Haló noviny, 23. 6. 2007, s. 8.

⁸⁴ Otázka pro. Haló noviny, 10. 1. 2007, s. 5.

⁸⁵ Cizinec znásilnil patnáctiletou dívku. Haló noviny, 19. 5. 2007, s. 8.

⁸⁶ Trampota, T. cit. dílo, s. 97.

⁸⁷ Jednodušší čeština pro azylanty. Haló noviny, 22. 6. 2007, s. 2.

⁸⁸ Politikou proti ghetům, Haló noviny, 1. 12. 2007, s. 2.

Hospodářské noviny vytvářejí pozitivní stereotypizaci cizinců. Cizinec jako důležitý, potřebný a nezbytný faktor pro rozvoj ekonomiky v ČR.⁸⁹ V pěti článcích se tento list věnuje systému tzv. zelených karet, které mají usnadnit zaměstnávání cizinců v ČR.⁹⁰ Ve třech článcích zdůrazňují Hospodářské noviny potřebný příliv cizinců do ČR pro příznivé ovlivnění demografické situace v ČR.⁹¹ Dalšími tématy, kterým se toto periodikum věnuje v souvislosti s cizinci jsou: cizinci léčení v českých nemocnicích (3 články), výuka češtiny cizinců (3), migrace (2), cizinci jako turisté (3).

Pozitivní zobrazení cizinců v ČR převládá v článcích Hospodářských novin v roce 2007, ale v některých oblastech zpravodajství jsou cizinci zobrazeni i v „negativním světle“. Stejně jako v Haló novinách je to otevření oblasti trhu s půdou pro cizince.⁹² Dalšími oblastmi jsou zpřísnění pravidel pro pobyt cizinců v ČR⁹³, ztížení svateb cizinců v ČR u tzv. „falešných manželství“⁹⁴ a pak také průzkumy oblíbenosti cizinců v ČR.⁹⁵

Národnosti cizinců, jsou-li uváděny, jsou uváděny v souvislostech s konkrétním obsahem zpráv a spektrum národností je v porovnání s Haló novinami mnohem širší. Rusům se věnuje 42. číslo Hospodářských novin v souvislosti s příchodem IT specialistů do ČR.⁹⁶ O přesunu kvalifikovaných pracovníků z Bulharska pojednává článek ze 16. března.⁹⁷ Mezi dalšími národnosti, na které podle Hospodářských novin spoléhají české firmy jsou Slováci a Číňani⁹⁸ a také Vietnamci, kteří by se měli připojit k cizincům již v ČR pracujícím, jichž podle tohoto listu bylo v září 2007 v ČR přes 200 000.⁹⁹ Ke zbývajícím národnostem zmíněných v tomto periodiku byli ještě Ukrajinci, Pákistánci a ve čtyřech článcích pak i Romové, u kterých dává důraz na

⁸⁹ Nouze o lidi? Hledat v cizině jde i zdarma. Hospodářské noviny, 13. 11. 2007, s. 26.

⁹⁰ Cizince mají přilákat zelené karty. Hospodářské noviny, 20. 4. 2007, s. 20.

⁹¹ Česko bude brzy závislé na cizincích. Hospodářské noviny, 14. 12. 2007, s. 5.

⁹² Gandalovič nakonec půdu proti cizincům neuhájil. Hospodářské noviny, 22. 2. 2007, s. 1.

⁹³ Pravidla pro pobyt cizinců se zřejmě zpřísní. Hospodářské noviny, 27. 4. 2007, s. 5.

⁹⁴ Vláda chce ztížit svatby cizinců s Čechy. Hospodářské noviny, 25. 10. 2007, s. 2.

⁹⁵ Nejraději mají Češi Slováky, nejméně Romy. Hospodářské noviny, 9. 1. 2007, s. 4.

⁹⁶ Stále více Rusů nahrazuje české programátory. Hospodářské noviny, 28. 2. 2007, s. 19.

⁹⁷ Kdo bude pracovat ve Východní Evropě? Hospodářské noviny, 16. 3. 2007, s. 8.

⁹⁸ České podniky zachraňují Slováci i Číňani. Hospodářské noviny, 6. 8. 2007, s. 14.

⁹⁹ České továrny chtějí dovážet více Vietnamců. Hospodářské noviny, 20. 9. 2007, s. 18.

integraci do majoritní společnosti.¹⁰⁰ V rozhovoru s Gabrielem Eichlerem dali Hospodářské noviny prostor pro vyjádření pohledu cizince na život v ČR.¹⁰¹

Lidové noviny

Také v Lidových novinách je nejfrekventovanější oblastí „zobrazování“ cizinců v roce 2007 pracovní migrace. V porovnání s Hospodářskými novinami se však objevuje pouze v osmi článcích a cizinci jsou v ní slovy titulku jednoho článku spíše zobrazeni jako něco co „potřebujeme, ale nevítáme“.¹⁰² Jak již bylo uvedeno v předchozí části této práce věnující se jazykovým prostředkům, v Lidových novinách se objevují nespisovné výrazy pro označení cizinců v titulcích novin o pracovní migraci a zaměstnávání cizinců v ČR. Autoři těchto článků se dopouštějí stereotypizace užitím těchto výrazů navozujícími negativní konotacemi jakými jsou např. výrazy: ilegálové, gastarbeitři či práce načerno. Třetina článků z oblasti pracovní migrace si všímá negativních faktorů spojených s nelegálním zaměstnáváním cizinců, jak je tomu například v článku o průzkumu pracovního trhu a nelegálního zaměstnávání cizinců ve stavebnictví.¹⁰³ Tak jako se deník Haló noviny snaží uvádět negativní příklady pracovní migrace v Rusku, Lidové noviny ve dvou článcích poukazují na problémy pracovní migrace ve Velké Británii, například nelegálních imigrantů zneužívajících některé sociální výhody.¹⁰⁴

Ve třech článcích Lidových novin za rok 2007 je uveden fakt pozitivního ovlivnění demografické situace v ČR, spojeným se zvyšováním populace a příchodem cizinců do ČR.¹⁰⁵ Mezi další oblasti spojenými s životem cizinců v ČR o kterých referují Lidové noviny patří; azylová politika a žadatelé o azyl, kde jsou však uváděny hlavně statistické údaje¹⁰⁶; uprchlíci; menšiny a vzdělávání cizinců, kde je i kriticky poukázáno na nedostatky přístupu státu ke vzdělávání cizinců.¹⁰⁷

Lidové noviny zmiňují v článcích z roku 2007 především 3 národnostní skupiny cizinců. V oblasti pracovní migrace jsou to Ukrajinci a jejich role pro hospodářský

¹⁰⁰ Výbor OSN kárá Česko za jeho postoj k Romům. Hospodářské noviny, 2. 4. 2007, s. 5.

¹⁰¹ Gabriel Eichler, Hospodářské noviny, 20. 9. 2007, s. 8.

¹⁰² Cizince potřebujeme, ale nevítáme. Lidové noviny, 24. 11. 2007, příl. s. 2.

¹⁰³ Stavbaři připouští práci ilegálů. Lidové noviny, 24. 9. 2007, s. 13.

¹⁰⁴ Reid: Cizinci kradou dávky. Lidové noviny, 8. 3. 2007, s. 8.

¹⁰⁵ Počet obyvatel zvyšují hlavně cizinci. Lidové noviny, 22. 6. 2007, s. 3.

¹⁰⁶ Počet azylantů v Česku klesá. Lidové noviny, 12. 10. 2007, s. 5.

¹⁰⁷ „Jen koukají a dostávají pětky“. Lidové noviny, 20. 10. 2007, s. 4.

vzestup české ekonomiky na počátku nového tisíciletí.¹⁰⁸ Toto periodikum věnuje větší pozornost Vietnamcům v ČR. Nezajímá se pouze o problematiku zaměstnávání Vietnamců, kteří podle tohoto listu tvoří třetí nejpočetnější skupinu v ČR, ačkoli podle zákona nepatří k národnostním menšinám.¹⁰⁹ V jednom ze svých článků, a to dokonce článku na titulní straně, se Lidové noviny také ptají na názor Vietnamců o životě v České republice a na to, co jim zde působí největší problémy.¹¹⁰ List se snaží ukázat velmi obtížné situaci žadatelů o azyl na příkladech dvou konkrétních žadatelek z Čečenska a Afghánistánu¹¹¹, čímž prokazuje že kromě oblasti pracovní migrace nemá tendenci vytváření stereotypního pohledu na cizince v ČR. Mezi poslední skupinu tzv. etnický odlišných cizinců, o kterých se Lidové noviny nesnaží psát pouze z pohledu majoritní společnosti, patří Romové.¹¹²

Mladá fronta Dnes

Největší pozornost u cizinců v ČR věnuje deník Mladá fronta DNES problematice jejich zaměstnávání a vyhledávání především kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí.¹¹³ I tento deník se podobně jako Hospodářské noviny zabývá v oblasti pracovní migrace programem tzv. zelených karet usnadňujícím zaměstnávání cizinců v Česku.¹¹⁴ Ke stereotypizaci ve vytváření mediálního obrazu cizinců nedochází u tohoto deníku v kategorii zpráv z černé kroniky. Tato oblast informací je po pracovní migraci druhou největší a celkem v jedenácti článcích byl zmíněn cizinec jako někdo, kdo se provinil proti zákonu. Na rozdíl od stylu informování Haló novin se termín cizinec v oblasti zpráv z černé kroniky většinou objevuje v souvislosti s hlavní zprávou. Například v případě zprávy o dopravní nehodě, při které byli lehce zraněni i cizinci, kteří však v obavě z možného postihu z nelegálního pobytu v ČR, utekli z místa nehody.¹¹⁵

Oblastí zpráv, kde však ke stereotypizaci při informování o cizincích dochází, jsou zprávy o tzv. falešných svatbách s cizinci. V osmi článcích v roce 2007 byli v tomto deníku cizinci zobrazeni, jako lidé, kteří se prostřednictvím uzavření tzv. falešného

¹⁰⁸ Kolik je tu Ukrajinců?. Lidové noviny, 13. 10. 2007, s. 5.

¹⁰⁹ V radě pro menšiny bude Vietnamec jako stálý host. Lidové noviny, 14. 11. 2007, s. 5.

¹¹⁰ Co vadí Vietnamcům na životě v Česku? Závist. Lidové noviny, 21. 4. 2007, s. 1.

¹¹¹ Dělal bych téměř cokoli, říká Čečenka bez práce. Lidové noviny, 4. 4. 2007, s. 8.

¹¹² Romové se sami bojí nároků. Lidové noviny, 20. 4. 2007, s. 2.

¹¹³ Jste-li slušný cizinec, pojďte žít do Česka. MF DNES, 23. 6. 2007, s. A 4.

¹¹⁴ Cizinci dostanou snadněji práci, dostanou zelené karty. MF DNES, 20. 4. 2007, s. 1.

¹¹⁵ Zranění cizinci utekli od nehody záchranářům. MF DNES, 2. 1. 2007, s. 1.

sňatku snaží získat povolení k trvalému pobytu.¹¹⁶ Cizinci jsou v takovýchto zprávách vyliční jako lidé, před kterými je třeba mít se na pozoru a navíc je takováto zpráva zveřejněna na titulní stránce. Stylem informování se od takovýchto zpráv odlišuje článek Alice Szczepanikové, která vyučuje sociologii ve Velké Británii na University of Warwick. Ta ve svém článku analyzuje návrh novely zákona o pobytu cizinců na území ČR a o sňatcích mezi občany ČR a cizími státními příslušníky uvádí informace, které nejsou uveřejňovány v ostatních článcích stejného zaměření. Alice Szczepaniková porovnává i údaje Českého statistického úřadu, podle kterých docházelo spíše k poklesu uzavírání tzv. binacionálních sňatků v ČR mezi roky 2006 a 2007. Autorka článku pak ještě tvrdí, že „Navíc u smíšených manželství je poměr rozvodů ke sňatkům o polovinu nižší než u českých párů, což nenasvědčuje masivnímu zneužívání institutu manželství u binacionálních sňatků.“¹¹⁷

Podobně jako Haló noviny přináší i Mladá Fronta Dnes informace o cizincích i v oblasti trhu s nemovitostmi a obchodování s pozemky. Ve čtyřech článcích z této oblasti, však cizinci nejsou vyobrazeni jako hrozba tak jak je tomu v Haló novinách, dominující jsou spíše statistické informace a analýzy.¹¹⁸ Mezi další témata, kterým se MF DNES v roce 2007 věnovala v souvislosti s cizinci, avšak již ve zmenšené míře v porovnání s pracovní migrací, informacemi z černé kroniky a uzavíráním tzv. falešných manželství, patřila ještě tato témata: azylanti (3 články), pozitivní ovlivnění demografické otázky (3), migrační politika (3), uprchlíci (1), menšiny (1), vzdělání cizinců (1) a cizinci v policii ČR (1).

Romové patří k cizincům jejichž národnost je nejčastěji uvedena v článcích MF DNES za rok 2007. V devíti článcích o Romech dominují informace o volnočasových aktivitách a integrace Romů do majoritní společnosti.¹¹⁹ Z oblasti pracovní migrace se tento list věnuje ve třech článcích Vietnamcům, kteří se snaží manuální práci zajistit lepší podmínky pro život svých rodin v ČR.¹²⁰ V ostatních článcích o pracovní migraci se v přehledech národností cizinců pracujících v ČR vyskytují údaje o cizincích ze: Severní Koreje, Slovenska, Polska, Ruska, Mongolska, Rumunska a Bulharska. O

¹¹⁶ Cizinci hledají ženy s dětmi. Kvůli razítku. MF DNES, 27. 4. 2007, s. 1.

¹¹⁷ Plánujete svatbu s cizincem nikoli z EU? Pak si pospěšte. MF DNES, 22. 9. 2007, Příloha, s. 2.

¹¹⁸ Bytová horečka stoupá. A s ní i ceny. MF DNES, 14. 2. 2007, s. 3.

¹¹⁹ Vydrží Romům zápal pro tanec? MF DNES, 31. 5. 2007, s. 5.

¹²⁰ U pásů se mluví i Vietnamsky. MF DNES, 22. 9. 2007, s. 3.

životě v ČR pohledem cizinců dostali v tomto periodiku možnost k vyjádření dva cizinci. V květnu to byl ukrajinský inženýr Ivan Bykov, který ačkoli vystudoval dvě vysoké školy na Ukrajině, v České republice pracuje jako přidavač¹²¹ a v březnu otiskla MF DNES článek o Zelihe Babě z Turecka, která odmítá nosit šátek, ačkoli je muslimka.¹²²

Právo

Deník Právo se v roce 2007 nejčastěji v souvislosti s cizinci v České republice, tak jako Hospodářské noviny, Lidové noviny a Mladé Fronta DNES, zabývá problematikou pracovní migrace. Na rozdíl od zmíněných periodik však v deníku Právo převažuje sklon k negativnímu, stereotypnímu zobrazení cizinců. V šesti z deseti článků o pracovní migraci a zaměstnávání cizinců v ČR převažují negativní konotace. Čtenáři se tak v Právu mohli dočíst, že většina žadatelů o azyl v ČR pracuje nelegálně¹²³ nebo že načerno v Česku pracují hlavně Ukrajinci a Vietnamci, ačkoli je tato informace podložena pouze údaji z kontroly děčínských celníků „na úseku státní politiky zaměstnanosti“.¹²⁴ Jak již bylo zmíněno v předchozí části práce, autor tohoto článku si v nadpisu „pomáhá“ nespisovným spojením pracovat načerno. Čtenář si tak přiřadí negativní konotace k obsahu článku a národnostem uvedených s uvedenými informacemi, což je názorný příklad stereotypizace v tištěných médiích. Dva články Práva přinášejí informace o většinovém postoji české společnosti ke zpřísnění přistěhovalectví v ČR.¹²⁵ Další informací podporující vytváření negativního obrazu cizinců v ČR je „celounijní průzkum“¹²⁶ podle kterého se obyvatelé ČR bojí islámu a přistěhovalců. Okrajově pak deník Právo informoval o pozitivním ovlivnění demografických faktorů cizinci, sňatky s cizinci, integraci cizinců a menšinami.

Právo v roce 2007 neposkytlo prostor k vyjádření pohledu cizinců na život v České republice v žádném ze svých článků. K národnostem, které jsou uvedeny v článcích Práva v souvislostech na hlavní zprávu článku patří cizinci z: Kubu, Ruska, Somálska, Ukrajiny, Vietnamu a pak také tzv. etnicky odlišní cizinci Romové.

¹²¹ Má dvě vysoké školy a dělá zedníka. Načerno. MF DNES, 11. 5. 2007, s. 1.

¹²² Co říká muslimka, která nenosí šátek. MF DNES, 30. 3. 2007, s. 3.

¹²³ Na 83 procent pracuje načerno. Právo, 3. 4. 2007, s. 7.

¹²⁴ Načerno hlavně Ukrajinci a Vietnamci. Právo, 25. 8. 2007, s. 6.

¹²⁵ Češi nejvíc pro zpřísnění přistěhovalectví. Právo, 6. 10. 2007, s. 7.

¹²⁶ Češi se podle unijního průzkumu bojí islámu a přistěhovalectví. Právo, 20. 4. 2007, s. 6.

Respekt

Respekt se od ostatních vybraných periodik odlišuje nejen tím, že se jedná o týdeník, ale do určité míry i způsobem informování o cizincích v ČR. Na rozdíl od předchozích periodik dává mnohem větší prostor pro vyjádření samotným cizincům žijícím v ČR. Například hned v prvním lednovém čísle z roku 2007 se autorka článku Markéta Pilařová ptá Brazilky japonského původu Leticie Yoshinagy, která sice nežije v České republice, ale v souvislosti se studiem českého jazyka do České republiky jezdí a zajímá se také o kulturu a způsob života v této zemi.¹²⁷ Michel Séverin Pale narozený v Republice Kongo žije v současné době v utečeneckém táboře v ČR. V prvním červnovém vydání Respektu hovoří o své první cestě do Československa a pozdějším návratu do ČR a o nelehkém životě žadatele o politický azyl v této zemi.¹²⁸ Dinah Spritzer, americká novinářka, která přišla do České Republiky v roce 2001, vysvětluje, proč si vybrala právě tuto zemi, ve které se natrvalo usadila. V rozhovoru dále vysvětluje, proč pro ni bylo obtížné si zvyknout na život v ČR a tuto zkušenost porovnává s životem v Číně a v Rusku.¹²⁹ Jorge Zúniga Pavlov, Chilan, který žije a pracuje v Praze, se ve svém článku zamýšlí nad integrací příslušníků etnických menšin a cizinců do české společnosti.¹³⁰

Respekt také ve svých zprávách o cizincích mapuje velmi širokou oblast zemí, ze kterých tito lidé přišli do ČR. V článkách Respektu se tak objevují vedle již zmíněných národností i následující místa původu cizinců: Severní Korea, Irán, Pákistán, Arménie, Ukrajina, Vietnam, Mongolsko, Gruzie, Velká Británie, Srí Lanka, Rusko a Polsko. Pohled na etnicky odlišné příslušníky menšin, Romy, Respekt zprostředkovává například rozhovorem s vedoucím hudební skupiny Gipsy.cz, Radoslavem Bangou, který byl ministryní pro lidská práva Džamilou Stehlíkovou ustanoven vyslancem pro Evropský rok rovných příležitostí v roce 2007.¹³¹

Respekt dále na svých stránkách v roce 2007 informoval tak jako ostatní periodika o těchto tématech spojenými s cizinci v ČR: žadatelé o azyl (5 článků), nelegální pobyt

¹²⁷ Říkám výzvam: proč ne?. Respekt, 2. 1. 2007, s. 16.

¹²⁸ Říkám jim: jsem čistokrevný sněhulák. Respekt, 4. 6. 2007, s. 14.

¹²⁹ Češi vyžadují větší citovou investici. Respekt, 24. 9. 2007, s. 42

¹³⁰ Cizinec. Respekt, 10. 12. 2007, s. 24.

¹³¹ Jsem Gipsy.cz, tvůj vzor. Respekt, 16. 11. 2007, s. 1.

migrantů na území ČR (3), pracovní migrace (2), pozitivní ovlivnění demografické situace cizinci v ČR (2) i nelegální pobyt cizinců na území ČR (3).

Týden

Jak již bylo uvedeno v přehledu vybraných periodik, Týden se ve svém etickém kodexu zavazuje k nestrannému informování o národnostních menšinách a cizincích, přičemž zdůrazňuje různorodost. Různorodost se zavazuje podporovat poskytováním možností vyjádření příslušníků menšin či cizinců. Nicméně podle dostupných informací z databáze Anopress o cizincích v ČR za rok 2007, tak jak o nich informoval Týden, převládá pohled majoritní společnosti na cizince a národnostní menšiny.

Tak jako i jiná vybraná periodika se i Týden zabývá problematikou fiktivních sňatků cizinců za účelem získání občanství v České republice.¹³² S touto problematikou také souvisí další okruh informování; ochrana práv dětí v případech, je-li jeden z rodičů cizinec.¹³³ Mezi další témata, o kterých Týden v souvislosti s cizinci informuje, patří cizinci jako turisté. V tomto případě se toto periodikum zabývá překážkami v cestovním ruchu, které mohou, ale které i začaly cizince odrazovat od opětovného navštívení České republiky.¹³⁴ Do oblasti zpráv spojených s negativní zkušeností majoritní společnosti s cizinci patří snadné získávání řidičského oprávnění cizinci, kteří mají ze zákona nárok na přítomnost tlumočnicka při všech jízdách a skládání testů. Nepřítomnosti tlumočnicka pak někteří cizinci podle tohoto periodika zneužívají ke snadnému získání řidičského oprávnění v ČR. Z tohoto důvodu pak podle Týdne vlastní řidičský průkaz „několik tisíc Němců a Rakušanů, včetně těch, kteří o průkaz v rodné zemi kvůli přestupkům přišli.“¹³⁵ Mezi další oblasti informování o cizincích v ČR patří: změna azylového zákona (2 zprávy), zprávy z oblasti černé kroniky (5), pracovní migrace do ČR (2). V případě zpráv z oblasti černé kroniky má Týden sklon ke stereotypizaci ve zobrazování cizinců uváděním národnosti cizinců bez návaznosti na hlavní zprávu.¹³⁶

¹³² Děti falešných otců beze jmen. Týden, 22. 1. 2007, s. 22.

¹³³ Dítě by nemělo být skalpem. Týden, 19. 2. 2007, s. 30.

¹³⁴ Prahu nikdy více. Týden, 23. 4. 2007, s. 27.

¹³⁵ Tlumočník, nebo rádce? Týden, 13. 8. 2007, s. 18.

¹³⁶ Dívku v centru Prahy srazil opilý cizinec. Týden, 23. 11. 2007.

http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/cerna-kronika/divku-v-centru-prahy-srazil-opily-cizinec_31918.html (18. 10. 2008)

Blesk a Super

Rozdíl mezi tzv. seriózními a bulvárními médii je zřetelně vidět po obsahové stránce. Zatímco většina tzv. seriózních médií se snaží informovat o cizincích v různých oblastech, informace obou vybraných bulvárních periodik se dají rozdělit do tří skupin. V roce 2007 deník Blesk psal o cizincích v České republice v souvislosti se zprávami z černé kroniky a oblasti nelegální pracovní migrace, u deníku Super to pak bylo především zobrazování cizinců ve zprávách z osobního života. Obě média tak podávají výrazně stereotypizovaný obraz o životě cizinců na území ČR a ve většině případů používají výraz cizinec bez souvislostí s hlavní zprávou.

Deník Blesk přináší informace o cizincích výhradně v oblasti černé kroniky. V některých zprávách není uvedena národnost cizinců, tyto zprávy jen zdůrazňují, že tím, kdo se provinil proti společenským normám nebo zákonům, byl cizinec. V tomto typu zpráv se slovo cizinec častokrát objevuje v titulku zprávy, jak je tomu například u zprávy „Cizinec zaútočil“, která rozvíjí uvedenou holou větu z nadpisu o časový údaj: „V pět ráno přepadl cizinec (25) muže (24).“¹³⁷ Výraz cizinec je tu naprosto irelevantní k obsahu zprávy. Jak uvádí sociolog médií Tomáš Trampota „opakovaná prezentace subjektu v určitém typu situací může vést k vytváření dojmu, že právě tyto jsou pro ně typické a normální, může tak docházet k situační atribuci, kdy jsou vlastnosti situace vztahovány na subjekt samotný.“¹³⁸ K situační atribuci tak dochází při zmíněném typu zobrazování cizinců v bulvárních médiích, kdy je termín cizinec použit bez ohledu na okolnosti a vlastnosti situace jsou tak vztaženy na cizince samotné. Tak je tomu i u dalších podobně zaměřených zpráv, jakou je například zpráva o cizinci, který řídil pod vlivem alkoholu.¹³⁹

U dalšího typu zpráv je již uvedena národnost cizinců, avšak opět bez návaznosti na hlavní zprávu. Čtenář tak může nabýt dojmu, že pro cizince uvedené národnosti může být typické zmíněné jednání. Zpráva „Nemocný Polák šířil smrt“, informující o polském dělníkovi v továrně Panasonic v Plzni, který se snažil skrýt onemocnění tuberkulózou, je toho dokladem.¹⁴⁰ Čtenáři Blesku jsou tak nabádáni k ostražitosti vůči cizincům konkrétních národností. Mezi další takové národnosti patří cizinci ze zemí bývalého

¹³⁷ Cizinec zaútočil. Blesk, 18. 12. 2007, s. 5.

¹³⁸ Trampota, T. cit. dílo, s. 98.

¹³⁹ Opilý cizinec. Blesk, 27. 8. 2007, s. 5.

¹⁴⁰ Plzeň: Nemocný Polák šířil smrt. Blesk, 31. 5. 2007, s. 7.

Sovětského svazu. Ti jsou především uváděni ve zprávách o organizovaném zločinu nebo nelegální pracovní migraci. I v případě pracovní migrace se deník Blesk zaměřuje na nelegální pracovní migraci a ke stereotypnímu zobrazování cizinců používá i citací. Například ve zprávě o skupině nelegálně pracujících dělníků z Východu uvádí, že dva z těchto dělníků byli z Ukrajiny a pro zdůraznění možného nebezpečí ze strany těchto cizinců je použita citace majitele místní bezpečnostní agentury, který říká: „Dřou přes víkendy i v noci, spí na stavbách a občas si ukradnou a zabijí krávu nebo prase v okolí.“¹⁴¹ Mezi dalšími národnostmi cizinců z Východu ve zprávách Blesku je například Íránec, který se pokoušel o nelegální přechod hranic,¹⁴² Syřan, který spáchal vraždu¹⁴³ nebo Makedonec, který zabil mladého Čecha.¹⁴⁴ Blesk tak zobrazuje cizince z Východu jako potenciální nebezpečí.

Naproti tomu Deník Super informuje o cizincích především v oblasti osobních a intimních vztahů, kdy píše o zkušenostech obyvatel ČR, kteří zažili vztah s cizincem. V těchto článcích je však popsán jen subjektivní názor konkrétních jedinců na základě vlastních zkušeností partnerských vztahů s cizinci.¹⁴⁵ O životě cizinců v České republice v roce 2007 deník Super informuje ve článku o životě masérek z Thajska, které popisují i kulturní rozdíly života v Thajsku a České republice.¹⁴⁶

3. 1. 5 Analýza odlišného informování periodik o konkrétní události

Poslední část mediálního obrazu v Českých médiích je zaměřena na odlišné informování o konkrétní události, ke kterému někdy dochází u vybraných médií. Jak bylo uvedeno v předchozích podkapitolách, média mají sklon k vytváření specifického obrazu vnímání reality. Tomáš Trampota v knize Zpravodajství poukazuje na mytologickou rovinu zpráv, když uvádí, že „v každé společnosti lze najít soubor představ, ideálů, hodnot, idejí, které v ní převažují, tvoří jakousi konstrukci, která pro její členy ‚drží‘ výklad světa, rozpoznávání co je dobré a co špatné, co má smysl a co

¹⁴¹ Razie odhalila čtrnáct makáčů. Blesk, 15. 3. 2007, s. 4.

¹⁴² Íránec se vezl v kufru auta. Blesk, 6. 4. 2007, s. 7.

¹⁴³ „Ponížený“ Syřan zabil družku. Blesk, 30. 4. 2007, s. 3.

¹⁴⁴ Cizinec po hádce rozstřílel mladíka. Blesk, 12. 2. 2007, s. 5.

¹⁴⁵ Život s cizincem není jednoduchý. Super, 23. 11. 2007, <http://www.super.cz/vztahy/18784-zivot-s-cizincem-neni-jednoduchy.html> (19. 10. 2008)

¹⁴⁶ Thajské masérky v Česku: Až vyděláme dost peněz, vrátíme se domů. Super, 2. 5. 2007, <http://www.super.cz/moc-a-penize/13902-thajske-maserky-v-cesku-az-vydelame-dost-penez-vratime-se-domu.html> (19. 10. 2008)

nikoliv.“¹⁴⁷ Každé médium by se dalo označit za určitou společnost s odlišným výkladem světa představující odlišný soubor hodnot, idejí a ideálů. Tento odlišný přístup vnímání světa se někdy může odrážet i v odlišném přístupu informování.

Příkladem odlišného informování je akce Cizinec, která proběhla 18. 12. 2007. Účelem akce Cizinec byla kontrola cizinců na území ČR před vstupem České republiky do Schengenského prostoru volného pohybu. O akci cizinec informovala různá periodika a pro tuto analýzu byly použity informace deníků Haló noviny, Hospodářské noviny, Mladá fronta DNES a týdeníku Týden.

Jako titulek zprávy o akci Cizinec byly použity tyto názvy: 600 policistů loví cizince (Hospodářské noviny)¹⁴⁸, S čistým štítem do Schengenu (Haló noviny)¹⁴⁹, Cizinecká policie si před Schengenem čistila štít (MF DNES)¹⁵⁰ a Policejní monstrakce odhalila 251 přestupků (Týden)¹⁵¹. U všech zmíněných periodik byl již samotný titulek zprávy vybrán tak, aby navozoval negativní konotace s obsahem článku a cizinci na území ČR. Ve třech ze čtyř článků bylo použito metonymického spojení. Hospodářské noviny použily spojení: lovit cizince, Haló noviny spojení: čistý štít a MF DNES pak výraz: policie si čistila štít. Časopis Týden pak přichází již s negativní zpětnou vazbou akce samotné: 251 přestupků. Mladá fronta DNES a Hospodářské noviny zveřejnily zprávu na titulní straně.

Hospodářské noviny zahajují zprávu informací o celkovém počtu 4 500 migrantů, které česká policie v roce 2007 odhalila při porušování zákona. Haló noviny uvádí na začátku zprávy zadržení rumunského občana, na kterého byl vydán evropský zatykač. O tomto cizinci informují všechna čtyři periodika. Haló noviny a časopis Týden navíc uvádí, že se jednalo o Rumuna, který byl odsouzen za ublížení na zdraví s následkem smrti. Hospodářské noviny a Haló noviny uvádí původ národnosti cizinců pouze v případě tohoto Rumunského občana. MF DNES a Týden uvádí původ národnosti i u dalších cizinců v souvislosti s vyhoštěním z ČR a to u dvou Mongolů a jednoho Vietnamce ze

¹⁴⁷ Trampota, T. cit. dílo, s. 68.

¹⁴⁸ 600 policistů loví cizince. Hospodářské noviny 19. 12. 2007, s. 1.

¹⁴⁹ S čistým štítem do Schengenu. Haló noviny, 19. 12. 2007, s. 14.

¹⁵⁰ Cizinecká policie si pře Schengenem čistila štít. MF DNES, 18. 12. 2007, s. 1.

¹⁵¹ Policejní monstrakce odhalila 251 přestupků cizinců. Týden, 19. 12. 2007, <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/policejni-monstrakce-odhalila-251-prestupku-cizincu> (9. 10. 2008)

třinácti cizinců. Hospodářské noviny informují o skutečnosti, že dopadených ilegálních migrantů rok od roku ubývá, ale dochází k zesilování migrace.

Zmíněná periodika poskytují odlišné informace o počtu přestupků, které byly zjištěny u zkontrolovaných cizinců. Zatímco Hospodářské noviny tento údaj nezveřejnily, Haló noviny uvedly, že cizinecká policie zaznamenala celkem 130 přestupků proti cizineckému zákonu, MF DNES píše o 150 přestupcích a Týden dokonce o 251 přestupcích a to dokonce v titulku článku. Hospodářské noviny pak jako jediné periodikum použily do článku z akce Cizinec informace o nelegálních migrantech i z jiných zdrojů. Na informace o přibližném odhadu nelegálních migrantů se dotázaly Lucie Sládkové z Mezinárodní informace pro uprchlíky a Dušana Drbohlava z Univerzity Karlovy, který uvedl, že se odhad nelegálních pracovníků na území ČR pohybuje mezi 40 až 300 tisíci lidí. I takovéto podložení informací může vést k větší důvěryhodnosti zprávy o akci Cizinec. Jednotlivá periodika se tak při informování lišila nejenom zdůrazněním odlišných faktů a zveřejněním odlišných číselných údajů, ale i podložení informací z důvěryhodných zdrojů, jak je tomu v případě Hospodářských novin.

3. 2 Mediální obraz cizinců v tištěných médiích ve Velké Británii

Původním záměrem této práce pro porovnání mediálního obrazu cizinců v tištěných médiích v České republice a ve Velké Británii za rok 2007, bylo vybrání přibližně stejného počtu periodik se zastoupením v oblastech tzv. seriózních a bulvárních médií. Jak již bylo uvedeno v kapitole Mediální obraz cizinců v tištěných médiích v ČR, pro vyhledávání informací z devíti vybraných českých periodik byly použity databáze Multikulturního centra v Praze, Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí a placená databáze Anopress. Pro vyhledávání informací z britských periodik měla být pro tuto práci použita některá z britských databází, ale jak se ukázalo, jediná britská databáze (placená), kterou lze využít v síti knihoven ČR, nabízí pouze informace zpětně za poslední tři měsíce. Placenou databázi článků britských periodik má i British Library, ale ta není součástí služeb běžně poskytovaných čtenářům. Jako zdroj informací byly proto použity články vydané v roce 2007, které jsou volně dostupné v online archivech článků a to pouze u některých periodik. Pro tuto práci tak byla vybrána tato periodika: The Independent, Guardian a The Times jako zástupci tzv. seriózního tisku. Z tzv. bulvárního tisku je to deník The Sun.

3. 2. 1 Profil vybraných britských médií

The Times

Deník The Times začal být vydáván v roce 1785. Nedělní verze The Times vychází pod názvem The Sunday Times. Od roku 2004 vychází The Times společně s The Independent v tzv. kompaktním formátu, tj. ve formátu bulvárních médií.¹⁵² Do té doby se tzv. seriózní tisk (broadsheet) odlišoval od tzv. bulvárního tisku (tabloid) jiným formátem papíru. Deník The Times vlastní společnost The News Corporation pod vedením Ruperta Murdocha. Ačkoli toto periodikum obhájí spíše pravicové názory a politiku konzervativců, podle agentury Ipsos MORI, druhé největší agentury průzkumu veřejného mínění v Británii, ve volbách v roce 2001 a 2005 také částečně podporovalo volební záměry Sociálních demokratů (29 %) a Labouristů (26%).¹⁵³

Majitel deníku The Times Rupert Murdoch je známý australsko-americký magnát globálních médií. Murdoch nejprve začal vydávat noviny The Australian a The Daily Telegraph ve své rodné Austrálii. V roce 1968 zahájil Rupert Murdoch své podnikatelské aktivity také v Británii a v roce 1969 koupil The Sun a v roce 1981 také deník The London Times, později přejmenovaný na The Times. V osmdesátých a na začátku devadesátých let Murdoch podporoval britskou premiérku Margaret Thatcherovou, vedoucí Konzervativců, ale na konci devadesátých let už podporoval labouristického premiéra Tonyho Blaira, se kterým se tajně scházel a projednával jeho politická rozhodnutí, což v Británii zvedlo vlnu nevole.¹⁵⁴ Murdoch pak Blairovi po odchodu z funkce premiéra nabídl místo ve správní radě své korporace. Kromě Austrálie a Velké Británie patří Rupertu Murdochovi také některá z médií v USA, kde dokonce v roce 1996 zahájil televizní vysílání stanice Fox News Channel, aby tak konkuroval CNN. V Asii pak Murdoch získal honkongskou televizní společnost Star TV, jejíž vysílání rozšířil po celé Asii.

The Independent

Deník The Independent a jeho nedělní verze The Independent on Sunday patří k nejmladším britským deníkům, protože je vydáván teprve od roku 1986. The

¹⁵² Britský Independent v plně kompaktním formátu. M&M.cz, http://mam.ihned.cz/1-10000115-14385900-100000_detailglobal-cd (18. 10. 2008)

¹⁵³ <http://www.ipsos-mori.com/> (19. 10. 2008)

¹⁵⁴ Murdoch set to back Blair – for a place in his boardroom. The Independent, 29. 7. 2006, <http://www.independent.co.uk/news/media/murdoch-set-to-back-blair--for-a-place-in-his-boardroom-409652.html> (19. 10. 2008)

Independent je levicově zaměřený a za rok 2004 dostal ocenění British Press Awards: Nejlepší celostátní noviny roku 2004.¹⁵⁵ Vlatníkem The Independent je společnost Independent News & Media pod vedením Tony O'Reillyho. Ačkoli toto periodikum tvrdí, že se snaží zveřejňovat odlišné politické názory, průzkum veřejného mínění provedený agenturou MORI v roce 2004 ukázal, že největší část čtenářů tohoto deníku tvoří voliči Sociální demokracie (39%) a potom voliči Labouristů (34%).¹⁵⁶

The Guardian

The Guardian vychází od roku 1821, avšak teprve od roku 1959 jen pod tímto označením, neboť do té doby vycházel jako The Manchester Guardian. Nedělní verze tohoto periodika nese pojmenování The Observer. The Guardian je specifický tím, že poskytuje informace ještě dalších dvou periodik a to recenze knih z The Washington Post a novinové články přeložené z francouzského deníku Le Monde.¹⁵⁷ Vlastníkem The Guardian je společnost The Guardian Media Group. Toto periodikum obhájí levicové názory a podle průzkumu veřejného mínění agentury MORI z roku 2004 tvořili největší část jeho čtenářů voliči Labouristů (44%).¹⁵⁸ The Guardian získal ocenění British Press Awards: Nejlepší celostátní noviny roku za rok 1999 a 2006.¹⁵⁹ V roce 2007 se The Guardian umístil dokonce na prvním místě ve výzkumu transparentnosti Mezinárodního centra pro média na Marylandské univerzitě, do kterého bylo vybráno 25 hlavních periodik vydávaných v anglickém jazyce.¹⁶⁰

The Sun

Britský bulvární deník The Sun je nejvydávanejším britským deníkem s nákladem v průměru přes 3 milióny výtisků ve Velké Británii v první polovině roku 2008.¹⁶¹ Vydavatelem tohoto periodika je společnost News Group Newspapers of News International, což je dceřiná společnost společnosti News Corporation vedené Rupertem Murdochem, to znamená společnosti, která vydává také britský The Times. Byl to Rupert Murdoch, kdo změnil podobu tohoto média na tzv. bulvární deník, jehož

¹⁵⁵ British Press Awards. <http://www.pressgazette.co.uk/hybrid.asp?typeCode=99&navcode=92> (19. 10. 2008)

¹⁵⁶ <http://www.ipsos-mori.com/> (19. 10. 2008)

¹⁵⁷ <http://www.guardian.co.uk/> (20. 10. 2008)

¹⁵⁸ <http://www.ipsos-mori.com/> (20. 10. 2008)

¹⁵⁹ British Press Awards. <http://www.pressgazette.co.uk/hybrid.asp?typeCode=99&navcode=92> (20. 10. 2008)

¹⁶⁰ <http://inserttechhere.blogspot.com/2007/06/international-center-for-media-and.html> (20. 10. 2008)

¹⁶¹ <http://www.nmauk.co.uk/nma/do/live/factsAndFigures?newspaperID=17> (20. 10. 2008)

hlavním cílem je podle samotného deníku The Sun přinášet informace v oblastech: sport, zdraví, sociální oblast, cestování, móda, dieta a fitness.¹⁶²

Jak ale upozorňuje BBC v článku nazvaném Forty Years of The Sun,¹⁶³ hlavními oblastmi informací deníku The Sun jsou sex, sport a senzace. Torin Douglas dále v tomto článku upozorňuje, že to byl právě Rupert Murdoch, který se nebál jít dál než jeho rivalové a po získání tohoto periodika v roce 1969 jej nejprve změnil na bulvární noviny a jako první uveřejnil fotografii dívky na hoře bez. V roce 1978 už The Sun předstihl počtem výtisků svého rivala bulvární deník The Mirror a stal se tak nejvlivnějším periodikem ve Velké Británii. Co je ale závažnější než lehkovážný obsah deníku The Sun, je skutečnost, že tento deník získal značný politický vliv proniknutím k voličům pocházejícím z řad manuálních pracovníků dělnické třídy, píše Douglas. Jak dále upozorňuje autor článku Torin Douglas, uveřejňování politických komentářů měl na skupinu čtenářů periodika s největším počtem výtisků v Británii takový vliv, že pomohli konzervativcům k nástupu k moci v roce 1979. Jak již bylo poukázáno u deníku The Times, později však začal Rupert Murdoch podporovat politiku Labouristické strany v čele s tehdejším labouristickým premiérem Tonym Blairem.

3. 2. 2 Jazykové prostředky v titulcích článků o cizincích

Mnohem více než slovo cizinec (foreigner) používají britská média slovo migrant či imigrant (migrant, immigrant). Tak je tomu i v případě prvního vybraného periodika The Times. Výraz migrant či migrace je použit v titulcích zpráv v kladném i negativním významu. Téma migrace je v Británii jedním z nejfrekventovanějších témat v médiích a patří i k nejvíce diskutovaným tématům v politice. O imigrantech často mluví i současný předseda Konzervativní strany David Cameron. Název článku „Imigrace vytváří tlak na naše služby, varuje Cameron,“ zdůrazňuje Cameronův negativní postoj k migraci.¹⁶⁴

Články The Times o cizincích ve Velké Británii v roce 2007 vyjadřují negativní nebo pozitivní postoj jednotlivých novinářů, či politiků k tomuto tématu. Při použití slangového, metonymického nebo metaforického výrazu je takové spojení uvedeno

¹⁶² <http://www.nmauk.co.uk/nma/do/live/factsAndFigures?newspaperID=17> (20. 10. 2008)

¹⁶³ Forty Years of The Sun. BBC NEWS, 14. 9. 2004.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/magazine/3654446.stm (21. 10. 2008)

¹⁶⁴ Immigration is putting pressure on our services. The Times, 30. 8. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2351419.ece> (7. 11. 2008)

v uvozovkách, jak je tomu například u titulku zprávy „Pro Brity ‘má imigrace cenu jen 4 pencí‘.“¹⁶⁵ Slovo migrant nebo imigrant se v titulcích tohoto periodika objevuje v kladných nebo záporných slovních spojeních: pravdomluvný imigrant¹⁶⁶, kvalifikovaný migrant,¹⁶⁷ „ztracený migrant“,¹⁶⁸ „zločinný imigrant“,¹⁶⁹ motivovaný imigrant¹⁷⁰ nebo ilegální imigrant.¹⁷¹ Pro cizince, migranty, imigraci nebo imigranty byla v titulcích deníku The Times použita tato přirovnání: metaforické přirovnání pro omezení imigrace: konec duhy.¹⁷² Jiného metaforického přirovnání je použito v názvu článku Vzestup nových EastEnders.¹⁷³ EastEnders je populární seriál BBC, vysílaný od roku 1985, pojednávající o životě lidí na okraji východního Londýna, ve fiktivní čtvrti nazvané London Borough of Walford.¹⁷⁴

Nadpisy článků dalšího vybraného periodika, deníku The Independent, související s cizinci ve Velké Británii jsou psány ve stylu tzv. seriózních médií. V titulcích článků jsou ve většině případů užity spisovné výrazy a při použití nespisovného slova jde většinou o citát výroku některého z britských politiků. Tak je tomu například u titulku zprávy „Reid: nelegální imigranti jsou vyžírkové.“¹⁷⁵ V tomto případě šlo o výrok bývalého ministra vnitra Johna Reida, který je členem Labouristické strany. John Reid ve svém slovním výpadu proti imigrantům a žadatelům o azyl použil další negativní metonymické výrazy jako například: „kradou nám výhody“, ale všechny tyto výrazy

¹⁶⁵ Immigration “worth just 4 p to Britons”. The Times, 3. 1. 2007, <http://business.timesonline.co.uk/tol/business/markets/europe/article1288799.ece> (8. 11. 2008)

¹⁶⁶ Tragedy of the truthful immigrant. The Times, 21. 1. 2007, http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/minette_marrin/article1294941.ece (8. 11. 2008)

¹⁶⁷ Rule change „cheats: skilled migrant workers. The Times, 9. 8. 2007, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2224572.ece> (9. 11. 2008)

¹⁶⁸ London council demands action on 24, 000 “lost migrants”. The Times, 13. 9. 2007, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2441701.ece> (9. 11. 2008)

¹⁶⁹ Police chief rails against influx of „criminal immigrants”. The Times, 19. 9. 2007, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/crime/article2488052.ece> (9. 11. 2008)

¹⁷⁰ Motivated immigrants fill skills gap and solve labour shortages. The Times, (17. 10. 2007), <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article2673773.ece> (9. 11. 2008)

¹⁷¹ Timeline: Home office illegal migrants “cover up” row. The Times, 13. 11. 2007, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2863245.ece> (9. 11. 2008)

¹⁷² End of the rainbow. The Times, 22. 4. 2007, http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/guest_contributors/article1686846.ece (9. 11. 2008)

¹⁷³ The rise of the new EastEnders. The Times, 14. 4. 2007, http://property.timesonline.co.uk/tol/life_and_style/property/buying_and_selling/article1644625.ece (9. 11. 2008)

¹⁷⁴ <http://www.bbc.co.uk/eastenders/> (12. 11. 2008)

¹⁷⁵ Reid: illegal immigrants are scroungers. The Independent, 8. 3. 2007, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/reid-illegal-immigrants-are-scroungers-439295.html> (9. 11. 2008)

byly otištěny v uvozovkách. Uvozovky v nadpisech článků jsou také použity u slovních spojení s ironickým nebo metonymickým významem. Takovými slovními spojeními byly například: „katolická Británie“ v článku o přílivu polských imigrantů¹⁷⁶ nebo nadpis zprávy: politici „demonizují“ migranty,¹⁷⁷ což je další výrok člena Labouristické strany, tentokrát Jacka Dromeyho.

The Guardian, deník, který za poslední dva roky získal prestižní domácí a zahraniční novinářská ocenění, v článcích o migrantech a cizincích v roce 2007 ukazuje, jak se dá s novinovou zprávou a jejím titulkem ještě jinak pracovat. Narozdíl od deníku The Independent, který v titulcích článků používá silné, emotivní a často i negativní výrazy politiků na adresu cizinců, zůstává The Guardian „stranou“ a je pozitivně nakloněn migraci. Proto se v titulcích zpráv tohoto periodika objevují zprávy obhajující pozitivní přístup k migrantům, cizincům a multikulturalismu.

Zatímco si deník The Independent vybral spíše pouze kritické výroky současného předsedy konzervativců Davida Camerona vůči pracovním migrantům a cizincům, The Guardian v titulcích článků cituje i některé Cameronovy výroky, ve kterých Cameron obhajuje jejich práva. Tak je tomu například u zprávy: „Cameron vyhodil toryovského člena vlády kvůli očernění vojáků etnických minorit“¹⁷⁸ nebo v lednovém článku nazvaném „Cameron ostře kritizoval primitivní zastrašování ‚britskými hodnotami‘“.¹⁷⁹ Výraz britské hodnoty je u tohoto nadpisu dán do uvozovek, protože podtitulek článku obsahuje doplňující informaci sdělující, že muslimové musí skončit s potlačováním práv žen na studium a práci. V nadpisech dalších článků jsou to zástupci Anglikánské a Římskokatolické církve, kteří například požadují lepší přístup k ilegálním imigrantům: „Manifestace vybízela ke spravedlivějšímu přístupu k nelegálním imigrantům“¹⁸⁰ nebo

¹⁷⁶ New wave of Poles bolsters „Catholic Britain“. The Independent, 24. 12. 2007, <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/new-wave-of-poles-bolsters-catholic-britain-766738.html> (9. 11. 2008)

¹⁷⁷ Dromey: politicians are „demonising“ migrants. The Independent, 13. 11. 2007, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/dromey-politicians-are-demonising-migrants-400094.html> (9. 11. 2007)

¹⁷⁸ Cameron sacks frontbench Tory after slur on ethnic minority forces. The Guardian, 9. 3. 2007, <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/mar/09/uk.conservatives1> (10. 11. 2009)

¹⁷⁹ Cameron blast at crude bullying on „British values“. The Guardian, 28. 1. 2007, <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/jan/28/uk.conservatives> (11. 11. 2008)

¹⁸⁰ Rally to urge fairer deal for illegal immigrants. The Guardian, 7. 5. 2007, <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/may/07/immigration.immigrationandpublicservices> (11. 11. 2008)

v nadpisu další zprávy: „Arcibiskup kritizoval ‚nepříjemné slabiny‘.“¹⁸¹ The Guardian v titulcích článků v roce 2007 nepoužíval nespisovné výrazy. Jen v případě citace nadpisu článku bulvárního deníku The Sun: „Měli by se přistěhovalci ‚učit naši hantýrku‘?“¹⁸² je nejen tento nespisovný výraz, ale i celá citace nadpisu článku dána do uvozovek.

Titulky zpráv s převážně negativními konotacemi směrem k cizincům a imigrantům za rok 2007, používání nespisovných výrazů i citace ostrých výroky politiků směrem k migrantům ve Velké Británii, to všechno jsou charakteristické znaky užití jazykových prostředků v titulcích článků zástupce tzv. bulvárního média, nejvydávanějšího periodika ve Velké Británii v roce 2007, deníku The Sun. Zatímco deník The Times zvolil pro stejnou zprávu titulek „Pro Britý ‚má imigrace cenu jen 4 pencí‘“, The Sun použil negativnější vyjádření „Žádné bohatství z přistěhovalectví“.¹⁸³ V obou zprávách je zpochybněn údaj vládní zprávy o ekonomickém přínosu imigrace za práci do Velké Británie. Titulky deníku The Sun často obsahují negativní informaci, která vytváří stereotypní zobrazení cizinců ve Velké Británii. Příkladem takovýchto titulků je například nadpis zprávy z dubna 2007 „Východoevropané poškozují NHS“¹⁸⁴ NHS (National Health System) je zkratka pro systém státní zdravotní péče ve Velké Británii, Národní zdravotní službu.

The Sun běžně používá nespisovný výraz ilegál, bez použití uvozovek, v nadpisech článků a pro označení cizinců nelegálně pobývajících na území Velké Británie, ale i teprve směřujících do této země. „Vánoční oslava pro ilegály“¹⁸⁵ je nadpis článku o imigrantech směřujících do Velké Británie přes Francii. Ani nespisovný výraz lingo (žargon, hantýrka), nebyl použit v uvozovkách v titulku zpráv „Učte se naši hantýrku“¹⁸⁶ a „Mluvte naší hantýrkou nebo k nám nejezděte“.¹⁸⁷ Naopak uvozovky

¹⁸¹ Archbishop attacks “ugly underbelly”. The Guardian, 21. 1. 2007, <http://www.guardian.co.uk/media/2007/jan/21/broadcasting.bigbrother> (11. 11. 2008)

¹⁸² Should immigrants “learn our lingo”? The Guardian, 11. 6. 2007, <http://www.guardian.co.uk/news/blog/2007/jun/11/shouldimmigran1> (11. 11. 2008)

¹⁸³ No wealth from immigration. The Sun, 3. 1. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article6502.ece> (11. 11. 2008)

¹⁸⁴ Eastern Europeans harm NHS. The Sun, 27. 4. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article22986.ece> (11. 11. 2008)

¹⁸⁵ Xmas party for illegals. The Sun, 22. 12. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article613991.ece> (11. 11. 2008)

¹⁸⁶ Ruth Kelly: Learn our lingo. The Sun, 11. 6. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article232909.ece> (11. 11. 2008)

deník The Sun používá u citací politiků, kde není zmíněno jejich jméno v titulku zprávy. Tak je tomu u zprávy, která v nadpise cituje vyjádření stínového ministra pro imigraci, konzervativce Damiana Greena „Pro získání britského pasu zametejte ulice“.¹⁸⁷ Jiným případem užití uvozovek u titulku zprávy je varování, že Británie riskuje přílivem velkého množství imigrantů ztrátu své identity „Přistěhovalci kradou britskou identitu“.¹⁸⁸

3. 2. 3 Cizinci v obsahu článků vybraných britských periodik

The Times

Skutečnost, že téma imigrace bylo ve Velké Británii jedním z nejvíce diskutovanějších témat v médiích i ve společnosti se odráží na počtu článků o cizincích za rok 2007 v prvním, vybraném periodiku, deníku The Times. Nečastěji bylo téma migrace zmiňováno v souvislosti s nelegálními imigranty a nelegální migrací (56 článků) a pak také i s výroky britských politiků na toto téma (47). Kvůli nelegální migraci do Velké Británie byla britskými politiky navrhována různá opatření na ochranu hranic před nelegálními migranty. Jako možné řešení tohoto problému navrhovali především členové Konzervativní strany zřízení pohraniční policie.¹⁹⁰ Konzervativně orientovaní novináři se snaží upozornit na problémy spojené s velkým počtem cizinců přicházejících do Británie, jakými mohou být například zvýšení počtu trestných činů¹⁹¹ nebo zvýšení počtu jedinců nakažených žloutenkou typu B.¹⁹² Deník The Times přináší svědectví i o případu profesora Oxfordské univerzity, Davida Colemana, který vyslovil nesouhlas s pohledem vlády na problematiku migrantů v Británii a na přílišné zdůrazňování pozitivních faktorů migrace. Jak uvádí The Times, profesorovi Colemanovi kvůli tomu hrozila ztráta zaměstnání.¹⁹³ Ke kritickému pohledu na velké množství cizinců přicházejících do Velké Británie patří i zprávy varující před možností

¹⁸⁷ Talk our lingo or stay out. The Sun, 21. 2. 2007,

<http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article18983.ece> (11. 11. 2008)

¹⁸⁸ „Sweep streets for UK passport“. The Sun, 28. 2. 2007,

<http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article19952.ece> (11. 11. 2008)

¹⁸⁹ Migrants „steal British identity“. The Sun, 21. 4. 2007,

<http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article26092.ece> (11. 11. 2008)

¹⁹⁰ David Davis to propose a new border police force. The Times, 2. 10. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2571047.ece> (11. 11. 2008)

¹⁹¹ Too late to speak the truth about immigration. The Times 23. 9. 2007,

http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/minette_marrin/article2511938.ece

¹⁹² Danger of hepatitis B. The Times, 27. 11. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/letters/article2950466.ece> (11. 11. 2008)

¹⁹³ Academic „hounded over immigration“. The Times, 8. 3. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/education/article1485148.ece> (11. 11. 2008)

dalších teroristických útoků. The Times však také uveřejnil články o muslimech vyznávajících pravé hodnoty islámu, kteří odsuzují militantní praktiky extremistů.¹⁹⁴

Dalším často uváděným tématem v souvislosti s cizinci ve Velké Británii je pracovní migrace, o které pojednávalo 32 článků. The Times uvádí pohledy jak odpůrců pracovní migrace do Británie, jak tomu bylo v případě profesora Davida Colemana, ale i názory těch, kteří obhajují migraci do Británie a tvrdí, že je pro tuto zemi přínosná.¹⁹⁵ Zprávy o pozitivním ovlivnění demografické otázky (7) patří k pozitivním informacím o cizincích,¹⁹⁶ stejně jako zprávy z pozitivního ovlivňování britské ekonomiky. Někteří zaměstnavatelé upřednostňují cizince o kterých tvrdí, že jsou pracovitější a spolehlivější.¹⁹⁷ Deník The Times také pozitivně píše o cizincích v souvislosti se vzděláváním a studijními výsledky, například při zkoušce GCSE odpovídající maturitě v ČR, při které výsledky zastiňují i některé rodilé mluvčí, dokonce i v anglickém jazyce.¹⁹⁸ K dalším oblastem zpráv o cizincích patří tato témata: sňatky uzavírané kvůli získání občanství (sham marriages) (5 článků), statistiky v souvislosti s pobytem cizinců na území UK (13), zprávy z oblasti černé kroniky (8) a kultury (8), ve které je obsahem imigrace nebo multikulturní rozdíly. Obsahem pěti článků byli neúspěšní žadatelé o azyl, kteří museli být vyhoštěni z Velké Británie, přestože jim hrozilo nebezpečí v jejich rodné zemi.¹⁹⁹

Ve zprávách deníku The Times bylo zahrnuto velké spektrum národností cizinců, většinou v návaznosti na hlavní zprávu. Mezi nejčastěji zmíněné národnosti patřili Poláci (18), kteří patří mezi nejpočetnější skupinu cizinců z východní Evropy migrující za prací do Velké Británie. Reportéři The Times upozorňují, že jen toto etnikum změnilo tvář Velké Británie například vzestupem počtu praktikujících katolíků a

¹⁹⁴ The antidote to terror. The Sunday Times, 15. 5. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article1667358.ece> (11. 11. 2008)

¹⁹⁵ Migration from East Europe is beneficial, says top bank official. The Times, 5. 1. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article1289692.ece> (11. 11. 2008)

¹⁹⁶ 1 in 4 children born to foreign parents as immigration grows. The Times, 23. 8. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/health/article2310435.ece>, (11. 11. 2008)

¹⁹⁷ Motivated immigrants fill skills gap and solve labour shortages. The Times, 17. 10. 2007,

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article2673773.ece> (11. 11. 2008)

¹⁹⁸ Immigrants outperform native speakers at CCSE. The Times, 21. 6. 2007,

http://www.timesonline.co.uk/tol/life_and_style/education/student/article1963905.ece (11. 11. 2008)

¹⁹⁹ Tragedy of the truthful immigrant. The Times, 21. 6. 2007,

http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/minette_marrin/article1294941.ece (11. 11. 2008)

podporou katolické církve.²⁰⁰ Mezi další často uváděné národnosti cizinců, o kterých píší i další vybraná média, patří: Irové, Skotové, Litevci, Slováci, Češi, Arméni, Ukrajinci, Rumuni, Bulhaři, Indové, Číňané, Afgánci, Pákistánci, Izraelci a migranti ze zemí Afriky. Zprávy The Times o těchto národnostech byly psány pohledem majoritní společnosti nebo v některých případech novinářem patřícím k některému etniku, překvapivě však ve zprávách tohoto periodika nedostávali prostor zástupci těchto etnik k vyjádření jejich pohledu na život ve Velké Británii.

The Guardian

Jak již bylo uvedeno v profilu vybraných britských médií, The Guardian se odlišuje způsobem informování o cizincích ve Velké Británii od ostatních vybraných médií. Ve zprávách tohoto periodika převažuje pozitivní pohled na migraci do Británie a na cizince. Tak je tomu i v případě nejčastěji zmiňovaného etnika ze zemí bývalého Sovětského bloku, Poláků. Již v jedné z prvních zpráv o tomto etniku je uveden případ, kdy byl obviněn z pokrytectví ředitel nákupního centra Trago Mills, Bruce Robertson, který patří k euroskeptikům a kritikům pracovní migrace do Velké Británie, za to, že zaměstnal 30 Poláků. Bruce Roberston uvedl, že k tomuto rozhodnutí byl donucen nedostatkem britských pracovníků na pracovním trhu a řekl, že „osobně nemá nic proti Polákům ani jiným Evropanům a že polští pracovníci jsou oblíbeni u jeho zaměstnanců i zákazníků.“²⁰¹ The Guardian, tak jako ostatní britská média, ve svých zprávách zahrnuje především cizince, kteří přijíždějí do Británie za prací a ve většině zpráv (52) obhájí práva cizinců.²⁰² V souvislosti s pracovní migrací tento deník uvádí pozitivní ovlivnění britské ekonomiky, upozorňuje na skutečnost, že všeobecně pracovní migranti nejsou vítáni britskou společností,²⁰³ ale zmiňuje také některá negativa velké pracovní migrace jako například snížení mezd u pracovníků s nízkými platy.²⁰⁴

²⁰⁰ A catholic tremor through Westminster. The Times, 24. 12. 2007, http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/william_rees_mogg/article3090555.ece (11. 11. 2008)

²⁰¹ Anti-European boss criticised for “hypocrisy” over Polish staff. The Guardian, 6. 1. 2007, <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/jan/06/eu.immigration> (12. 11. 2008)

²⁰² They come over here. The Guardian, 22. 11. 2007, <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/nov/22/immigration.immigrationandpublicservices> (12. 11. 2008)

²⁰³ Immigration drives an economic revival. The Guardian, 21. 3. 2007, <http://www.guardian.co.uk/society/2007/mar/21/6> (12. 11. 2008)

²⁰⁴ New EU migrants may be eroding pay levels. The Guardian, 30. 3. 2007, <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/mar/30/immigrationandpublicservices.pay> (12. 11. 2008)

The Guardian poukazuje na nebezpečí stereotypního pohledu na muslimy²⁰⁵, věnuje se žadatelům o azyl a kriticky píše o některých opatřeních zavedených vládou proti zneužívání žádostí o azyl.²⁰⁶ Dále si tento deník všímá i kritiky některých konzervativců vůči literárnímu ocenění The Decibel Penguin, které je věnováno spisovatelům asijského, afrického nebo karibského původu žijícím v UK.²⁰⁷ V The Guardian vychází také mnoho článků o cizincích a migraci ve USA a Francii,²⁰⁸ což souvisí s uveřejňováním článků The Washington Post a francouzského deníku Le Monde v tomto periodiku.

The Independent

Stejně jako The Guardian i deník The Independent přistupuje ve zprávách v roce 2007 pozitivně k tématu pracovní migrace, migrantům a cizincům. V obsahu článků tohoto deníku dominují články, které kladně hodnotí pracovní migraci do Velké Británie. The Independent se nezajímá jen o téma pracovní migrace, ale také o cizince a migranty v Británii a z vybraných britských periodik dává těmto lidem největší prostor k vyjádření jejich názoru. V článcích The Independentu zaměřených na žadatele o azyl, uprchlíky a pracovní migranty byli pravidelně dotazováni zástupci těchto skupin, jejichž vyjádření k danému tématu bylo uvedeno na konci článku, jak je tomu například u zprávy o žadatelích o azyl, kteří jsou nuceni žít v chudobě na ulicích.²⁰⁹ The Independent v roce 2007 ve svých článcích uveřejňoval články o uprchlících jejich pohledem na život ve Velké Británii.²¹⁰ V článcích tohoto deníku často vycházela upozornění na špatné podmínky, které v Británii mají žadatelé o azyl a uprchlíci.²¹¹

²⁰⁵ Amis and McEwan: speaking the truth or promoting stereotypes?. The Guardian, 22. 11. 20007, <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/nov/22/race.letters> (12. 11. 2008)

²⁰⁶ Child asylum seekers face dental x-rays to assess their age. The Guardian, 2. 3. 2007, <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/mar/02/immigration.immigrationandpublicservices> (12. 11. 2008)

²⁰⁷ Literary prize bows to pressure over racial discrimination. The Guardian, 18. 1. 2007, <http://www.guardian.co.uk/books/2007/jan/18/news.awardsandprizes> (12. 11. 2008)

²⁰⁸ I will protect you, Sarkozy tells France. The Guardian, 21. 4. 2007, <http://www.guardian.co.uk/world/2007/apr/21/france.angeliquechrisafis> (12. 11. 2007)

²⁰⁹ Asylum-seekers "are left to starve in Britain". The Independent, 22. 10. 2007, <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/asylumseekers-are-left-to-starve-397576.html> (12. 11. 2008)

²¹⁰ A refugee's story: "I believed in justice". The Independent, 21. 6. 2007, <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/a-refugees-story-i-believed-in-454059.html> (12. 11. 2008)

²¹¹ Leading article: A national disgrace. The Independent, 7. 8. 2007, <http://www.independent.co.uk/opinion/leading-articles/leading-article-a-national-460536.html> (12. 11. 2008)

Dále se v článcích The Independentu za rok 2007 v souvislosti s cizinci ve Velké Británii objevovala tato témata: výroky politiků k pracovní migraci, žadatelům o azyl a uprchlíkům (72 článků); nelegální migrace (21), statistiky (7), pozitivní ovlivnění demografické situace (5), vzdělávání cizinců (12), kriminalita (18), cizinci a terorismus (11) a pozitivního ovlivnění vývoje britské ekonomiky (7). K nejčastěji uvedeným národnostem z evropských národností patřili Poláci, jejichž pobyt na území UK The Independent kladně hodnotil.²¹² The Independent dále ve svých článcích věnoval pozornost migrantům z Afriky a Asie.

The Sun

Jediný zástupce tzv. bulvárního tisku mezi vybranými britskými médii, deník The Sun se jako jediný z vybraných britských periodik dopouští výrazné stereotypizace při informování o životě cizinců ve Velké Británii. Cizinci jsou ve většině článků tohoto periodika zobrazeni jako nebezpečí. V oblasti politiky si tento deník především do svých článků vybírá negativní slovní výrazy některých britských politiků, především členů Konzervativní strany. Citace těchto negativních výrazů v titulku zpráv způsobuje negativní konotaci mezi obsahem zpráv a výrazy cizinec, migrant nebo přistěhovalec, kterých bylo předtím použito v nadpisu zprávy. Tak je tomu například ve zprávě o rozhodnutí ministra vnitra Johna Reida, poslat textovou zprávu cizincům, kterým má vypršet platnost víza a upozornit je tak, aby nepřekročili délku povoleného pobytu v zemi. Titulek této zprávy zní: „Reid: vyrazím ilegály esemeskou“.²¹³ Mezi další často zveřejňované zprávy tohoto deníku patří oblast zpráv z černé kroniky. I zde se The Sun dopouští stereotypizace ve vnímání cizinců, když uvádí jejich národnost bez návaznosti na hlavní zprávu, jako v případě dvou dívek, které byly zadrženy při pokusu pašování kokainu při návratu do Británie. Ačkoli se obě dívky narodily v Británii, ve zprávě byl uveřejněn původ jejich rodičů, kteří s přestěhovali do Británie za prací.²¹⁴

²¹² From a cleaner to a concert pianist. The Independent, 7. 12. 2007, <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/from-a-cleaner-to-a-concert-pianist-the-polish-immigrant-who-hit-the-right-note-in-britain-763577.html> (12. 11. 2008)

²¹³ Reid: I'll kick out illegals by text. The Sun, 7. 3. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article20845.ece>

²¹⁴ Court date set for Ghana girls. The Sun, 13. 7. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article245990.ece> (11. 11. 2008)

The Sun se dále věnuje cizincům a výuce angličtiny, kdy ve dvou člancích zastává názor, že by cizinci a migranti měli být nuceni se učit anglický jazyk.²¹⁵ Na rozdíl od zástupců českých bulvárních médií deníkům Blesk a Super dává britský deník The Sun možnost i cizincům, aby se vyjádřili k životu ve Velké Británii. V článku nazvaném „Žhavé téma: imigrace“²¹⁶ dostalo šest lidí možnost vyjádřit se k tomu, jak jejich život ovlivňuje imigrace. Většina Britů hovořila právě o pracovních migrantech z Polska. Mezi dotázanými byla jedna Polka a pět Britů. I tento poměr dotázaných vyjadřuje jak málo prostoru je dáno cizincům v britských médiích na to, aby se vyjádřili. Ani tento ojedinělý článek deníku The Sun však nic nemění na skutečnosti, že se toto periodikum dopouští výrazné stereotypizace při zobrazování cizinců.

3. 2. 4 Analýza stylu informování na konkrétní události

Pro ukázkou odlišného přístupu vybraných britských periodik byla vybrána zpráva zveřejněná společností MigrationWatch UK na začátku ledna roku 2007. MigrationWatch UK je nezávislá expertní komise s cílem mapovat migraci, která se však v médiích prezentuje konzervativními názory na migraci.²¹⁷ MigrationWatch vznikla v roce 2001 ve Velké Británii a o rok později na sebe upozornila uveřejněním zprávy o varovném nárůstu počtu nelegálních migrantů v Británii. Tato komise uveřejnila na začátku roku 2007 zprávu, podle které Velká Británie nemá z pracovní migrace cizinců téměř žádný ekonomický užitek. Britská BBC, která je považována za vzor seriózního informování, v souvislosti s touto zprávou použila pro MigrationWatch výraz nátlaková skupina (pressure group) a zprávu uvedla titulkem „Migranti nesnižují platy“.²¹⁸

Deník The Sun tuto zprávu otisknul pod názvem „Žádné bohatství z imigrace“ bez použití uvozovek.²¹⁹ V této zprávě je ocitován závěr komise MigrationWatch, podle které migranti přispívají britské ekonomice částkou 4 pencí na osobu. The Sun uvádí tento poznatek jako věrohodný a autor článku argumentuje tvrzením podle kterého

²¹⁵ Ruth Kelly: learn our lingo. The Sun, 11. 7. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article232909.ece> (11. 11. 2008)

²¹⁶ Burning issue: immigration. The Sun, 18. 10. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article357154.ece> (11. 11. 2008)

²¹⁷ <http://www.migrationwatchuk.com/> (14. 11. 2008)

²¹⁸ Migrants “do not pull wages down”. BBC NEWS, 4. 1. 2007, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/6232835.stm> (14. 11. 2008)

²¹⁹ No wealth from immigration. The Sun, 3. 1. 2007, <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article6502.ece> (11. 11. 2008)

migranti posílají domů týdně 70 miliónů liber. Cizinci tak podle tohoto deníku nepřinášejí britské ekonomice téměř nic, přičemž slovo nic je napsáno velkým tiskacím písmem a zvýrazněno.

Deník The Times, který má stejného majitele jako deník The Sun, uvádí tuto zprávu názvem „Imigrace ,má pro Brity cenu jen 4 pencí“²²⁰. V první části zprávy jsou nejprve uvedeny podrobnější údaje o závěru komise MigrationWatch a vyjádření jejího předsedy Andrewa Greena, který touto zprávou popřel údaje britské vlády o migraci, v níž je uvedeno, že migranti přispívají k podpoře britské ekonomiky částkou 4 biliónů liber ročně. Následuje vyjádření tiskových mluvčích ministerstva vnitra a Konfederace britského průmyslu, kteří nesouhlasí se závěrem zprávy komise MigrationWatch a tvrdí, že migrace je z ekonomického hlediska pro britský průmysl přínosem. Článek končí konstatováním, že rostoucí migrace způsobuje názorové neshody poslanců britského parlamentu v pohledu na migraci a na její vliv na nezaměstnanost a růst mezd.

Deníky, které obhajují pozitivní přístup k pracovní migraci, The Guardian a The Independent, píší o zprávě MigrationWatch z jiného úhlu. Titulek článku The Independentu zní „Migranti jsou nezbytní pro ekonomický růst, říká CBI“²²¹. Článek tak začíná odlišným řazením informací, než jak je tomu u deníků The Sun a The Times, jejichž články začínají informací komise MigrationWatch. The Independent v další části článku zdůrazňuje, že výsledky zmíněné komise jsou v rozporu s vládní politikou tzv. „otevřených dveří“. The Guardian se touto zprávou zabývá ve svém nedělním vydání The Observer, v článku nazvaném „Imigrace funguje“²²². The Guardian uvádí fakta pro své tvrzení o pozitivním přínosu pracovní migrace a k tomuto tématu se ve stejném duchu vyjadřuje i David Blanchflower, guvernér The Bank of England. Blanchflower poukazuje na skutečnost, že ani vláda nemá přesné statistické údaje o počtu migrantů přicházejících za prací do Velké Británie.

²²⁰ Immigration “worth just 4p to Britons”. The Times, 3. 1. 2007, <http://business.timesonline.co.uk/tol/business/markets/europe/article1288799.ece> (11. 11. 2008)

²²¹ Migrants are essential for business growth, says CBI. The Independent, 3. 1. 2007, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/migrants-are-essential-for-business--430609.html> (11. 11. 2008)

²²² Immigration is working. The Observer, 7. 1. 2007, <http://www.guardian.co.uk/business/2007/jan/07/immigrationasylumandrefugees.theobserver> (14. 11. 2008)

Čtyři vybraná britská periodika tak popisovala jednu událost třemi odlišnými způsoby. Deník The Sun zveřejnil jen informace kritiků pracovní migrace s poukázáním na fakta zveřejněná komisí MigrationWatch. Celý článek byl napsán jako kritika současné situace zaměstnávání cizinců ve Velké Británii. Deník The Times nejprve uveřejnil informace komise MigrationWatch a citaci výroků jejího předsedy, kritizujícího příliv migrantů do Británie. Až ve druhé části článku byly uvedeny názory lidí obhajujících migraci cizinců za prací do Velké Británie. Deníky The Independent a The Guardian nejprve ve svých článcích uvedly informace poukazující na výhody pracovní migrace pro Británii. Až ve druhé části článků s kriticky analyzovaly výroky MigrationWatch. Na uvedeném přístupu médií lze vidět, že vyznění zprávy lze zásadně ovlivnit řazením informací v článku a výběrem nadpisu zprávy, který navozuje konotace čtenáře k obsahu článku.

3. 3 Přehled mediálního obrazu cizinců ve vybraných českých a britských periodikách

V závěrečném shrnutí mediálního obrazu cizinců ve vybraných českých a britských periodikách jsou zjištěné informace rozděleny do tří kategorií. V první kategorii jsou uvedeny oblasti, ve kterých uvedené médium vytvářelo pozitivní obraz cizinců. Naopak ve druhé kategorii jsou uvedeny oblasti, ve kterých jednotlivá periodika vytvářela negativní obraz cizinců. V poslední kategorii jsou uvedeny okruhy zpráv nejčastějšího zobrazování cizinců. Protože u souhrnných a statistických přehledů dochází k rozřazení informací, které ne vždy patří do vymezené kategorie, bylo v přehledu mediálního obrazu upřednostněno slovní vyjádření souhrnu informací před číselným vyjádřením. Ne vždy je možné jednoznačně označit konkrétní zprávu jako pozitivní nebo negativní. Přesto je však souhrnné zobrazení informací zjednodušeným přehledem, který pouze napomáhá v orientaci v konkrétním prostředí.

název periodika	pozitivní zobrazení	negativní zobrazení	nejčastější zobrazení
Haló noviny	<ul style="list-style-type: none"> - vzdělávání cizinců v ČR - integrace Romů do majoritní společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - převažující negativní pohled na pracovní migraci - převažují zprávy o kriminalitě cizinců - cizinci pouze pohledem majoritní společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - zprávy z černé kroniky, ve kterých je častokrát uvedena národnost cizinců bez souvislosti s hlavní zprávou

název periodika	pozitivní zobrazení	negativní zobrazení	nejčastější zobrazení
Hospodářské noviny	<ul style="list-style-type: none"> - široké spektrum informací o životě cizinců v ČR - cizinci potřební pro vývoj ekonomiky a příznivé ovlivnění demografické situace 	<ul style="list-style-type: none"> - cizinci jako nebezpečí v oblasti trhu s půdou 	<ul style="list-style-type: none"> - zaměstnávání cizinců v ČR, podpora pracovní migrace
Lidové noviny	<ul style="list-style-type: none"> - širší spektrum informací o cizincích v ČR - zprávy o životě Vietnamců v ČR 	<ul style="list-style-type: none"> - nespisovné výrazy v některých titulcích zpráv o pracovní migraci 	<ul style="list-style-type: none"> - zprávy z oblasti pracovní migrace, pozitivní články o pracovní migraci, ale i negativní články o nelegálních migrantech
Mladá fronta DNES	<ul style="list-style-type: none"> - širší spektrum informací o cizincích v ČR - informace i z pohledu cizinců žijících v ČR - cizinci potřební pro ekonomický vývoj 	<ul style="list-style-type: none"> - cizinci jako nebezpečí na tzv. sňatkovém trhu, velký počet článků o tzv. falešných sňatcích - uvádění národnosti bez souvislosti s hlavní zprávou v některých zprávách 	<ul style="list-style-type: none"> - zaměstnávání migrantů a vyhledávání především kvalifikovaných cizinců v zahraničí
Právo	<ul style="list-style-type: none"> - pozitivní ovlivnění demografické situace 	<ul style="list-style-type: none"> - převažující negativní pohled na pracovní migraci - cizinci pouze pohledem majoritní společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - pracovní migrace, ve většině článků převažují negativní informace o pracovní migraci
Respekt	<ul style="list-style-type: none"> - velký prostor pro vyjádření cizinců o životě v ČR - velké spektrum národností cizinců 		<ul style="list-style-type: none"> - pohled na život v ČR očima cizinců a zprávy o žadatelích o azyl
Týden	<ul style="list-style-type: none"> - pozitivní pohled na pracovní migraci - život v ČR pohledem cizinců, ale málo článků - ochrana práv dětí u tzv. binacionálních sňatků 	<ul style="list-style-type: none"> - uvádění národnosti cizinců bez souvislosti na hlavní zprávu ve zprávách z oblasti černé kroniky 	<ul style="list-style-type: none"> - pracovní migrace a zprávy z oblasti černé kroniky
Blesk		<ul style="list-style-type: none"> - uvádění národnosti bez souvislosti na hlavní zprávu - negativní adjektiva v titulcích zpráv o cizincích - převažující zobrazování cizinců jako nebezpečí 	<ul style="list-style-type: none"> - zprávy z oblasti černé kroniky s převažujícím negativním zobrazením cizinců
Super	<ul style="list-style-type: none"> - jeden článek očima cizinců žijících v ČR 	<ul style="list-style-type: none"> - především subjektivní zkušenosti čtenářů, kteří prožili vztah s cizincem 	<ul style="list-style-type: none"> - cizinci v článcích z osobního a intimního života

název periodika	pozitivní zobrazení	negativní zobrazení	nejčastější zobrazení
The Times	<ul style="list-style-type: none"> - zprávy pohledem příznivců i odpůrců migrace - zprávy o pozitivním ovlivnění demografické situace cizinci - velké spektrum cizinců různých národností 	<ul style="list-style-type: none"> - zprávy o cizincích výhradně očima majoritní společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - články o nelegální migraci do Velké Británie
The Guardian	<ul style="list-style-type: none"> - cizinci potřební pro rozvoj ekonomiky a pozitivní ovlivnění demografické situace - zprávy o kulturních aktivitách cizinců žijících v Británii 		<ul style="list-style-type: none"> - články o pracovní migraci obhajující pracovní migraci do Británie
The Independent	<ul style="list-style-type: none"> - zprávy o životě v Británii pohledem cizinců a příslušníků národnostních menšin - zprávy o životě uprchlíků a žadatelích o azyl 		<ul style="list-style-type: none"> - články o pracovní migraci do Británie
The Sun	<ul style="list-style-type: none"> - výjimečné zveřejnění názorů cizinců na život v Británii 	<ul style="list-style-type: none"> - zobrazení cizinců jako nebezpečí - jednostranná citace výroků politiků namířených proti migrantům - nespisovné negativní výrazy označující cizince 	<ul style="list-style-type: none"> - téma migrace v britské politice, především v negativních výrocích britských politiků

4 Média a cizinci v učebnicích Výchovy k občanství

Tato část diplomové práce je nejprve zaměřena na učebnice občanské výchovy pro 2. stupeň základních škol a rozbor způsobů zpracování mediální výuky a pojmu cizinec v těchto učebnicích. Pro tento účel byly vybrány některé z učebnic, které se používají pro výuku občanské a rodinné výchovy na základních školách v Liberci:

- Občanská výchova (6. – 9. ročník) – Nakladatelství Fraus, 2004
- Občanská výchova (7. – 8. ročník) – Nakladatelství Olomouc 1999
- Občanská výchova pro 6. – 9. ročník základní školy – Daniela Fischerová a kol., Vyšehrad 1996

Cílem této analýzy je zhodnotit, nakolik a jakou formou se výše zmíněné učebnice zabývají tématy mediální výchovy a cizinců a národnostních menšin v České republice. Ve druhé části této kapitoly jsou uvedeny další možné způsoby, kterými se dá tato učební látka zpracovat.

4.1 Mediální výchova v učebnicích OV

Mediální výchova by měla být nejenom součástí osnov občanské výchovy, ale také součástí obsahů učebnic občanské výchovy. Po srovnání třech uvedených okruhů učebnic občanské výchovy od nakladatelství Fraus, Olomouc a Vyšehrad byla zjištěna tato fakta:

K velkému překvapení, jedna z nejmodernějších edičních řad publikací učebnic OV, která byla vydána v roce 2004 nakladatelstvím Fraus, zahrnuje učební látku mediální výchovy jen v učebnici pro sedmý ročník. Mediální výchově je zde věnována pouze jedna strana oddílu Život mezi lidmi. Stať nazvaná Média seznamuje žáky s tím, co jsou hromadné sdělovací prostředky a jaké úkoly mohou plnit. Ve druhé polovině autoři vybízí žáky ke kritickému myšlení, ale pasivní formou: „Hromadné sdělovací prostředky formují kulturní život člověka. I když svádějí k pasivnímu přijímání informací a zábavy, měli bychom zůstat aktivní.“²²³ Toto konstatování je uvedeno ve shrnutí tohoto oddílu. Nicméně i to je však málo na nakladatelství, které je členem Evropské asociace učebnic, jehož učebnice občanské výchovy jsou s oblibou používány na základních školách.

²²³ Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2004, s.17.

Druhé z vybraných nakladatelství, Olomouc, se mediální výchovou zabývá v učebnicích občanské výchovy pro 8. ročník ZŠ. I zde je mediální výchově věnovaná pouze jedna strana ve třetí kapitole nazvané Umění rozhovoru – komunikace.²²⁴ Na rozdíl od učebnice nakladatelství Fraus tato učebnice pouze poskytuje přehled historického vývoje komunikace a prostředků masové komunikace. V této učebnici chybí jakýkoli podnět ke kritickému myšlení vůči médiím a pokud by tyto tři učebnice byly srovnávány jen podle kritéria pojetí a zpracování mediální výchovy, tato učebnice by byla hodnocena jako nejhorší.

Poslední z uvedených učebnic je občanská výchova pro 6. – 9. ročník základní školy od Nakladatelství Vyšehrad. Ačkoli tato učebnice Daniely Fischerové a kolektivu byla vydána již v roce 1996, mediální výchově věnuje ve třetí části učebnice největší prostor.²²⁵ Učebnice se mediální výchově věnuje na pěti stranách, což je nejvíce ze všech porovnávaných učebnic. Na těchto pěti stránkách jsou žáci od počátku vybízeni k aktivnímu přístupu a učebnice také vede žáky k rozvoji kritického myšlení.

V oddílu Život s médii Bohuslav Blažek nejprve vymezuje pojem médium a historii vývoje médií. Ke kritickému myšlení jsou zde žáci vedeni aktivně. Na více než jedné straně jsou zde uvedeny názory dospělých na děti a mladé lidi v souvislosti s médii. Žáci pak jsou vybídnuti na každou kritiku dospělých říci vlastní protiargument. Následující podkapitola je nazvaná televizní svět a vybízí žáky, aby si sepsali v čem televize změnila jejich život. Následuje seznam tvrzení, jak noviny mění život a žáci mají za úkol stejným způsobem uvažovat o televizi jako médiu. V porovnání s učebnicí vydavatelství Fraus nekončí tato kapitola o médiích vybídnutím k tomu, abychom byli aktivní, ačkoli nás média svádějí k pasivnímu přijímání informací a zábavy.

Tato učebnice se pozitivně nevymezuje vůči hromadným sdělovacím prostředkům, ale dává žákům svobodnou volbu bez negativního vymezení vůči médiím, což je velmi důležité pro formování vlastního názoru. „A teď už víte – hlavně díky svým vlastním postřehům a úvahám – o médiích a jejich úloze ve společnosti, že se k nim můžete stavět jako svéprávní, kritičtí občané.“²²⁶

²²⁴ Občanská výchova pro 8. ročník základní školy, Nakladatelství Olomouc, 1999, s. 75.

²²⁵ Fischerová, D. a kolektiv. Občanská výchova pro 6. – 9. ročník základní školy, 3. část, Nakladatelství Vyšehrad, 1996, s. 27.

²²⁶ Fischerová, D. a kolektiv. cit. dílo s. 29.

4. 2 Cizinci a národnostní menšiny v učebnicích OV

Téma cizinců a národnostních menšin je zpracováno v každém ze tří různých druhů učebnic. Nakladatelství Fraus tentokrát tuto učební látku zahrnuje ve třech ze čtyř ročníků. V učebnici pro šestý ročník, v oddílu nazvaném Miniúvod do lidských práv, jsou národnostním menšinám věnovány tři stránky.²²⁷ Autoři učebnice nejprve vedou žáky k rozpoznání rozdílů mezi lidmi na Zemi. Na následující stránce jsou uvedeny čtyři příklady rasové diskriminace. Žáci mají za úkol najít podobné příklady v médiích. Nakonec jsou žáci seznámeni s lidskými právy ve Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod, ve které jsou také zahrnuta práva národnostních menšin. V učebnici občanské výchovy pro 7. ročník v kapitole Život mezi lidmi je opět uvedena Všeobecná deklarace lidských práv a žáci mají vyhledat pojem majorita a minorita.²²⁸ V pěti krátkých článcích jsou žáci seznámeni také s pojmy kulturní a etnická majorita. V polovině učebnice v oddílu nazvaném Tolerance k národnostním menšinám mají žáci za úkol vyjmenovat důvody, kvůli kterým přicházejí cizinci do České republiky. Poprvé je zde použit termín cizinec.²²⁹ Žáci pak mají doplnit schéma, které uvádí různé druhy předsudků vůči cizincům. Učebnice občanské výchovy Nakladatelství Fraus pro 9. ročník vymezuje termín občan a žáci mají vybrat z uvedených příkladů podmínky pro splnění udělení občanství ČR.²³⁰

Nakladatelství Olomouc učební látku národnostních menšin zpracovalo na pěti stranách učebnice pro 7. ročník. Žáci jsou v této učebnici nejprve seznámeni s historií národnostních menšin na území České republiky. I zde se žáci setkávají s Listinou základních práv svobod a pojmy cizinec a uprchlík. Na rozdíl od Nakladatelství Fraus je v této učebnici uveden příběh příslušníka romské menšiny.²³¹ Nakonec je zde uveden vztah médií a národnostních menšin na příkladu stanice Radiožurnál, která jako veřejnoprávní rozhlasová stanice poskytuje pravidelný vysílací čas pro vysílání pořadů pro národnostní menšiny v České republice.

²²⁷ Občanská výchova 6, Rodinná výchova 6, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2004, s. 66-69.

²²⁸ Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7, cit. dílo s.7.

²²⁹ Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7, cit. dílo s 56.

²³⁰ Občanská výchova 9, Rodinná výchova 9, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2004, s.12.

²³¹ Občanská výchova pro 7. ročník základní školy, Nakladatelství Olomouc, 1999, s. 15.

Poslední z uvedených nakladatelství, Nakladatelství Vyšehrad, se věnuje tématu národnostních menšin jen okrajově a to v prvním díle této učebnice v kapitole Já, my, oni.²³² V novinovém článku v rozsahu jedné strany je zde zmíněna vietnamská menšina a problematika hnutí skinheads ve střední Evropě.

U uvedených nakladatelství je tedy zřetelný odlišný přístup k učební látce cizinci a národnostní menšiny. Zatímco nakladatelství Fraus věnuje této tematice největší prostor ve třech ze čtyř učebnic, vyhýbá se problematickým vztahům mezi českou většinou a tzv. etnicky odlišnými cizinci, mezi které patří například Vietnamci nebo Romové.

²³² Fischerová, D. a kolektiv. cit. dílo. s. 20.

5 Média, cizinci a možnosti způsobů výuky v hodinách OV

Jak v minulé kapitole ukázala analýza používaných učebnic v hodinách občanské výchovy, tématům mediální výchovy a menšin je v nich věnována jen velmi malá pozornost. V úvodu do mediální výchovy, který zmíněné učebnice poskytují, lze většinou nalézt jen základní rozdělení médií a jejich úkoly. Ke kritickému přístupu k médiím vede žáky pouze jedna učebnice. A to v době, kdy některé informace o dění ve světě získáváme jen prostřednictvím médií, která se významně podílí na formování našich postojů. Bez určitého odstupu od informací, které nám jsou přinášeny, bychom se mohli snadno stát „obětmi“ jejich vlivu. Na okolní svět bychom se mohli dívat pouze „optikou“ sdělovacích prostředků s naivní důvěrou, že právě takto vypadá svět se všemi svými zákonitostmi. Ale ve skutečnosti se média dopouštějí konstrukce reality, vytváření umělého světa, ve kterém je těžké se orientovat. Jak upozorňují autoři publikací zaměřených na roli médií ve společnosti, Jan Jirák a Marek Mičienka, pro život s médii je nezbytná příprava. „Proto je stále potřebnější součástí výbavy jednotlivce kompetence, která mu umožňuje médií využívat ke svému prospěchu a současně se bránit jejich případným neblahým dopadům. A proto je stále běžnější součástí všeobecného vzdělávání po celém světě výchova k životu s médii – mediální výchova.“²³³

5. 1 Mediální výchova

Cílem mediální výchovy by nemělo být jen osvojení si vědomostí o základních druzích a úkolech médií. Autoři metodické příručky Média tvořivě do mediální výchovy zahrnují:²³⁴

- mediální tvorbu – dovednost písemného, ústního, obrazového a hudebního vyjadřování
- analýzu mediálních sdělení – dovednost odhalování účelu a cíle různých mediálních produkcí
- technické dovednosti – např. práce s počítačem a s internetem a práce s audiovizuálními technickými prostředky

²³³ Mičienka, M. Jirák, J. a kol. Rozumět médiím. Partners Czech Praha, 2006, s. 11.

²³⁴ Média tvořivě pro 2. stupeň ZŠ a střední školy. AISIS Kladno, 2008, s. 9.

Cílem mediální výchovy Jana Jiráka a Marka Mičienky je osvojení si kompetence, kterou nazývají mediální gramotnost.²³⁵ Pojem mediální gramotnost zde tvoří poznatky pro kritický odstup od médií, ale zároveň i pro správné využití informací, které média nabízí. Do mediální gramotnosti patří také dovednosti kritického přístupu k informacím a využívání médií.

Mediální gramotnost a osvojení si základních dovedností mediální gramotnosti je i cílem mediální výchovy v projektu Metodika, jehož realizátorem je Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Obsahem mediální výchovy podle tohoto projektu by mělo být: „kritické vnímání mediálních sdělení, interpretace vztahu médií a reality a stavbě mediálních sdělení spolu s vnímáním autorů těchto sdělení.“²³⁶

Mediální gramotnost a osvojení si základních dovedností mediální gramotnosti je i hlavním obsahem a cílem mediální výchovy pro tuto práci. Projekt Média tvořivě mediální gramotnost definuje jako: „schopnost analyzovat a hodnotit mediální sdělení a efektivně pomocí médií komunikovat“²³⁷ a přínosy mediální výchovy pro základní vzdělávání dělí do několika oblastí (viz příloha 3). Mediální výchova patří mezi tzv. průřezová témata, to znamená témata, která procházejí napříč různými předměty. Mediální výchova tak může být součástí konkrétní oborové specializace učitelů a učitelé si nejprve mohou zkusit odpovědět na to, jak téma mediální výchovy souvisí s jejich oborovou specializací (viz příloha 4). Následně by si měli učitelé vymezit, jak mediální výchova souvisí s ostatními průřezovými tématy (viz příloha 5), mezi které patří: osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova a environmentální výchova. Mediální výchova může být také vyučována jako samostatný předmět.

Dvěma základními postupy mediální výchovy jsou kritická interpretace a mediální produkce.²³⁸ Prvním postupem je kritická interpretace, při které žáci pracují s informacemi dostupnými z tištěných a elektronických médií. Cílem mediální produkce je zapojit žáky do aktivního podílení se na produkci zpráv formou školních médií (noviny, časopis, rozhlas či internetová televize) nebo příspěvky do mimoškolních médií. U kritické interpretace a mediální produkce je také důležité stanovení činností a

²³⁵ Mičienka, M. Jirák, J. cit. dílo s. 12.

²³⁶ www.rvp.cz/sekce/282 (20. 11. 2008)

²³⁷ Média tvořivě, s. 10.

²³⁸ Mičienka, M. Jirák, J. cit. dílo s. 15.

cílů. V případě mediální výchovy se jedná o cíle vzdělávací, které mají vést k rozvinutí poznávacích schopností, k organizování myšlenkových postupů a zejména pak k osvojení si dovednosti pracovat s informacemi: vyhledávání, orientování se v nich, rozumění a využívání informací.²³⁹ U receptivních činností mediální výchovy lze definovat tyto obsahy a cíle²⁴⁰:

- kritické čtení – žák srovnává, ověřuje a analyzuje fakta tj.: je schopen odlišit důležité od nedůležitého a je schopen zaujmout vlastní postoj k informaci
- stavba mediálních sdělení – žák pracuje s informacemi z médií tj.: dokáže ze zprávy najít odpovědi na informace: co, kdy, kde, kdo, jak, a proč
- vnímání autora mediálních sdělení – žák analyzuje zprávy a informace od konkrétního autora tj.: umí přiřadit autora ke konkrétnímu médiu a názorovému proudu, který zastává
- interpretace mediálních vztahů a reality: žák srovnává, ověřuje a hodnotí fakta tj.: je schopen najít příklady stereotypizace v článcích o národnostních menšinách

Obsahem produktivních činností je tvoření mediálních sdělení. Žák by zde měl být schopen podílet se na produkci zpráv pro školní či mimoškolní média. Rozvoj produktivních činností je především součástí výuky českého jazyka a informačních technologií.

5. 1. 1 Mediální výchova v aktivitách

Prvním druhem aktivit v mediální výchově jsou aktivity, které zahrnují práci se zprávami. Žáci se v nich seznamují se stavbou mediálních sdělení tj. s tvořením novinových titulků, analýzou jazykových prostředků vybraných médií a dále jsou vedeni k rozvoji kritického myšlení.

U aktivity nazvané Noviny a jejich titulky²⁴¹ jsou žákům rozdány pracovní listy (viz příloha 6) se stejnou zprávou, kterou popisují dvě tzv. seriózní média a jedno tzv. bulvární médium. Úkolem žáků je přiřadit titulky k článkům správného média (viz

²³⁹ Nikl, J. Technologie projektování učebních činností prostřednictvím vzdělávacích cílů. Technická univerzita v Liberci, 2006, s. 52.

²⁴⁰ www.rvp.cz/clanek/282/2108 (20. 11. 2008)

²⁴¹ www.rvp.cz/sekce/283

příloha 7). Po zvládnutí úkolu žáci analyzují jazykové prostředky, které jednotlivá média použily a všímají si i konotací titulků a obsahu zpráv.

Další aktivita Co se stalo 19. ledna²⁴² je zaměřená na výběr novinových zpráv. Žáci mají nejprve za úkol vybrat jednu zprávu ze čtyř přiložených zpráv, kterou by použili v rozhlasovém zpravodajství a snažit se vysvětlit, proč vybrali tuto konkrétní zprávu. V další části této aktivity jsou žáci rozděleni do tří skupin představujících tři odlišné televizní stanice a jejich úkolem je vybrat informace pro hlavní večerní zprávy (viz příloha 8). Každá skupina vybere po jedné zprávě z domova, ze zahraničí a sportu. Po přečtení těchto zpráv skupiny diskutují a snaží se vysvětlit kritéria, podle nichž vybraly zprávy do svého zpravodajství. V závěru aktivity učitel spolu s žáky rozebírá skutečná kritéria médií, podle kterých jsou zprávy vybírány do jejich zpravodajství (viz příloha 9).

V další aktivitě nazvané Nevěřte všemu, co se děje²⁴³ jsou žáci vedeni ke kritickému myšlení vůči mediálním sdělením. V pracovním listě (viz příloha 10) se žáci seznámí se zvěstmi, které se šířily Turnovem. Po přečtení rozhlasového příspěvku učitel s žáky diskutuje fakta: co se vlastně stalo a co byly jen fámy. Aktivita je zakončena hrou, při níž mají vybraní žáci za úkol vybrat z novin konkrétní zprávu a ústně ji sdělit dalšímu žákovi. Ten ji opět sdělí dalšímu žákovi až se tímto způsobem zpráva dostane k šestému žákovi, který zprávu sdělí ostatním. Častokrát má zpráva sdělená posledním členem skupiny zcela jiný charakter než původní sdělení a takováto aktivita může sloužit jako názorný příklad vzniku fám v některých médiích.

Jiným typem aktivit v mediální výuce jsou aktivity zaměřené na odhalování stereotypů, které se častokrát vyskytují ve zprávách o příslušnících etnickým menšin nebo tzv. etnicky odlišných cizincích, mezi něž patří například Romové nebo Vietnamci. Tato aktivita nemusí být zaměřena jen na slovní stereotypy, ale i na stereotypy v obrazovém zobrazení těchto lidí na doprovodných fotografiích u textu zprávy. Žáci tak mohou například hledat rozdíly mezi dvěma fotografiemi doprovázejících novinové články o Romech (viz příloha 11).²⁴⁴ Stereotypy pak žáci vyhledávají v několika zprávách z tzv.

²⁴² www.rvp.cz/cacinek/283/1209

²⁴³ www.rvp.cz/clanek/283/1845 (26. 11. 2008)

²⁴⁴ Mičienka, M. Jiráček, J. cit. dílo s. 86.

seriózních a bulvárních médií, které mohou být uvedeny na pracovním listě (viz příloha 12).

Učitelé však mohou také v rámci mediální výchovy a stereotypního zobrazení cizinců využívat dostupných zpráv z tištěných a elektronických médií. U tištěných médií mohou žáci porovnat rozdílný způsob informování o cizincích na informacích z tzv. seriózních a bulvárních médií. Jako příklad stereotypního zobrazování cizinců v médiích mohou být použity články týdeníku Blesk za rok 2007, které byly analyzovány v této práci. Analýza titulků novinových zpráv může být provedena i ve výuce cizího jazyka, ale pouze u žáků splňujících jazykové předpoklady úrovně A2 Evropského jazykového portfolio.²⁴⁵ Žák cizího jazyka by měl podle těchto kritérií splňovat tyto předpoklady ve čtení: „Žák umí číst jednoduché, krátké texty. Žák umí nalézt specifickou informaci v jednoduchých každodenních materiálech, jakými jsou reklamy nebo prospekty.“²⁴⁶ K tomuto účelu může dobře posloužit analýza nadpisů zpráv bulvárních médií, která často používají jednoduchá a zjednodušující slovní vyjádření v titulcích zpráv. Dalším nezbytným předpokladem správného porozumění nadpisům zpráv je také vysvětlení významu nových slov obsažených v titulcích před začátkem hlavní aktivity.

V rámci mediální výchovy by žáci měli být seznámeni i se skutečnostmi, které vedou k malému zájmu českých médií o cizince. Novináři mezi takové důvody řadí: omezení způsobené rozsahem článků, nedostupnost cizinců a malou mediální atraktivnost tohoto tématu v souvislosti s prodejností.²⁴⁷

5. 2 Multikulturní výchova

Teorie multikulturalismu vychází z liberální demokracie vycházející z ideálů nejprve definovaných Johnem Deweyem a později rozvinutých Stevenem Rockefellerem, pro kterou je důležitá rovnoprávnost osob.²⁴⁸ V liberální demokracii je důležitou hodnotou rovnoprávnost osob. Součástí multikulturalismu je i ochrana a pomoc znevýhodněným skupinám. Multikulturalismus se dá definovat jako politické uznání kulturních odlišností lidí žijících na území určitého státu, ve kterém „příslušníkům odlišných

²⁴⁵ http://www.nacell.org.uk/resources/pub_cilt/teachersguide_revised.pdf (28. 11. 2008)

²⁴⁶ http://www.nacell.org.uk/resources/pub_cilt/teachersguide_revised.pdf , s. 20. (28. 11. 2008)

²⁴⁷ Nečitelní cizinci. Multikulturní centrum Praha, 2003, s. 7.

²⁴⁸ Gutmannová A., Habermas J. Multikulturalismus, Filosofie 2001, s. 17.

etnických a jazykových skupin se tak dostává právo na uznání jejich identity.“²⁴⁹

V liberální demokracii existují dva odlišné přístupy k multikulturalismu. První přístup je založen na politické neutralitě vůči občanům pluralitní společnosti. Příkladem takového přístupu je odluka státu a církve v USA, kde stát chrání náboženskou svobodu občanů, aniž by se přitom ztotožňoval s určitou náboženskou tradicí. Druhý přístup k multikulturalismu není založen na politické neutralitě, ale na podílu veřejných institucí na podpoře odlišných kulturních hodnot respektováním:

1. ochrany základních práv všech občanů včetně svobody projevu a náboženské svobody
 2. práv a svobod jedinců, přičemž nikomu nejde vnucovat kulturní hodnoty, které reprezentují veřejné instituce
 3. podřízenosti veřejných představitelů a institucí formální i praktické demokratické kontrole,
- protože veřejné instituce nesmějí být represivní a diskriminační²⁵⁰

Na politiku rovné důstojnosti měly důležitý vliv dvě osobnosti: Jean J. Rousseau a Immanuel Kant. Oba tyto filosofové stavěli do protikladu svobodný život v podmínkách rovnosti proti bytí, které bylo charakterizováno závislostí na druhých. Dalším z filosofů, kteří navázali na tuto koncepci, byl Georg Hegel, který poukazoval na to, že můžeme prospívat a mít vliv jen v míře, ve které jsme uznáváni, a tuto formu pak definuje jako „já které je my, a my, které je já.“²⁵¹

Posledním příkladem definice multikulturalismu je pak definice Amy Gutmannové, která úplné uznání lidí jako sobě rovných občanů podmiňuje dvěma formami úcty:

1. úctou k jedinečné identitě každého jednotlivce bez ohledu na pohlaví, rasu a etnickou příslušnost
2. úctou k takovým formám jednání, jichž si cení nebo s kterými jsou spjati členové znevýhodněných skupin.²⁵²

5. 2. 1 Multikulturní výchova v aktivitách

Multikulturní výchova je spolu s mediální výchovou součástí průřezových témat. Cílem multikulturní výchovy je rozvoj sociálních a personálních kompetencí, pomocí kterých

²⁴⁹ Gutmannová A., Habermas J. cit. dílo, s. 23.

²⁵⁰ Gutmannová A., Habermas J. cit. dílo, s. 27.

²⁵¹ Hegel, G. W. F. Fenomenologie ducha, Nakl. ČSAV Praha, 1960, s. 153.

²⁵² Gutmannová, A. Habermas, J. cit. dílo, s. 126

se žáci učí upevňovat mezilidské vztahy ohleduplným jednáním s druhými lidmi.²⁵³ Současně s rozvojem sociálních a personálních kompetencí vede multikulturní výchova i k rozvoji občanských kompetencí, které posilují schopnost respektování druhých vedoucích ke vcítění do role druhého, tzv. empatie. Žáci se také učí respektovat kulturní a historické tradice své země a také tradice odlišných kultur.

V multikulturní výchově je velmi důležitým faktorem interakce mezi žáky a učitelem. Mezi nejčastěji používané interaktivní metody patří:²⁵⁴

- diskuse – diskuse je vhodná pro formování vlastních názorů a postojů
- brainstorming – brainstorming je vhodný k nashromáždění a třídění nápadů, které pak slouží jako východiska k dalším aktivitám
- skupinové vyučování – vzájemnou spoluprací v malých skupinách se žáci učí řešit zadaný úkol
- simulační hry a dramatizace – jejichž prostřednictvím dochází k rozvoji tvořivosti, efektivního myšlení a vcítění se do zadané role
- kritické myšlení – jehož rozvoj je nejčastěji spojován s analýzou textů, tříděním informací a rozlišením fakt a názorů
- projektové vyučování – při kterém skupina studentů zpracovává zadané téma při průběžných konzultacích s učitelem

Autoři projektu Varianty: Interkulturní výchova doporučují interaktivní hodinu členit do tří fází.²⁵⁵

1. fáze evokace, při které žák dává novou do souvislostí s dosavadními poznatky
2. fáze uvědomění si významu, v níž žák spojuje informace do vyšších logických celků
3. fáze reflexe, v níž žák hodnotí a pojmenovává co se naučil v průběhu hodiny

První skupinou aktivit, které se zabývají identitou, příslušností k určité skupině a respektováním odlišnosti jiného a jinačích, jsou aktivity zaměřené na skupiny, majority a minority. Aktivita nazvaná Češi nekrást tady (viz příloha 11) vede žáky k prožití role

²⁵³ <http://www.rvp.cz/clanek/276/450> (28. 11. 2008)

²⁵⁴ <http://www.varianty.cz/cdrom/> (29. 11. 2008)

²⁵⁵ <http://www.varianty.cz/cdrom/> (29. 11. 2008)

příslušníků minoritní skupiny tím, že jsou v této rolové aktivitě postaveni do situace ve které na ně ostatní pohlížejí s nedůvěrou. Tato aktivita je založena na autentické historické zkušenosti, kdy se v příhraničních oblastech Německa a Rakouska objevovaly nápisy s upozorněním „Češi nekrást.“ Učitel nejprve vyvěsí tyto nápisy ve třídě. Čtyři žáci dostanou roli pozorovatelů skupin a ostatní žáci vytvoří skupiny po čtyřech. Žákům jsou přiděleny tyto role: starosta příhraničního rakouského města, starosta příhraničního českého města a dva rakouští obchodníci. Na společném jednání mají vyřešit vzniklou situaci na základě svých rolí. Aktivita je zakončena reflexí, ve které je úkolem učitel přejít i k problémům generalizace a stereotypizace v české společnosti.

Dalším typem aktivit jsou aktivity zaměřené na rozlišování stereotypů a předsudků. Mezi ně patří i aktivita nazvaná Občané „druhé kategorie“ (viz příloha 12). Žáci pracují ve dvojicích s kartami 20 lidí obsahujícími tyto informace: jejich pohlaví, etnickou příslušnost, povolání a místo narození. Dvojice mají podle těchto informací roztřídit těchto 20 jedinců na občany první a druhé kategorie. Je velmi pravděpodobné, že žáci zařadí do kategorie občané 1. kategorie jedince, kteří jsou vysoce hodnoceni společností. Práce ve dvojicích poté přechází do skupinové aktivity. Skupiny mají nejprve za úkol porovnat rozdíly ve výsledku předchozí aktivity a potom se shodnout na rozdělení v rámci skupiny. V další části aktivity učitel sdělí skupinám doplňující informace o některých osobách, které skupiny pravděpodobně automaticky zařadily mezi občany první kategorie. Aktivita je zakončena diskusí, ve které žáci mají za úkol vysvětlit, nakolik dodatečné informace změnilly jejich postoj k hodnocení osob. Žáci se pak zamýšlejí nad tím, jak vzniká veřejné mínění a také stereotypní vidění určitých skupin lidí.

Do poslední skupiny vybraných aktivit patří aktivity zaměřené na cizince, uprchlíky a migranty.²⁵⁶ V aktivitě Uprchlíci a média se žáci seznámí s vytvářením mediálního obrazu uprchlíků. Nejprve však ve skupinách zformulují svou představu uprchlíka během brainstormingu, při kterém zkusí zaznamenat všechny asociace, které s tímto tématem spojují, případně zkusí přidat informace o zemi původu, rodině, příjmu atd. Po prezentaci skupin s jejich představami uprchlíka žáci dostanou text (viz příloha 13), po

²⁵⁶ <http://www.varianty.cz/cdrom/> (29. 11. 2008)

jehož přečtení zkusí sestavit mediální portrét uprchlíka. V novinovém článku z deníku Právo se pak pokusí najít příklady stereotypizace a generalizace. Nakonec je žákům rozdán poslední text, kritická reakce UNHCR na předchozí článek (viz příloha 14). V závěrečné reflexi žáci zhodnotí fakta a argumenty kritické reakce UNHCR na předchozí článek, která vedou k poznání skutečných údajů kriminality žadatelů o azyl, kterou se zabýval první článek deníku Právo.

K analýze mediálního obrazu cizinců mohou žáci použít informace z dostupných médií. Za určité časové období tak mohou žáci rozdělení do skupin sbírat informace o konkrétní skupině cizinců ve vybraných médiích a na jejich základě vytvořit mediální obraz konkrétní skupiny cizinců vybraného média a porovnat zjištěné informace s mediálním obrazem cizinců v jiném periodiku.

Závěr

V úvodu této diplomové práce, jejímž předmětem byl obraz cizinců v médiích v České republice a Velké Británii, byly vymezeny čtyři hlavní cíle. Prvním cílem bylo porovnání přístupu k cizincům a etnickým menšinám v obou zemích. Srovnání mediálního obrazu cizinců v České republice a Velké Británii na základě analýzy zpráv z vybraných tištěných médií a porovnání se skutečnou situací v dané zemi, bylo druhým cílem této práce. Jako třetí cíl byla zvolena analýza učebnic Občanské výchovy v České republice za účelem zjištění jakým způsobem je v nich zpracováno téma mediální a multikulturní výchovy. Tato analýza pak měla být porovnána s obdobnou analýzou učebnic pro základní školy ve Velké Británii, které se zabývají těmito tématy. Posledním čtvrtým cílem byl návrh možností a přístupů k výuce mediální a multikulturní výchovy v hodinách Výchovy k občanství.

Jak se ukázalo, historická zkušenost s migrací je hlavním rozdílem v přístupu k cizincům v České republice a Velké Británii. Zatímco slovo cizinec je v Británii téměř totožné se slovem migrant, který do této země přijíždí hlavně za prací, slovo cizinec je v České republice vnímáno odlišně vzhledem ke značné izolaci předlistopadového politického systému. Narozdíl od České republiky je téma migrace v současné Británii jedním z nejfrekventovanějších témat v médiích i v politice, kde proti sobě stojí konzervativci, kteří usilují o výrazné omezení migrace do Británie, a labouristé, kteří obhajují a podporují migraci do této země.

Záměrem této práce pro srovnání mediálního obrazu cizinců v České republice a ve Velké Británii byl výběr přibližně stejného počtu tištěných médií a jejich analýza za stejné období, za rok 2007. Zatímco přístup k databázím novinových článků a článků z časopisů je v České republice realizovatelný v rámci služeb nabízených knihovnami, knihovnický systém ve Velké Británii podobné služby nezahrnuje. Z ekonomických faktorů tak bylo možné porovnat zprávy o cizincích ve Velké Británii jen ze čtyř periodik, která mají archiv zpráv volně dostupný na internetu. Zprávy o cizincích byly čerpány a porovnávány z hlediska dvou odlišně zaměřených druhů tištěných médií; tzv. seriózních a bulvárních médií. Ačkoli tzv. bulvární média obou zemí vnímají cizince jako nebezpečí a jednoznačně se dopouštějí negativní stereotypizace jejich mediálního obrazu, ne vždy negativní stereotypizaci cizinců vytváří pouze tato média. Zejména mezi českými zástupci tzv. seriózních médií není vždy zřetelné vymezení informování o

cizincích a některá z médií tak používají prostředky tzv. bulvárních médií, například výběrem jazykových prostředků v titulcích zpráv či uváděním národnosti cizinců bez souvislosti na hlavní zprávu.

Stejně jako u britských tištěných médií nebylo možné pro tuto práci použít původně zamýšlená média, z finančních důvodů nebylo také možné provést analýzu učebnic pro základní školy zahrnujících mediální a multikulturní výchovu ve Velké Británii. Analyzovány proto byly jen české učebnice Občanské výchovy používané pro výuku na základních školách v Liberci. Z učebnic od tří různých vydavatelství, Nakladatelství Fraus, Nakladatelství Olomouc a Občanská výchova Daniely Fischerové a kol. od nakladatelství Vyšehrad. Pouze poslední jmenovaná učebnice zahrnuje v rámci mediální výchovy i výchovu ke kritickému myšlení. Učebnice ostatních vydavatelství se ve většině případů omezují pouze na informace o rozdělení médií a jejich úkoly. Multikulturní výchově se tyto vybrané učebnice věnují v mnohem větší míře, když podávají informace o národnostních menšinách, cizincích a uprchlících. Žáci jsou seznámeni i se stereotypy, kterých se dopouští příslušníci majoritní většiny v pohledu na příslušníky menšin.

Průřezovému tématu mediální výchovy, které je nedostatečně zastoupeno v hodnocených učebnicích Občanské výchovy, se věnují metodické projekty, např. projekt Média tvořivě, metodické publikace základů mediální výchovy pro učitele, k nimž patří například publikace Rozumět médiím, nebo některé internetové portály, které se zabývají mediální nebo multikulturní výchovou. Tyto zdroje tak mohou velmi pomoci učitelům vyučujícím tato dvě průřezová témata nejenom úvodem do zmíněných výchov, ale i množstvím didaktických materiálů v podobě pracovních listů či aktivit. Učitelé však mohou využít všech dostupných médií pro názorný rozbor informací, se kterými se žáci každodenně setkávají. Konkrétní zprávy konkrétních médií mohou velmi dobře posloužit nejenom k jejich pouhému přijímání, ale i k jejich zkoumání s cílem osvojení si kritického přístupu k nim. Neboť jak napsal teoretik komunikace Neil Postman: „pouze tehdy, získáme-li náležité povědomí o struktuře a účincích informací prostřednictvím demystifikace médií, můžeme získat určitou kontrolu nad televizí, počítačem nebo jakýmkoli jiným médiem.“²⁵⁷

²⁵⁷ Postman, N. cit. dílo, s. 170.

Seznam literatury

monografie:

Bauman, Z. Úvahy o postmoderní době. vyd. 2. Praha : Sociologické nakladatelství, 2002, 165 s. ISBN 80-85850-12-5

Beck, U. Riziková společnost: na cestě k jiné moderně. vyd. 1. Praha : SLON, 2004, 431 s. ISBN 80-86429-32-6

Broklová, Z. a kol. Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy. AISIS Kladno, 2008, 321 s. ISBN 978-80-904071-1-4

Culpin, Ch. Making modern Britain. Collins Educational, 1993, 282 s. ISBN 0 00 327257 5

Gabal, I. a kolektiv. Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace. vyd. 1. Praha : G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4

Gutmanová, A. Habermas, J. Multikulturalismus: zkoumání politiky uznání. vyd. 1. Filosofia Praha, 2001, 183 s. ISBN 80-7007-161-3

Hegel, G. W. F. Fenomenologie ducha, Nakl. ČSAV Praha, 1960, 521 s. ISBN 978-80-257-0003-7

Jiráček, J. Spitzová-Köpplová, B. Média a společnost : [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]. Praha : Portál, 2007, 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4

Mičienka, M. Jiráček, J. Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele. Partners Czech Praha, 2006, 218 s. ISBN 80-239-6762-2

Níkl, J. Technologie projektování učebních činností prostřednictvím vzdělávacích cílů. Technická univerzita v Liberci, 2006, 56 s. ISBN 80-7372-120-1

Pattie, Ch. Seyd, P. Whiteley, P. Citizenship in Britain. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 346 s. ISBN 0-521-53464-X

Postman, N. Ubavit se k smrti : veřejná komunikace ve věku zábavy. vyd. 1. Praha : Mladá fronta, 1999. 190 s. ISBN 80-204-0747-2

Šišková, T. Menšiny a migranti v České republice : [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-7178-648-9

Trampota, T. Zpravodajství. vyd 1. Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-7367-096-8

Urban, L. Sociologie. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2006, 91 s. ISBN 978-80-86861-65-4

Wilson, C. Gutiérrez, F. Race, multiculturalism and the media. 3. vyd. Thousands Oaks: Sage, 1995, 274 s. ISBN 0-8039-4628-7

Migrace v rozšířené Evropě. Migrace v rozšířené Evropě : konference na Pražském hradě : 12.-14. září 2002 : pod záštitou Václava Havla, prezidenta České republiky a Tonyho Blaira, premiéra Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2002, 50 s. ISBN 80-238-9199-5

sborníky:

Černá, M. Slovo na úvod. In Cizinci, našinci a média. Praha: Multikulturní centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007, 106 s. ISBN 978-80-239-8475-0

Hořavová, B. O projektu Média a menšiny. In Nečitelní cizinci = Hard to make out foreigners. Multikulturní centrum Praha, 2003, 94 s. ISBN 80-239-1137-6

učebnice:

Fischerová, D. a kolektiv. Občanská výchova pro 6. – 9. ročník základní školy, 3. část, Nakladatelství Vyšehrad, 1996, 71 s. ISBN 80-7021-193-8

Hrachovcová, M: Občanská výchova pro 7. ročník základní školy, Nakladatelství Olomouc, 1999, 176 s. ISBN 80-7182-093

Hrachovcová, M. Občanská výchova pro 8. ročník základní školy, Nakladatelství Olomouc, 1999, 192 s. ISBN: 978-80-7182-186-1

Občanská výchova 6, Rodinná výchova 6, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2004, 123 s. ISBN 80-7238-207-1

Občanská výchova 7, Rodinná výchova 7, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2004, 128 str. ISBN 80-7238-325-6 - K

Občanská výchova 9, Rodinná výchova 9, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2004, 132 s. ISBN 80-7238-528-3

noviny a časopisy:

Čápková, H. Česko se otevře i pro dělníky. Lidové noviny, 2007, roč. 20, č. 208, s. 3.

Na 83 procent pracuje na černo. Právo, 2007, roč. 17, č. 79, s. 7.

Kruml, M. Pozor na hosty z dalekých krajů. Mladá fronta DNES, 2007, roč. 18, č. 172, s. 10.

Koubová, K. Dávky zachutnaly i cizincům. Mladá fronta DNES, 2007, roč. 18, č. 109, s. B1.

Horáček, V. Akce „Cizinec“ přinesla první výsledky. Haló noviny, 2007, roč. 17, č. 230, s. 14.

Blechová, S. Hon na mozky. Respekt, 2007, roč. 18, č. 24, s. 17.

Formánek, J. Říkám jim: jsem čistokrevný sněhulák. Respekt, 2007, roč. 18, č. 23, s. 14.

Fikar, J. Razie odhalila čtrnáct makáčů. Blesk, 2007, roč. 16, č. 63, s. 4.

ben. Opilý cizinec utekl od nehody. Blesk, 2007, roč. 16, č. 43, s. 5.

Opilý cizinec. Blesk, 2007, roč. 16, č. 199, s. 5.

Cizinec lhal. Blesk, 2007, roč. 16, č. 301, s. 5.

sč. Cizinec zaútočil. Blesk, 2007, roč. 16, č. 294, s. 5.

Benešová, P. Turisty lze nalákat i na kvalitní zdravotnictví. Hospodářské noviny, 2007, roč. 51, s. 4.

Vašek, P. Česko se může stát nemocnicí Evropy. Hospodářské noviny, 2007, roč. 51, s. 4.

ma. Otázka pro. Haló noviny. 2007, roč. 17, č. 8, s. 5.

Cizinec znásilnil patnáctiletou dívku. Haló noviny, 2007, roč. 17, s. 8.

Havlígerová, J. Cizince mají přilákat zelené karty. Hospodářské noviny, 2007, roč. 51, s. 20.

Mařík, M. Gandalovič nakonec půdu proti cizincům neuhájil. Hospodářské noviny, 2007, roč. 51, s. 1.

Pravidla pro pobyt cizinců se zřejmě zpřísní. Hospodářské noviny, 2007, roč. 51, s. 5.

Nosálková, T. Pravidla Vláda chce ztížit svatby cizinců s Čechy. Hospodářské noviny, 25. 10. 2007, s. 2.

Nejraději mají Češi Slováky, nejméně Romy. Hospodářské noviny, 9. 1. 2007, s. 4.

Stále více Rusů nahrazuje české programátory. Hospodářské noviny, 28. 2. 2007, s. 19.

Kdo bude pracovat ve Východní Evropě? Hospodářské noviny, 16. 3. 2007, s. 8.

České podniky zachraňují Slováci i Číňani. Hospodářské noviny, 6. 8. 2007, s. 14.

České továrny chtějí dovážet více Vietnamců. Hospodářské noviny, 20. 9. 2007, s. 18.

Výbor OSN kárá Česko za jeho postoj k Romům. Hospodářské noviny, 2. 4. 2007, s. 5.

Gabriel Eichler, Hospodářské noviny, 20. 9. 2007, s. 8.

Cizince potřebujeme, ale nevítáme. Lidové noviny, 24. 11. 2007, příl. s. 2.

Stavbaři připouští práci ilegálů. Lidové noviny, 24. 9. 2007, s. 13.

Reid: Cizinci kradou dávky. Lidové noviny, 8. 3. 2007, s. 8.

Počet obyvatel zvyšují hlavně cizinci. Lidové noviny, 22. 6. 2007, s. 3.

Počet azylantů v Česku klesá. Lidové noviny, 12. 10. 2007, s. 5.

„Jen koukají a dostávají pětky“. Lidové noviny, 20. 10. 2007, s. 4.

Kolik je tu Ukrajinců?. Lidové noviny, 13. 10. 2007, s. 5.

V radě pro menšiny bude Vietnamec jako stálý host. Lidové noviny, 14. 11. 2007, s. 5.

Co vadí Vietnamcům na životě v Česku? Závist. Lidové noviny, 21. 4. 2007, s. 1.

Dělala bych téměř cokoli, říká Čečenka bez práce. Lidové noviny, 4. 4. 2007, s. 8.

Romové se sami bojí nároků. Lidové noviny, 20. 4. 2007, s. 2.

Jste-li slušný cizinec, pojdte žít do Česka. MF DNES, 23. 6. 2007, s. A 4.

Cizinci dostanou snadněji práci, dostanou zelené karty. MF DNES, 20. 4. 2007, s. 1.

Zranění cizinci utekli od nehody záchranářům. MF DNES, 2. 1. 2007, s. 1.

Cizinci hledají ženy s dětmi. Kvůli razítku. MF DNES, 27. 4. 2007, s. 1.

Plánujete svatbu s cizincem nikoli z EU? Pak si pospěšte. MF DNES, 22. 9. 2007, Příloha, s. 2.

Bytová horečka stoupá. A s ní i ceny. MF DNES, 14. 2. 2007, s. 3.

Vydrží Romům zápal pro tanec? MF DNES, 31. 5. 2007, s. 5.

U pásů se mluví i Vietnamsky. MF DNES, 22. 9. 2007, s. 3.

Má dvě vysoké školy a dělá zedníka. Načerno. MF DNES, 11. 5. 2007, s. 1.

Co říká muslimka, která nenosí šátek. MF DNES, 30. 3. 2007, s. 3.

Na 83 procent pracuje načerno. Právo, 3. 4. 2007, s. 7.

Načerno hlavně Ukrajinci a Vietnamci. Právo, 25. 8. 2007, s. 6.

Češi nejvíc pro zpřísnění přistěhovalectví. Právo, 6. 10. 2007, s. 7.

Češi se podle unijního průzkumu bojí islámu a přistěhovalectví. Právo, 20. 4. 2007, s. 6.

Říkám výzvam: proč ne?. Respekt, 2. 1. 2007, s. 16.

Říkám jim: jsem čistokrevný sněhulák. Respekt, 4. 6. 2007, s. 14.

Češi vyžadují větší citovou investici. Respekt, 24. 9. 2007, s. 42

Cizinec. Respekt, 10. 12. 2007, s. 24.

Jsem Gipsy.cz, tvůj vzor. Respekt, 16. 11. 2007, s. 1.

Děti falešných otců beze jmen. Týden, 22. 1. 2007, s. 22.

Dítě by nemělo být skalpem. Týden, 19. 2. 2007, s. 30.

Prahu nikdy více. Týden, 23. 4. 2007, s. 27.

Tlumočník, nebo rádce? Týden, 13. 8. 2007, s. 18.

Dívku v centru Prahy srazil opilý cizinec. Týden, 23. 11. 2007.

Cizinec zaútočil. Blesk, 18. 12. 2007, s. 5.

Opilý cizinec. Blesk, 27. 8. 2007, s. 5.

Plzeň: Nemocný Polák šířil smrt. Blesk, 31. 5. 2007, s. 7.

Íránec se vezl v kufru auta. Blesk, 6. 4. 2007, s. 7.

„Ponížený“ Syřan zabil družku. Blesk, 30. 4. 2007, s. 3.

Cizinec po hádce rozstřílel mladíka. Blesk, 12. 2. 2007, s. 5.

600 policistů loví cizince. Hospodářské noviny 19. 12. 2007, s. 1.

S čistým štítem do Schengenu. Haló noviny, 19. 12. 2007, s. 14.

Cizinecká policie si před Schengenem čistila štít. MF DNES, 18. 12. 2007, s. 1.

elektronické zdroje:

Oficiální stránky Českého statistického úřadu [online]. poslední revize 6. 3. 2008 [cit. 2008-03-10] Dostupné z: <<http://www.czso.cz>>.

Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí [online]. poslední revize 14. 3. 2008 [cit. 2008-03-16] Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz>>.

Legislativní a právní odbor Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy [online]. poslední revize 11. 1. 2006 [cit. 2008-02-26] Dostupné z: <<http://meta-os.cz>>.

Amnesty International Česká republika [online]. poslední revize 8. 2. 2007 [cit. 2008-02-10] Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz>>.

Národní informační centrum pro mládež [online]. poslední revize 14. 4. 2008 [cit. 2008-04-15] Dostupné z: <<http://www.icm.cz/mensiny>>.

Metodický portál vzdělávání RVP [online]. poslední revize 18. 11. 2008 [cit. 2008-11-20] Dostupné z: <<http://www.rvp.cz/>>.

Vzdělávací program společnosti Člověk v tísni: Varianty [online]. poslední revize 25. 11. 2008 [cit. 2008-11-29] Dostupné z: <<http://www.varianty.cz/>>.

Ipsos MORI research company [online]. poslední revize 15. 10. 2008 [cit. 2008-10-19] Dostupné z: <<http://www.ipsos-mori.com>>.

International Center for Media and the Public Agenda [online]. poslední revize 15. 06. 2007 [cit. 2008-10-20] Dostupné z: <<http://inserttechhere.blogspot.com/2007/06/international-center-for-media-and.html>>.

Newspaper Marketing Agency [online]. poslední revize 12. 10. 2008 [cit. 2008-10-20] Dostupné z: <<http://inserttechhere.blogspot.com/2007/06/international-center-for-media-and.html>>.

British Broadcasting Company BBC [online]. poslední revize 20. 10. 2008 [cit. 2008-10-21] Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/>>.

MigrationWatch UK a think-thank pressure group [online]. poslední revize 12. 11. 2008 [cit. 2008-11-14] Dostupné z: <<http://www.migrationwatchuk.com/>>.

National Advisory Center Nacell [online]. poslední revize 25. 11. 2008 [cit. 2008-11-28] Dostupné z: <<http://www.nacell.org.uk/>>.

Ruská migrační legislativa se dotkne českých turistů. Haló noviny[online], 2007, leden [cit. 20. srpna 2008]. Dostupné na: <http://archiv.newton.cz/hl/2007/01/24/0c016d3a34a0d39ff76b869d1c42fa6e.asp>

Odborníci z ciziny se k nám nehrnou. Haló noviny[online], 2007, červenec [cit. 20. srpna 2008]. Dostupné na: <http://archiv.newton.cz/hl/2007/07/02/e5f97e3e3cee069605ef49b06f6eda6c.asp>

Kotassová, I. Česko bude brzy závislé na cizincích. Hospodářské noviny[online], 2007, prosinec [cit. 22. srpna 2008]. Dostupné na: http://ihned.cz/3-22616900-%E8esko+bude+brzy+z%E1visl%E9+na+cizinc%EDch-000000_d-64

Havlingerová, J. Blažek, V. Česko svede „boj“ o vzdělané cizince. Hospodářské noviny [online], 2007, květen [cit. 22. srpna 2008]. Dostupné na: http://ekonomika.ihned.cz/c3-21138090-001000_d-cesko-svede-boj-o-vzdelane-cizince

Bumba, J. Britská ekonomika těží z imigrantů. Hospodářské noviny, [online] 2007, říjen [cit. 22. srpna 2008]. Dostupné na: <http://hn.ihned.cz/c1-22248460-britska-ekonomika-tezi-z-imigrantu>

Kereles, M. Počet azylantů v Česku klesá. Lidové noviny[online] 2007, říjen [cit. 24. srpna 2008]. Dostupné na: http://www.lidovky.cz/pocet-azylantu-v-cesku-klesa-dgs-/ln_domov.asp?c=A071012_081416_ln_domov_fho

Daniel, M. Cizince potřebujeme, ale nevítáme. Lidové noviny[online] 2007, listopad [cit. 24. srpna 2008]. Dostupné na http://www.lidovky.cz/cizince-potrebujeme-ale-nevitame-d4w-/ln_noviny.asp?c=A071124_000066_ln_noviny_sko&klic=222604&mes=071124_0

Švehla, M. Respekt získal titul Časopis roku 2005. Respekt [online] 2006, květen [cit. 2. září 2008]. Dostupné na: <http://tiskove-zpravy.respekt.cz/Respekt-ziskal-titul-Casopis-roku-2005.html>

Česká škola – informační server o českém školství [online]. poslední revize 15. 9. 2008 [cit. 2008-09-19] Dostupné z: <<http://www.ceskaskola.cz>>.

Reference.com – Encyklopedická témata [online]. poslední revize 7. 9. 2008 [cit. 2008-10-17] Dostupné z: <<http://www.reference.com>>.

Mam.ihned.cz – zpravodajský server o marketingu, médiích a reklamě[online]. poslední revize 10. 5. 2004 [cit. 2008-10-18] Dostupné z: <<http://www.mam.ihned.cz>>.

Školy se otevrou i dětem ilegálů. Hospodářské noviny [online] 2007, listopad [cit. 17. října 2008]. Dostupné na: <http://hn.ihned.cz/c1-22508030-skoly-se-otevrou-i-detem-ilegalu>

Beránek, J. Luňáková, Z. Nové duše loví firmy už i na školách v cizině. Hospodářské noviny [online] 2007, srpen [cit. 14. října 2008]. Dostupné na: <http://hn.ihned.cz/c1-21753430-nove-duse-firmy-lovi-uz-i-na-skolach-v-cizine>

600 policistů loví cizince. Hospodářské noviny [online] 2007, prosinec [cit. 14. října 2008]. Dostupné na: <http://hn.ihned.cz/c1-22645410-600-policistu-lovi-cizince>

Stavbaři připouští práci ilegálů. Lidové noviny[online] 2007, září [cit. 17. října 2008]. Dostupné na: http://www.lidovky.cz/stavbari-pripousti-praci-ilegalu-dl0-/ln_noviny.asp?c=A070924_000086_ln_noviny_sko

Kuchtová chce, aby děti ilegálů směly do školy. Lidové noviny [online] 2007, červen [cit. 17. října 2008]. Dostupné na: <http://archiv.newton.cz/ln/2007/06/20/80321dd2214fdfa51688dbb73c320211.asp>

Chytré hlavy míří do Čech. Magazín LN [online] 2007, květen [cit. 17. října 2008]. Dostupné na: <http://imigrace.mpsv.cz/?lang=cz&article=media&mm=4069>

Vstříc gastarbeitřům Lidové noviny [online] 2007, září [cit. 17. října 2008]. Dostupné na: http://www.lidovky.cz/vstric-gastarbeiterum-0bv-/ln_noviny.asp?c=A070906_000009_ln_noviny_sko&klic=221251&mes=070906_0

Ruský imigrační zákon vyhnal „ilegály“ z tržnic. MF DNES [online] 2007, leden [cit. 14. října 2008]. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/rusky-imigracni-zakon-vyhнал-ilegaly-z-trznic-fqc-/zahranicni.asp?c=A070115_174309_zahranicni_adb

Můj nejlepší kamarád je Arab. Super [online] 2007, listopad [cit. 21. října 2008]. Dostupné na: <http://ceske-celebrity.cz/clanky/ariana-a-raven-muj-nejlepsi-kamarad-je-arab-je-holkar-a-ja-ho-tajne-miluju/>

Proti nelegální migraci tvrději. Haló noviny [online] 2007, červen [cit. 16. října 2008]. Dostupné na: <http://archiv.newton.cz/hl/2007/06/23/bd09c1787931d83b02c5ec39bcc1f926.asp>

Jednodušší čeština pro imigranty. Haló noviny [online] 2007, červen [cit. 16. října 2008]. Dostupné na: <http://archiv.newton.cz/hl/2007/06/22/aa862980563328482fabcd2d35db2e7b8.asp>

Politikou proti ghettům. Haló noviny [online] 2007, prosinec [cit. 16. října 2008]. Dostupné na: <http://archiv.newton.cz/hl/2007/12/01/164f16e65c24a6dcf2f06a7cfaeb4c56.asp>

Nouze o lidi? Hledat v cizině jde i zdarma. Hospodářské noviny [online] 2007, listopad [cit. 14. října 2008]. Dostupné na: <http://hn.ihned.cz/c1-22403070-nouze-o-lidi-hledat-v-cizine-jde-i-zdarma>

Česko bude brzy závislé na cizincích. Hospodářské noviny [online] 2007, prosinec [cit. 14. října 2008]. Dostupné na: <http://hn.ihned.cz/c1-22616900-cesko-bude-brzy-zavisle-na-cizincich>

Dívku v centru Prahy srazil opilý cizinec. Týden [online] 2007, listopad [cit. 18. října 2008]. Dostupné na: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/cerna-kronika/divku-v-centru-prahy-srazil-opily-cizinec_31918.html

Život s cizincem není jednoduchý. Super [online] 2007, listopad [cit. 19. října 2008]. Dostupné na: <http://www.super.cz/vztahy/18784-zivot-s-cizincem-neni-jednoduchy.html>

Thajské masérky v Česku: Až vyděláme dost peněz, vrátíme se domů. Super [online] 2007, květen [cit. 19. října 2008]. Dostupné na: <http://www.super.cz/moc-a-penize/13902-thajske-maserky-v-cesku-az-vydelame-dost-penez-vratime-se-domu.html>

Policejní monstakce odhalila 251 přestupků cizinců. Týden [online] 2007, prosinec [cit. 18. října 2008]. Dostupné na: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/policejni-monstakce-odhalila-251-prestupku-cizincu>

Murdoch set to back Blair – for a place in his boardroom. The Independent [online] 2007, červenec [cit. 19. října 2008]. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/media/murdoch-set-to-back-blair--for-a-place-in-his-boardroom-409652.html>

Immigration is putting pressure on our services. The Times [online] 2007, srpen [cit. 7. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2351419.ece>

Immigration “worth just 4 p to Britons”. The Times [online] 2007, leden [cit. 8. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://business.timesonline.co.uk/tol/business/markets/europe/article1288799.ece>

Tragedy of the truthful immigrant. The Times [online] 2007, leden [cit. 8. listopadu 2008]. Dostupné na:
http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/minette_marrin/article1294941.ece

Rule change „cheats: skilled migrant workers. The Times [online] 2007, srpen [cit. 8. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2224572.ece>

London council demands action on 24, 000 “lost migrants”. The Times, [online] 2007, září [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2441701.ece>

Police chief rails against influx of „criminal immigrants”. The Times [online] 2007, září [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/crime/article2488052.ece>

Motivated immigrants fill skills gap and solve labour shortages. The Times [online] 2007, říjen [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article2673773.ece>

Timeline: Home office illegal migrants “cover up” row. The Times [online] 2007, listopad [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2863245.ece>

End of the rainbow. The Times [online] 2007, duben [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:
http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/guest_contributors/article1686846.ece

The rise of the new EastEnders. The Times [online] 2007, duben [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:
http://property.timesonline.co.uk/tol/life_and_style/property/buying_and_selling/article1644625.ece

Reid: illegal immigrants are scroungers. The Independent [online] 2007, březen [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/reid-illegal-immigrants-are-scroungers-439295.html>

New wave of Poles bolsters „Catholic Britain“. The Independent [online] 2007, prosinec [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/new-wave-of-poles-bolsters-catholic-britain-766738.html>

Dromey: politicians are „demonising“ migrants. The Independent [online] 2007, listopad [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na:

<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/dromey-politicians-are-demonising-migrants-400094.html>

Cameron sacks frontbench Tory after slur on ethnic minority forces. The Guardian [online] 2007, březen [cit. 9. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/mar/09/uk.conservatives>

Cameron blast at crude bullying on “British values”. The Guardian [online] 2007, leden [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/politics/2007/jan/28/uk.conservatives>

Rally to urge fairer deal for illegal immigrants. The Guardian, [online] 2007, květen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/may/07/immigration.immigrationandpublicservices>

Archbishop attacks “ugly underbelly”. The Guardian [online] 2007, leden [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/media/2007/jan/21/broadcasting.bigbrother>

Should immigrants “learn our lingo”? The Guardian [online] 2007, červen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/news/blog/2007/jun/11/shouldimmigran1>

No wealth from immigration. The Sun [online] 2007, leden [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article6502.ece>

Eastern Europeans harm NHS. The Sun [online] 2007, duben [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article22986.ece>

Xmas party for illegals. The Sun [online] 2007, prosinec [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article613991>

Ruth Kelly: Learn our lingo. The Sun [online] 2007, červen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article232909.ece>

Talk our lingo or stay out. The Sun [online] 2007, únor [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article18983.ece>

“Sweep streets for UK passport”. The Sun [online] 2007, únor [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article19952.ece>

Migrants „steal British identity“. The Sun [online] 2007, duben [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article26092.ece>

David Davis to propose a new border police force. The Times, [online] 2007, říjen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article2571047.ece>

Too late to speak the truth about immigration. The Times [online] 2007, září [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:

http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/minette_marrin/article2511938.ece

Danger of hepatitis B. The Times [online] 2007, listopad [cit. 11. listopadu 2008].
Dostupné na: <http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/letters/article2950466.ece>

Academic „hounded over immigration“. The Times [online] 2007, březen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/education/article1485148.ece>

The antidote to terror. The Sunday Times [online] 2007, květen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article1667358.ece>

Migration from East Europe is beneficial, says top bank official. The Times [online] 2007, leden [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article1289692.ece>

1 in 4 children born to foreign parents as immigration grows. The Times [online] 2007, srpen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/health/article2310435.ece>

Motivated immigrants fill skills gap and solve labour shortages. The Times [online] 2007, říjen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article2673773.ece>

Immigrants outperform native speakers at CCSE. The Times [online] 2007, červen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
http://www.timesonline.co.uk/tol/life_and_style/education/student/article1963905.ece

Tragedy of the truthful immigrant. The Times, [online] 2007, červen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/minette_marrin/article1294941.ece

A catholic tremor through Westminster. The Times [online] 2007, prosinec [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/columnists/william_rees_mogg/article3090555.ece

Anti-European boss criticised for “hypocrisy” over Polish staff. The Guardian [online] 2007, leden [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.guardian.co.uk/uk/2007/jan/06/eu.immigration>

They come over here. The Guardian [online] 2007, listopad [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.guardian.co.uk/uk/2007/nov/22/immigration.immigrationandpublicservices>

Immigration drives an economic revival. The Guardian [online] 2007, březen [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/society/2007/mar/21/6>

New EU migrants may be eroding pay levels. The Guardian [online] 2007, březen [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/mar/30/immigrationandpublicservices.pay>

Amis and McEwan: speaking the truth or promoting stereotypes?. The Guardian [online] 2007, listopad [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/nov/22/race.letters>

Child asylum seekers face dental x-rays to assess their age. The Guardian [online] 2007, březen [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/mar/02/immigration.immigrationandpublicservices>

Literary prize bows to pressure over racial discrimination. The Guardian [online] 2007, leden [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/books/2007/jan/18/news.awardsandprizes>

I will protect you, Sarkozy tells France. The Guardian [online] 2007, duben [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/world/2007/apr/21/france.angeliquechrisafis>

Asylum-seekers “are left to starve in Britain”. The Independent [online] 2007, říjen [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/asylumseekers-are-left-to-starve-397576.html>

A refugee’s story: “I believed in justice”. The Independent [online] 2007, červen [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/a-refugees-story-i-believed-in-454059.html>

Leading article: A national disgrace. The Independent [online] 2007, srpen [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/opinion/leading-articles/leading-article-a-national-460536.html>

From a cleaner to a concert pianist. The Independent [online] 2007, prosinec [cit. 12. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/from-a-cleaner-to-a-concert-pianist-the-polish-immigrant-who-hit-the-right-note-in-britain-763577.html>

Reid: I’ll kick out illegals by text. The Sun [online] 2007, březen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article20845.ece>

Court date set for Ghana girls. The Sun [online] 2007, červenec [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article245990.ece>

Burning issue: immigration. The Sun [online] 2007, říjen [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/article357154.ece>

Migrants “do not pull wages down”. BBC NEWS [online] 2007, leden [cit. 14. listopadu 2008]. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/6232835.stm>

Migrants are essential for business growth, says CBI. The Independent [online] 2007, leden [cit. 11. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/migrants-are-essential-for-business--430609.html>

Immigration is working. The Observer [online] 2007, leden [cit. 14. listopadu 2008]. Dostupné na:
<http://www.guardian.co.uk/business/2007/jan/07/immigrationasylumandrefugees.theobserver>

databáze:

Monitoring tisku Multikulturního centra Praha ve spolupráci s Newton I. T. [databáze online]. Praha: Multikulturní centrum 2008. Dostupné z URL
<<http://archiv.newton.cz/hl/2007/01/18/0af30797a9011de5b10f8b4837017fd4.asp>>.

Informační agentura Anopress IT a.s. [databáze online]. Praha, 2008. Dostupné z URL
<<http://www.anopress.cz/web/pages/main/hp.aspx>>. Databáze novinových a časopiseckých článků a doslovných přepisů televizních a rozhlasových relací v České republice.

ČICSO on-line katalog. [databáze online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí 2008. Dostupné z URL <<http://www.vupsv.cz/webisnt/cicsonew.htm>>. Databáze novinových a časopiseckých článků Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí.

Seznam příloh

příloha 1 – zahraniční a vnitřní migrace

Český statistický úřad

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_migrace (26. 2. 2008)

příloha 2 – cizinci v ČR – statistiky k 31. 10. 2008

Český statistický úřad

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu (26. 2. 2008)

příloha 3 – azylové řízení a azylanti 1993 - 2008

Český statistický úřad

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl (26. 2. 2008)

příloha 4 – Employment and ethnicity

Commission for racial equality

<http://www.equalityhumanrights.com/en/publicationsandresources/Pages/EthnicminoritiesinBritainfactfile1.aspx>

příloha 5 – The population of Great Britain by ethnic groups and region

Commission for racial equality

<http://www.equalityhumanrights.com/en/publicationsandresources/Pages/EthnicminoritiesinBritainfactfile2.aspx>

příloha 6 - přínos mediální výchovy (2 strany)

Broklová, Z a kol. Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy. AISIS Kladno, 2008, s. 10, 11. ISBN 978-80-904071-1-4

321 s, ISBN 978-80-904071-1-4

příloha 7 – jak souvisí MeV s mým oborem

Broklová, Z a kol. Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy. AISIS Kladno, 2008, s. 20. ISBN 978-80-904071-1-4

příloha 8 – vztah MeV k ostatním průřezovým tématům

Broklová, Z a kol. Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy. AISIS Kladno, 2008, s. 21. ISBN 978-80-904071-1-4

příloha 9 – Noviny a jejich titulky

Metodický portál RVP

<http://www.rvp.cz/soubor/01826-p1.pdf> (20. 11. 2008)

příloha 10 – řeč titulků řešení

Metodický portál RVP

<http://www.rvp.cz/soubor/01826-p2.pdf> (20. 11. 2008)

příloha 11 – co se stalo 19. ledna (3 strany)

Metodický portál RVP

<http://www.rvp.cz/soubor/01209-p1.pdf> (20. 11. 2008)

příloha 12 – co se stalo a jak se vybírají zprávy (2 strany)

Metodický portál RVP

<http://www.rvp.cz/soubor/01209-p2.pdf> (20. 11. 2008)

příloha 13 – co se stalo v Turnově

Metodický portál RVP

<http://www.rvp.cz/soubor/01845-p1.pdf> (26. 11. 2008)

příloha 14 – najděte pět rozdílů – Romové

Mičienka, M. Jiráček, J. Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele. Partners Czech Praha, 2006, s. 86. ISBN 80-239-6762-2

příloha 15 – stereotypy ve zprávách

Mičienka, M. Jiráček, J. Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele. Partners Czech Praha, 2006, s. 87. ISBN 80-239-6762-2

příloha 16 – Češi nekrášt tady (2 strany)

Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty. Lidové noviny, Praha, 2002, s.76, 77., ISBN 80-7106-614-1

příloha 17 – Občané druhé kategorie

Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty. Lidové noviny, Praha, 2002, s.113. ISBN 80-7106-614-1

příloha č. 18 – Uprchlíci a média (2 strany)

Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty. Lidové noviny, Praha, 2002, s.272, 273., ISBN 80-7106-614-1

příloha č. 19 – Uprchlíci a média

Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty. Lidové noviny, Praha, 2002, s.274. ISBN 80-7106-614-1